REGISTERED N. No.

वर्गणी आगाऊच दिली पाहिजे.
किरकोळ अंकास.....................२ आणे

नोटिशी बद्दल
१० ओळींचे आंत.....१ रु.
दर ओळीस............०।१०६
दुसरे खेपस..............०।१

All Subscriptions to be paid in advance
Single copy .... 2 as

Advertisements
Below 10 lines ..... 2 Rs
Per line over 10......3 as
Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाडसमाचार.

The Berar Samachar

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 5 JUNE 1905 NO 22

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख ५ जून १९०५ इ० अंक २२

WANTED

One energetic and Marathi knowing clerk for the Bill collector's work in the Ellichpur city Municipality on Rs. 15 per mensem. He must also have fair knowledge of English. The appointment to be on probation for 6 months after which period he will be made permanent. The applications must reach the undersigned on or before the 20th June 1905

Ellichpur city 27th May 1905 — A. D. St. C. BARR, Chairman, M. Committee, Ellichpur city

WANTED

For the Khamgaon and Shegaon Municipal Committees a Sub-overseer on a Salary of Rs. 50 including horse allowance. The applicant must have a practical knowledge of road making preparing estimates of ordinary structure and place surveying and some experience of water works.

Applications with copies of testmonials should be submitted by the 15th June 1905 to the undersigned.

Khamgaon 1st. June 1905 — *K. S. JATAR*, Chairman, Khamgaon & Shegaon Municipal Committees.

किरकोळ दि. क्लास १८ मिसल नंबर १

१९०५

विद्यमान डिस्ट्रिक्ट जड्ज साहेब बहादुर जिल्हे आकोले यांचे कोर्टांत

अर्जदार— शेख रुस्तुम वल्लद मानमहमद मुसलमान राहणार जळगांव

अज्ञान— शेखचांद वल्लद शेखगुलु मुसलमान राहणार पातुर्डा ता. जळगांव

या नोटिशीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येतें कीं शेखचांद वल्लद शेख गुलु मुसलमान राहणार पातुर्डा तालुका जळगांव याचे स्वतःचे व इस्टेटीचे अशा दोन्हींचे पालनकर्ता नेमण्याबद्दल अर्जदार यानें या कोर्टास अर्ज दिल्यावरून त्याची चौकशीची तारीख २७।६।०५ इसवीची नेमिली आहे तरी सदरहु अज्ञानाचे बरें व्हावें अशी ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं वरील तारखेस ज्यास पालनकर्ता नेमणें इष्ट असेल त्यास घेऊन यावें व अर्जदार यास त्याचे अर्जा प्रमाणें पालनकर्ता नेमल्यास कोणाची कांहीं हरकत असल्यास त्यांनीं आमचे समोर हजर रहावें. आज तारीख २४ माहे मे सन १९०५ इसवी रोजीं आमचे सहीनिशी व कोर्टाचे शिक्यानिशी ही नोटीस दिली असे.

Rustomji Faridoonji
District Judge Akola

माळाचा खप मास्त व्हावा ह्मणून मुद्दाम किंमत कमी केली आहे.

त्वरा करा ! त्वरा करा !

अशी संधी पुन्हा येणार नाहीं

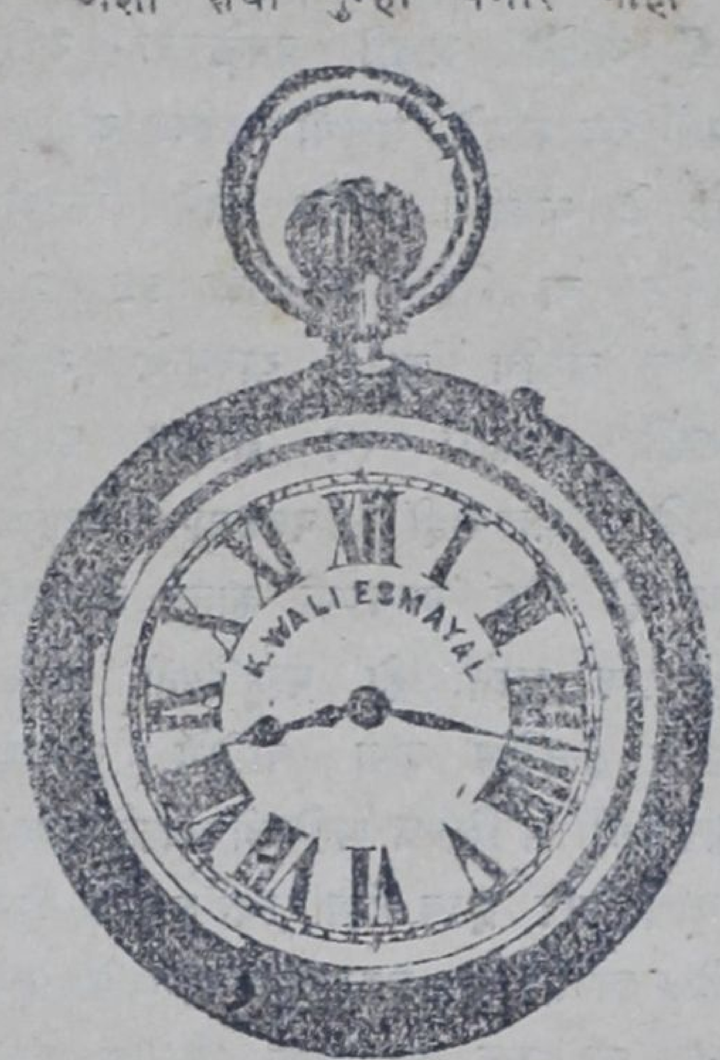

उत्तम प्रकारचें, इमिटेशन रास्कापे सिस्टिम नांवाचें खिशांत ठेवण्याचें घड्याळ दिसण्यांत फार सुरेख आहे. सव लोकांस ह्या घड्याळाचा लाभ मिळावा ह्मणून मुद्दाम किंमत रुपये ५ ठेविली आहे, पोस्टेज खर्च माफ. घड्याळाचें सोबत कांच, कमान, पेटी, साखळी इतकें सामान फुकट मिळेल.

मिळण्याचा पत्ताः—

खोजा बक्षीभाई इस्मायल.
वर्धा—Wardha.

नोटीस

बेशमी रा. रा. दौलतसिंग वल्लद प्रेमासिंग रजपूत औरंगपुरा बाळापूर यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून कळविण्यांत येतें कीं तुह्मी आमच्या तर्फेनें कुलमुखत्यार होता. तुमचे काम आह्मांला पसंत नाहीं ह्मणून तुह्मास कुलमुखत्यारीवरून काढून तुमचे मुखत्यारपत्र रद्द केलें आहे. कळावें. तारीख ३१ माहे मे सन १९०५ इसवी

सही

बालुबी मर्दे सयद आबास
तर्फे निशाणी करणार
सयद आबास वल्लद सय्यद
रमजान निशाणी खुद

नोटीस

बेशमी चंद्रभान वल्लद नारायण फाळके राहणार मौजे भोन ता. जळगांव यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, मौजे भोन ता. जळगांव येथील शेत सर्वे नंबर ८५ पैकी एकर-गुंठे ७४।१५ आकार रुपये ११४८ चे शेत माझी भाय कडर्त मर्दे बोंद्राजी राहणार भोन इचे नांवें असून त्या शेताचें खाते मी वारस असल्यानें माझे नांवे झालें आहे. त्यांस मी सालमजकुरी त्या शेतांत किस्तगारी करीत असतां तुह्मी अडथळा करता; याचे कारण विचारिलें असतां तुह्मी कांहींच दाखवीत नाहीं सबब या नोटीशीनें कळविण्यांत येते कीं, आठ दिवसाचे आंत अडथळा करण्याचें कारण कळवावें. असे न केल्यास योग्य कोर्टांत फिर्याद करून नोटीशीचे खर्चा सुद्धां नुकसानी भरून घेण्यांत येईल मग तुमची तक्रार ऐकली जाणार नाहीं कळावे. ता २७।५।०५ इ. दस्तुर विठ्ठल सितारामं.

सही

सारजाई मर्दे गणू राहणार
सांबरगांव ता. जळगांव निशाणी
खुद हातची सांगडी

नोटीस

बेशमी शेख वल्लद गवसखा मुसलमान राहणार आकोला यांसः—

खाली सही करणार यांनकडून कळविण्यांत येतें कीं, मी माझे मालकीचें जाग्यावर भिंत बांधण्याचे काम सूरू केलें आहे. या भिंतींवर अगर त्याचे खालील जागेवर कोणताच प्रकारचा हक्क नसून अन्यायाची आगळीक करून माझे कामास प्रतिबंध केला. हा प्रकार उपस्थित तंटा उत्पन्न करून मजला त्रास व तकलीफ व्हावी या उद्देशानें तुह्मी केला आहे. तुमच्या हरकती वरून भिंतीचे काम तसेंच तहकूब ठेविलें आहे. आणि ह्याच जागे वरील कवेलुच्या छावणीचें काम अटकून राहिलें आहे. बरसात नजीक आली आहे या पाण्याचेमुळे इमारत पडल्यास आणि त्यापासून माझे घरातील मनुष्यास अगर दुसरे कोणास कोणतेच प्रकारची इजा झाल्यास या सर्व गोष्टीस तुह्मी पूर्ण जबाबदार आहांत. कारण कीं, या पुढें घडून येणारे कृत्यास तुह्मीच कारणभूत झाले आहांत, ह्मणून सर्व तऱ्हेच्या मोसमीस आणि होणारी नुकसान भरून देण्यास तुह्मीच पात्र व्हाल याचा विचार करून मजला काम करण्यास परवानगी द्यावी असें जर तमचे कडून घडून येणार नाहीं तर या नोटीशीचे आठ दिवसा नंतर यांत लिहिल्या प्रमाणें सर्व जबाबदारी तुमचेवर राहील मग तुमची कोणतेच तऱ्हेची तक्रार ऐकली जाणार नाहीं. करितां मुद्दाम नोटीशीनें कळविलें आहे. ता. ३१।५।०५

सही

परशराम मारुती सोनार राहणार आकोला
दस्तुर खुद.

नोटीस

बेशमी राजश्री (१) गणू पाटील व (२) खुशाल करभारी पाटील उभयतां राहणार डोंगरगांव तहशिल बाळापूर— यां :—

खाली सही करणार यांजकडून कळविण्यांत येतें कीं मौजे डोंगरगांव येथील आमच्या मालकीची इनामी तीन शेतें तुह्माकडे नफ्यानें दरसाल २९ रुपयाच्या खासीत्वाच्या करारावर वहितीला दिलेली आहेत. हल्लीं या जमिनी अधिक नफ्यानें लागतात तेव्हां तुह्मी खासीत्वाबद्दल १०० द्यावे नाहीं तर आमची शेतें खाली करून द्यावी असें तुह्मास आह्मी तोंडी सांगितलें तर तुह्मी त्या ह्मणण्याचा कांहींच मान राखला नाहीं. आतां या पुढें ही शेतें तुह्माकडे वहितीला ठेवण्याचा आमचा इरादा नाहीं. ही नोटीस पोचल्या तारखे पासून आठ दिवसांच्या आंत शेते तिन्ही आमच्या हवाली करावी. असें करण्यास चुकाल आणि दांडगाईनें फसली १३१५ सालीं हीं शेतें वहित कराल तर या सालच्या पिकाच्या नुकसानी बदल १०० रुपये तुह्माकडून घेतले जातील. आणि आह्मी सर्व जमीन दुसऱ्यास लावून काढूं. या नोटीशीचा खर्च तुह्मावर पडेल कळावें तारीख २८ मे १९०५ इसवी.

सही

सय्यद नुरुमिया वल्लद सय्यद अमु
मिया इनामदार राहणार बाळा-
पूर निशाणी खुद कट्यार

जाहिरात

मी खाली सही करणार या जाहिर लेखानें कळवितों कीं माझा भाऊ महादू वल्लद विश्राम तेली राहणार आकोट हा सुमारें एक महिना झाला मरण पावला आहे तर त्याची बायको नामें लक्ष्मी मर्दे महादू तेली हा या मैताच जिनगी पैकीं काहीं कोणास विक्री, गहाण, बक्षीस वगैरे देईल तर कोणी घेऊं नये कारण मैयत माझा सख्खा भाऊ असून तो व मी एकत्र होतो, इला वर्ज काढण्याची मुळींच जरूर नाहीं कदाचित ती कर्ज वगैरे घेईल तर माझे सल्ल्यावाचून तीस कोणीही कर्ज देऊं नये. दिल्यास त्याचा तो जबाब-दार आहे. कळावें तारीख १-६-०५ इ.

सही

पाहाडु वल्लद विश्राम तेली रा.
आकोट निशाणी हातची रेघ

नोटीस

मे. ब्यांनेमर साहेब, डी. विरार जिनिंग कंपनी आकोट यांसः—

खाली सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, आम्ही आपल्या जिनांतील आमच्या पांच शेअर पैकीं एक शेअर १००० रुपयांस रा. रा. गणेश वामन देशपांडे यांस विकला असून त्या विक्री प्रमाणें तो शेअर खरेदीदाराच्या नांवानें करण्याविषयी वी आपणाकडे अर्जीहि पाठविला आहे.

तिपत्रा प्रमाणें माझा एक शेअर खरेदीदाराच्या नांवानें बदलून देण्यांत यावा. असें होण्याला जर विलंब लागेल किंवा अयोग्य कारणानें योग्य मुदतींत तो शेअर ट्रान्सफर केला जाणार नाहीं तर त्या संबंधानें नुकसानी आपणांस द्यावी लागेल आणि आपल्या उशिरामुळें जर कदाचित खरेदीदार विकलेला शेअर नको म्हणेल किंवा शेअरची किंमत कमी होईल तर त्या संबंधाची जबाबदारी आपणांवर आहे. अकोलें ता० ३।६।०५ इ. सही

मारुती गणेश दस्तुर खुद्द.

नोटीस

वेणुनी रा. रा. सुभेदान मल्हार मराठी कुंभे शेळ कान्हेरी ता॥ बाळापूर यांसः—

खाली सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं माझा नवरा मेल्यानंतर तुमच्याचि शेतीचे संध्याकरितां मी तुम्हास कुलमुखत्यार नेमून मुखत्यारपत्र नोंदून दिलें होतें परंतु आतां तशा कुलमुखत्याराची जरूर नसल्यामुळें ही नोटीस देण्यात आली आहे तर ही नोटीस मिळाल्या दिवसापासून तुमचें मुखत्यारपत्र रद्द झाले. या पुढें तुम्ही मुखत्यार या नात्याने कांहीं काम करूं नये. केल्यास त्याची जबाबदारी मजवर नाहीं. कळावें. ता. ४-६-१९०५

सही

बंगाई नवरे बळवंता पाटील कुंभे राहणार कान्हेरी ता॥ बाळापूर जि० आकोला निशाणी डांगरी आहे दस्तुर सखाराम उदेभान पाटील कुंभे राहणार कान्हेरी

वऱ्हाडसमाचार

मिती ज्येष्ठ शुद्ध १ शके १८२७

आमचा शिक्षणक्रम सर्व केवळ पुस्तकी आहे. पुस्तकें वाचण्यांतच आमच्या विद्याभ्यासाची इतिश्री होते. आमच्या विद्यार्थ्यांस एकच शिक्षणाचा मार्ग खुला आहे. आणि तो म्हणजे युनिव्हर्सिटीच्या डोळ्यांनी अगदीं पक्का करून जोडला आहे. हें सर्व शिक्षण लोकांच्या दुनियेदारीला फारसें उपयोगी पडत नाहीं. सरकारी चाकरीला, डाक्टरीला, इंजिनिअरिंगला, कायद्यांतील पंडितगिरीला वगैरे कामाला हें शिक्षण फार चांगलें पण या रितीनें शिकलेल्या विद्यार्थ्यांचा दुसऱ्या कामांला काहींच उपयोग व्हावयाचा नाहीं. या शिक्षणाचा विस्तार इतका झाला आहे कीं वर निर्दिष्ट केलेल्या धंद्यामध्यें अगदीं गर्दी उडाली आहे. सरकारी चाकरीच्या दरवाज्यावर या शिकलेल्या लोकांमध्यें धक्का बुक्की चालते कीं, सर्व दरवाजे बंद होण्याची वेळ आली आहे. डाक्टरी, वकिली, इत्यादि तीन चार धंद्यांच्या बाजारांत देखील आपसा मध्यें चढाओढ व पायमल्ली चालू आहे. या गोष्टी पुष्कळांस समजतात पण आमच्या तरुण मंडळीला या ठराविक शिक्षणक्रमा शिवाय गत्यंतरच नाहीं. ते हा मार्ग सोडूं इच्छितात पण त्यांच्या साठीं दुसऱ्या प्रकारची शाळाच नाहींत. आपण बगिच्यांत जर सर्वच गुलाब लावले तर दुसरीं फुलझाडें किंवा फळझाडें कोठून दृष्टीस पडतील ! या गुलाबी शिक्षणाच्या द्वारानें एक पांढरपेशा मंडळीचा मोठा समूह बनला आहे. इतका एकपक्षीपणा शिक्षणक्रमांत आल्यामुळें आमच्या राष्ट्राचें फार नुकसान होत चाललें आहे. आमच्या राष्ट्राच्या गरजा नानाविध आहेत पण शिक्षणक्रम मात्र एकच गरज भागविण्याला समर्थ आहे. बाकीच्या गरजा परराष्ट्रीय लोक भागवितात आणि त्यामुळें आमच्या देशाचा मोठा ऱ्हास होत आहे. परकीय अंमलाचें हें मुख्य वैगुण्य होय. इंग्रजी राज्या पासून पुष्कळ तोटे होत आहेत. ते सर्व या प्रकारचे आहेत. परकी अंमल पुरेल पण राष्ट्राला परस्वाधीन करणारा हा मस्तुतचा परावलंबीपणा सर्वथैव नाशक होय. आमचे राज्यकर्ते आमच्याच देशांत राहतील तर हरकत नाहीं पण त्यांनीं आमच्या संपत्तीचे प्रवाह आपल्या देशांत नेले आहेत, इतकेंच नाहीं तर आम्ही लोक परकीयांच्या कलाकौशल्यावर व उद्योगधंद्यावर जगत आहों हें मोटें दुर्भाग्य होय. आमच्या राष्ट्राच्या उद्योगधंद्याला आम्ही लायक नाहीं कारण ती लायकी आणणारें शिक्षणच उपलब्ध नाहीं. इंग्रजीला मुळून आम्ही आमचे मूळचे औद्योगिक कारखाने लयास जाऊं दिले आणि इंग्रजी पद्धतीचे कारखाने उभारण्याची आम्हापाशीं विद्या नाहीं, द्रव्य नाहीं. व कोणतीच तयारी नाहीं. या गोष्टी शिकविण्यासाठीं आमच्या देशांत पाहिजे तितक्या शाळा नाहींत. आम्हांमध्येंही औद्योगिक ग्लानी उत्पन्न झाली आहे. आमच्या देशावर रशिया सारखें परचक्र येईल म्हणून लढाईची सिद्धता टोलेजंग चालू आहे. पण चमत्कार हा कीं राष्ट्राच्या संरक्षणासाठीं नेटीव लोकांस लष्करी शिक्षण देण्याची एक देखील शाळा कोठेंच निघालेली नाहीस. लष्करी शाळा विलायतेंत चालतात पण त्या इंडियांत उपयोगी नाहीत विलायतच्या या कल्पना इंडियांत कशा विपरीत होतात पहा ! हा प्रकाराचा खुलासा इंडियांतील सुधाराच्या कायद्यांत फार उत्कृष्ट आहे. इंडियनांना शस्त्र धरण्याची मनाई आहे हें या कायद्याचें गुप्ततम तत्व आहे. असा कायदा जेथें आहे तेथें राज्यकर्ते उदारबुद्धीचे कसले असणार व तेथें औद्योगिक किंवा लष्करी शिक्षणाच्या शाळा तरी कोठून निघणार !

आमची गती कुंठली आहे. आम्हाला प्रस्तुतच्या शिक्षणक्रमांत मोठी क्रांती व्हावयाला पाहिजे आहे. या कार्याला लागणारी शक्ती आम्हामध्यें नाहीं. आमचा लंगडेपणा सर्वच बाजूंनी आहे. आमच्या विद्यालयाची सूत्रें सरकारच्या हातीं आहेत. आम्ही शाळेच्या रथांत बसतों पण आमचे सारथी सरकार असल्यामुळें ते आम्हांस वाटेल तसे फिरवीत आहेत. या रितीनें आम्हाला इष्ट प्रदेशांत कधींच जातां यावयाचें नाहीं. आम्ही सरकारी रथ सोडला पाहिजे आणि सारथीही बदलला पाहिजे. पण ही गोष्ट आमच्या हातून होण्याची निराशाच वाटते. ही वस्तुस्थिती बदलण्याला ईश्वरीच कृपा पाहिजे. आमची शिकलेली व शिकत असलेली मंडळी म्हणजे राष्ट्राचें जड द्रव्य होय. त्या द्रव्यांत जीव असेल तर तो फार सूक्ष्म, गुप्त व अविकसित आहे. या जड द्रव्याला निराळा जीव आला पाहिजे आणि तो जीव आणण्यासाठीं राष्ट्रीय संत मंडळी प्रयत्न करीत आहे. असा जीव निष्फळ मानसिक प्रेरणेनें येतो आणि अशी एखादी प्रेरणा अघटनच्या अद्भुत विजयश्रीनें उद्भूत होईल तर कोण जाणे !

आमचे बडोदें सरकार श्रीमंत सयाजी महाराज हल्लीं विलायतेंत आहेत. ते एका जाहिरसभेंत अध्यक्ष होते आणि त्यावेळीं मि. ठाकर एम. ए. यांनीं इंडियाच्या औद्योगिक कारखान्यावर व्याख्यान दिलें त्या व्याख्याना नंतर अध्यक्षाच्या नात्यानें बोलतांना श्रीमंत सरकार बोलले कीं, औद्योगिक चळवळीला उत्तेजन देण्याला सरकार ही संस्था अगदीं वाईट होय. सरकारच्या हातून ही कामगिरी नीटशी होत नाहीं असा अनुभव घेऊन चुकला आहे. बडोद्यास असा एक कारखाना निघाला होता पण तो शेवटीं श्रीमंतांनीं विकून टाकला. हा त्यांचा अनुभव उद्वेगकारक आहे पण या रितीचा प्रयत्न अयशस्वी होण्याचें खरें कारण तद्विषयक शिक्षणाचा अभाव होय. ही गोष्ट श्रीमंतांनींही पुनः पुनः प्रतिपादित केलेली आहे. बडोदें सरकार आपल्या राज्यांतील ही उणीव दूर करीत आहेत पण तेच लक्षा आमच्या सर्व शक्तिमान राज्यकर्त्यांनीं उचलला पाहिजे. आमच्या राज्यकर्त्यांनीं या शिवाय कृत्रिम रितीनें जो देशी उद्योगधंद्याचा संहार आरंभिलेला आहे तो लवकर बंद झाला पाहिजे. या कृत्रिम रितीमध्यें अप्रतिबंध व्यापाराचें खोटेंच मत आहे, व त्या खेरीज अकातील त्या वगैरे गोष्टींत सर्व अन्यायच प्रसृत केलेला आहे. इंडियाच्या लोकांस दूषणें देणें फार सोपें आहे. त्यांनीं सरकारी चाकरीसाठीं भीक मागूं नये, कलाकौशल्य, यांत्रिक ज्ञान इत्यादि विद्या संपादन कराव्या व आपल्या देशाचा व्यापार वाढवावा असा उपदेश लार्ड कर्झन साहेबांना सांगला करितां येतो यांत कांहीं नवल नाहीं. राज्यकर्त्यांची युक्ति मोठी अप्रतिम आहे. एखाद्या माणसाच्या हातपायांत बेडी घालावी व त्याला एका तुरुंगांत कोंडावें आणि नंतर त्याला सांगावें कीं सर्व पृथ्वी तुझी आहे व तूं स्वेच्छाचारानें सर्वत्र प्रयाण करीत जा. या उपदेशा इतकाच आमच्या राज्यकर्त्यांचा उपदेश बहुमोल असतो.

आमच्या राष्ट्राचा प्रश्न फार गूढ दिसतो आणि त्याचा निकाल कसा होईल या विषयीं मोठी चिंता आहे. संयुक्त प्रांताचे लेफटेनंट गव्हरनर सर लॅटाची यांस सर्व प्रांतांत एकही विद्यार्थी असा सांपडत नाहीं कीं, त्याला सरकारी स्कालरशिप देऊन त्याला विलायतेला औद्योगिक कला शिकण्याला पाठवावें. एवढा संयुक्त प्रांताचा विस्तार आहे पण त्याच्या त्या क्षेत्रावर एक हजार विद्यार्थी स्कालरशिप देण्या सारखा आढळूं नये हें देशाचें दुर्भाग्य होय. बंगाल्यांत विद्यार्थी पुष्कळ उपलब्ध आहेत पण त्यांस देण्याला स्कालरशिपा नाहींत. संयुक्त प्रांतांत याच्या उलट प्रकार झाले असें तें स्थानिक सरकार म्हणतें. ही सरकारी दृष्टीच चुकीची आहे. एक देखील विद्यार्थी जर मिळत नाहीं तर याचा अर्थ हा निघतो कीं विलायतेंत जावे शिकण्या सारखें कलाकौशल्यच नाहीं किंवा इंडियांत अज्ञान इतकें गाढतम आहे कीं बाह्य राष्ट्री विद्यार्जना-करितां जाण्या सारखा विद्यार्थीच नाहीं. पहिली गोष्ट संभवत नाहीं पण ही दुसरी गोष्ट सरकारी विद्याखात्याला फार लाजिरवाणी होय. या वस्तुस्थितीकडे पाहतां सरकाराकडे मोठीच जबाबदारी येत आहे. परंतु ही जबाबदारी सरकार कां उचलील तेव्हांना !

सहानुभूती

॥ सर्वारंभा तंडुलाः प्रस्थमूलाः ॥

जो जो कार्यारंभ करावा त्यास पैशाचें पाठबळ असल्याशिवाय त्याची उभारणी होत नाहीं; नुसते कोरडे बोल उपयोगाचे नसून त्या बोलाला पैशाची व कृतीची जोड गोळी मिळाली पाहिजे; आपल्या देशाची गरिबी तर दिवसानुदिवस वाढती आहे; अशा स्थितींत कोणचें देशकार्य हातीं घ्यावें व तें कसें शेवटास न्यावें याची मोठी काळजी वाटते. पैशाचा जोर नसल्याकारणानें प्रत्येक कामासाठीं वर्गणी घ्या म्हणून प्रत्येकापुढें तोंड वेंगाडावें लागतें. आणि लोकांसहि कोणच्या कामानिमित्त वर्गणी द्यावी व देऊं नये याचा मोठा विचार पडतो. वर्गण्यांचें बंड इतकें माजलें आहे कीं, उत्पन्नाचा पुष्कळसा वाटा या वर्गणीच्या पायीं खर्च होतो. आपले लोक हे सर्व पैसे खर्चण्यास तयार असतात परंतु त्याचें व्हावें तसें चीज होत नाहीं म्हणून लोक खिन्नमुख होतात. खरोखर आपण सर्वतोपरी पंगु असून यांचा-

बसलों आहोंत. आपण अंधारांत वाट चाचपत असून इष्ट स्थळाची वाट आपणांस दिसत नाहीं प्रत्येक जण आपापल्या परीनें देश कार्यांत अल्पारंभ करीत आहे. प्रत्येकाची साध्य गोष्ट एकच आहे परंतु गंगा नदी जशी सहस्रमुखांनीं समुद्रास मिळते तद्वत् त्या साध्य वस्तूकडे हजारों लोक हजारों वाटांनीं जात आहेत. जों पर्यंत एकच चोपट व सुलभ मार्ग निश्चित झाला नाहीं तों पर्यंत सर्वच वाटा एकसारख्या चालूच्या पाहिजेत. वाटेची शिदोरी परोपकार नसेल तर मजल मारितां येणार नाहीं. अर्थात् ह्या शिदोरीची तयारी प्रथम केली पाहिजे. त्याप्रमाणें एखाद्या बाजूची उभारणी सर्व बाजूंनीं एकदम होत असते तद्वत देशकार्याची उभारणीहि सर्व वाटांनीं झाली पाहिजे. एखादी बाजू उघडी पडल्यास त्यांत वैगुण्य राहणार आहे. ही गोष्ट लक्ष्यांत ठेवून आपल्या देशासाठीं जें काम ज्यास त्यास होईल तें मदत करण्यास कधींहि आपण आपला हात मागें घेऊं नये. आणि ती मदत संतोषानें करावी. ह्या वर्गणी मागण्याचा सर्वांचा आपणावर हक्क आहे व आपण ती देणें ही आपल्या शिरावर एक जबाबदारी आहे. हें सार्वजनिक ऋण फेडण्यास कोणी तोंडानें किंवा हातानें नकार देऊं नये हेंच उचित होय.

प्रत्येक कार्यांत आपली सहानुभूति असली पाहिजे. आपल्या दृष्टीनें एखादी गोष्ट बरी दिसत नसली तरी ती दुसऱ्या दहा जणांना चांगली वाटते तिचा सर्वथा अनादर करणें वाजवी होणार नाहीं आपली दृष्टी कदाचित् चुकली असेल असी समजूत घालून आपण आपली संमती दर्शविली पाहिजे. आपणांस जी गोष्ट विशेष बरीशी दिसेल तिकडे आपण खटपट करीत असतोंच आणि त्यांत दुसऱ्यांनीं थोडेसें उत्तेजन दिलें म्हणजे तीच गोष्ट चांगल्या नांवारूपास लौकर येते. अशीच सहानुभूति आपणही दुसऱ्यांच्या कार्यास दाखविली पाहिजे म्हणजे एकमेकांनीं घालेल्या ठेवा पाहून प्रत्येक जण चांगला शहाणा होईल आणि सर्वच कार्यें सुरळीत चालून उन्नतीच्या राजमार्गास सर्व मंडळी सहजी लागतील.

भक्ति मार्ग प्रदीप

हें चिमुकलें पुस्तक म्हणजे महाराष्ट्र वाङ्मयांतील उत्कृष्ट उत्कृष्ट फुलांचा एक करंडाच होय. रा. रा. लक्ष्मण रामचंद्र पांगारकर बी. ए. हे फुलारी असून त्यांनीं या पुष्पांची वेंचणी स्वतांच्या नित्य पाठासाठीं केलेली आहे. भक्तिमार्ग सोपा करण्यासाठीं हा प्रयत्न असून पुस्तकांतील निवडक काव्यपुष्पांचा रमणीय व आल्हादकारक सुवास घेतांना संपादकाचें दीर्घ वाचन, तारतम्य व कौशल्य हीं चांगलीं व्यक्त होतात. फार आम्याला हा ‘ प्रदीप ’ कांहीं महाग नाहीं, आणि प्रदीपाचा संग्रह झाल्या नंतर अंतःकरणांत सुरम्य प्रकाश पडेल व उत्तमोत्तम ज्ञानभांडाराच्या दारापर्यंत आपली गती होईल.

यशाचा झेंडा

मागें वाहों न दिलें तीं बारा कोस पळविलीं कटकें ।
यश हारविलें तेथें किती रत्नें हार कुंडलें, कटकें ॥ १ ॥ मोरोपंत

गेल्या आठवड्यांत लढाई संबंधानें अत्यंत महत्वाची खबर आली आहे. जपानी वीर जो अॅडमिरल टोगो यानें फार मोठी लढाई मारली असून त्यानें रशियाचा अगदीं पुरा विध्वंस केला आहे. पुष्कळ दिवसापासून बाल्टिक फ्लीटकडे सर्वांचें लक्ष्य वेधलें होतें. ह्या लढाईचें वादळ केव्हां कोणावर कोसळून पडतें हें पाहण्यासाठीं सर्व जग फार आतुर व उत्कंठित झालेलें होतें. ह्या लढाईची सूत्रें फार गुप्त रीतीनें हालविली जात होतीं आणि ह्या युद्धाचा स्फोट केव्हां होईल व त्याच्या वरील कृपाचा प्रश्न केव्हां सुटेल या विचारांत सर्व मंडळी अगदीं तटस्थ बसली होती. एकदांची ती भयंकर वेळ आली आणि जपानची बाजू ईश्वरानें पुरी राखली ! हें मोठें घनघोर युद्ध झालें. दोन दिवस एकसारखी लढाई चालली होती. दोन्ही कडचे लोक अत्यंत निकरानें व जीवावर उदार होऊन लढत होते जपानी लोकांवर तर मोठ्या आणीबाणीचाच प्रसंग ओढवला होता त्यांत जपानास जर कां अपयश मिळतें तर जपानच्या पाय पारतंत्र्याच्या खाड्यांत खाचोनें अडकला असता. ही जबाबदारी व महत्व जाणून अॅडमिरल टोगोनें आपली शिकस्त केली व त्याच्या प्रयत्नास जपानच्या पुण्याईनें चांगलें सुयश आलें. बाल्टिक फ्लीटचा मोर्चा जपानकडे वळल्या पासून त्याचा दरारा सर्व राष्ट्रांस वाटू लागला होता. हें फ्लीट म्हणजे अजिंक्य फ्लीट म्हणून नांवाजलेलें होतें आणि त्यावरच रशियाची सर्व मदार व भिस्त होती. त्याच्या जीवावर, स्वराज्यांतील राज्यक्रांतिक चळवळीस न जुमानतां, व मँच्युरियाच्या रणांगणावर अपयशानें पाठ पुरविली तरी त्याची दिक्कत न मानतां रशियानें मोठ्या हिमतीनें कंबर बांधली होती. परंतु हा आपला आधारस्तंभ एकाकी दुर्दैवानें कलालून पडला हें वर्तमान ऐकून रशियाचें काळीज फाटून गेलें असेल आणि चोहोंकडून आभाळ फाटून आपणावर पडत आहे म्हणून मोठ्या दुःखानें तो ‘ देवि, वसुंधरे देहि मे विवरं ’ असा शोक करीत असेल ! तेच इकडे पहा जपानी लोक आपणांस यशश्रीनें माळ घातली म्हणून देवास मोठ्या प्रेमभक्तीनें आळवीत आहेत व जपानास चोहोंकडून आनंद प्रदर्शक सहानुभूतीच्या तारा येत आहेत.

ह्या लढाईत रशियन अॅडमिरल रोझेस्टव्हेन्स्की यांस जखमा मिळाली असी पूर्वी बातमी आली होती परंतु ती खोटी आहे. ते मेले नसून त्यांस जबर जखमा झाल्या आहेत व औषधोपचारांनीं ते बरे होतील असें प्रसिद्ध झालें आहे. येणें प्रमाणें ह्या रुसो-जपानी युद्धाची इतिश्री! जपानच्या व एशिएटिक राष्ट्रांच्या दृष्टीनें फार गोड झाली आहे आणि याजबद्दल जपानच्या शौर्याची जितकी वाहवा करावी तितकी थोडीच होय. जगांतील इतिहास प्रसिद्ध व घोर लढाया म्हणून ज्या वर्णिल्या आहेत त्या तोडीच्या लढाया जमिनीवर व तशाच समुद्रावर जपाननें जिंकल्या आहेत आणि आपल्या एशिआॅटिक राष्ट्रास युरोपांतील महाराष्ट्रांच्या बरोबरीस आणून बसविलें आहे या बद्दल ते धन्य होत.

रशियाचा पुरा मोड झाला आहे व मोठी नुकसानी झाली आहे तरी तें फार मोठें राष्ट्र आहे. गोमच्या हजार पायां पैकीं दहा वीस पाय तुटले तरी ती लंगडी होत नाहीं. तद्वत रशियाचे सर्व जोर आटले असें म्हणतां येत नाहीं. तो रशियाच्या राज्यांतील दुही मोडून पुन्हां लढाईची सिद्धता करून जपानास लढाईस आव्हान करण्यास बराच काळावधी पाहिजे परंतु तों पर्यंत जगाच्या घडामोडींत काय काय अद्भुत व अगम्य गोष्टी काळाच्या पोटांतून बाहेर येतील हें कोण सांगणार ! परंतु एवढी गोष्ट खास कीं, युरोपियन साम्राज्याच्या प्रचंड लाटेस जपाननें जोरानें परतवून लाविलें आहे आणि अर्ध मेल्या होऊन पडलेल्या आशियांतील राष्ट्रांत नवी वीरश्री व नवीन जीव ओतला आहे आणि ह्या गोष्टीमुळें एशियाच्या इतिहासाचा ओघ पार बदलून गेला असें तरह लोक म्हणूं लागले आहेत. असो. हा यशश्रीचा झेंडा आशियावर असाच सदैव फडकत राहो !

वऱ्हाडवृत्त

हवामान— उन्हाळा फार प्रखर आहे. वारा मोठा सोसाट्याचा वाहतो. आकाशांतील हवामध्येंही राज्यक्रांती चालू आहे. सार्वजनिक आरोग्य समाधानकारक आहे.

रा०. रा० कृष्णराव पुरुषोत्तम भट बी. ए. एल एल. बी. अकोट तेल्हारा हे फिरकोळ रजेवर पुण्यास गेले आहेत.

रा रा० हसनबाबा स्पेशल मॅजिस्ट्रेट, अकोट हे प्रकृतीच्या नादुरुस्तीमुळें औषधोपचारासाठीं मुंबईस गेले. वृद्धापकाळींच सर्व पीडा उभ्या राहिल्या आहेत !

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी	१००८—॥
सोने २४।=	चांदी ७४
ज्वारी ४९	जवस १०८
गहूं काठ ७१	बनशी ८९
सरकी	६।
तूर	९॥। द. मण
तेल	६०४ रु. मण
रुई	६९
कपाशी	३९

वर्तमानसार

एका चीनी लेखकाचें मत— जपानी लोकांना मिळालेल्या जयाबद्दल युरोपियन राष्ट्रांनीं आनंद मानणें हें वेडेपणाचें आहे; जपानाला असाच जय मिळत गेला तर त्याचा परिणाम हिंदुस्थानच्या लोकांच्या मनावर होऊन तेहि ब्रिटिश सत्ता झुगारून देऊं पहातील. हिंदुस्थानावरील ब्रिटनचें जुलमाचें राज्य केवळ इंग्लंडच्या फायद्याकरितां आहे. जर हिंदुस्थान ब्रिटिश सत्तेखालून निसटून गेलें तर इंग्लंडचे पाय लागलेच मोडल्यासारखे होतील हें खास. अशा स्थितींत पीतवर्णी लोकांनीं युरोपियन राष्ट्रावर मिळविलेल्या जयाच्या आनंदानें नाचूं लागणें हें आपल्याच हातानें आपल्या पायावर धोंडा पाडून घेण्यासारखें नाहीं काय ?

महत्त्वाचें मत:—तीन जर्मन वैद्यक शास्त्रज्ञांनीं १६००० विद्यार्थ्यांची तपासणी करून असें मत दिलें आहे कीं, विद्यार्थ्यांस दोन प्रहरा नंतर अभ्यासास बसवूं नये; कारण त्यापासून ते निसत्व होत जातात.

विलक्षण भयंकर आग:–१९ दिवसां खाली रात्रीं मुंबईस महालक्ष्मीच्या उघड्या मैदानांत गवताच्या गंजीला फार भयंकर आग लागून सुमारे १० गंज्या जळून खाक झाल्या आगीचा विस्तार अर्धा मैल झाला होता. ही आग पाहण्यास सुमारें दोन लक्ष लोक जमा झाले, आग लागण्याचें कारण नक्की कळलें नाहीं. पण जेव्हां कारण कळलें नाहीं म्हणजे जळती बिडी हें कारण सांगतात तसें या आगीलाही बिडी हेंच कारण देण्यांत येत आहे.

ठेंगू पैलवान–रखानसिंग नांवाचा एक अतिशय लुना मल्ल पाहिलवान हल्लीं इंग्लंडांत आपले खेळ करीत आहे यांचें शरीर बांधेसूद असून उंची ३ फुटाहून कमीच आहे. हा जबर खाणारा आहे. आणि चांगला सशक्त आहे.

विचित्र सृष्टी–काशीकडे एका गांवीं एका चांभारणीस एक मूल झालें, त्यास माणसासारखें पोट असून, कुत्र्यासारखें तोंड, शेंपूट व पाय वगैरे आहेत. अशी विचित्र सृष्टी उत्पन्न होण्याचें कारण तरी विलक्षणच असलें पाहिजे.

सत्पुरुष–एका कानांतून ‘ दत्तदत्त ’ व दुसऱ्या कानांतून ‘ कृष्णकृष्ण ’ असा ध्वनि व शरीरांतून गंगाजळ निघणारे सत्पुरुष हल्लीं नाशिक येथें आले आहेत. लोकांनीं खात्री करून घ्यावी.

भयंकर प्लेग–रंगून येथें प्लेगचा एक फारच भयंकर प्रकार दृष्टोत्पत्तीस येऊं लागला आहे म्हणतात. मनुष्य मरण्यापूर्वी अगदीं उत्तम स्थितींत दिसतो परंतु तो रोग झाला म्हणजे थोड्यांच सेकंदांत अथवा फार झालें तर मिनिटांत त्याचा प्राण जातो! अशा प्रकारें ६।६ इसम मेलेहि ! रस्त्यानें चालतां चालतां २।३ इसम मेल्याचें प्रसिद्ध झालें आहे.

विचार तरंग—सातारच्या अजींक्यतारा किल्ल्यावर चढतांना त्याच्या गतवैभवाचें स्मरण होऊन इतिहासप्रसिद्ध अशा या जमिनीचा एक एक इंच जागा कोणा शूर व रणानंदि-रणाच्या रक्ताच्या थेंबानें पवित्र झाली असेल, या जमिनीवरची धाडि एक एक ऐतिहासिक गोष्टीचें स्मरण होऊन आपल्या दुर्दैवाच्या गतीविषयींचा शोक करीत असेल किंवा आमच्या पूर्वजांच्या पराक्रमाच्या वर्णनांनीं भरलेल्या इतिहासाविषयीं आमच्या लोकांत सध्या केवढें अज्ञान आहे या-बद्दल ती आमचा उपहास करित असेल, असे नाना तऱ्हेचे विचारतरंग आमच्या मनांत येत होते.

असंतोषाची महती— "असंतोष प्रदर्शित केल्याशिवाय सुधारणेस वाट फुटत नाहीं हें खरें आहे. व असंतोषाचीं कारणेंही आह्मांस आजला थोडीं आहेत असें नाहीं. आह्मीच असे काय? जगावर असें कोणतें राष्ट्र आहे कीं, तेथील प्रजेस असंतोष हा शब्द माहीत नाहीं! आह्मांवर तर बोलून चालून परकीयांचा अंमल आहे. पण युरोपांत तर असा प्रकार साधारणतः नाहींना? मग तेथील प्रत्येक राष्ट्रांत केवळ शांत दायक साम्राज्य नांदत असलेलें दिसत कां नाहीं! जेथें राजसत्तेला आळा घालण्याचें कायदेशीर साधन नाहीं, तेथें असंतोषाचें पीक फार बळावून आलेंच पाहिजे.

अस्सलीच सुधारणा— वधूवरांस परस्पर निवडीचें स्वातंत्र्य देण्याचा आमच्या सुधारकांच्या प्रयत्नानें तें स्वातंत्र्य तर मिळणें शक्यच दिसत नाहीं, परंतु उलट हुंड्याची वाढ आणि शास्त्रावरील श्रद्धेनें तनु आणि मन ह्या दोहोंनींही जें आमच्या वधूवरांत ऐक्य होत असें, तें मात्र त्यांनीं उत्पन्न केलेल्या शास्त्रावरील अश्रद्धेनें होईनासें होऊन, फार तर केवळ शरीरानें वधू वराशीं प्रामाणिकपणानें वागली म्हणजे तिला मोठी पतिव्रता म्हणण्याची पाळी मात्र येऊन ठेपली आहे. म्हणजे युरोपियन सुधारणेचे आणि आपल्या रूढीचे दुर्गुण एकवटून आमची विवाह-पद्धति म्हणजे केवळ दुर्गुणांची व दुष्परिणामांची अमोल खाणच बनविण्याचा सुधारकांचा प्रयत्न दिसतो. त्या पेक्षां आमच्या शास्त्रीय पद्धतीस जर विशेष चिकटून चालण्याचें आमचे सूज्ञ म्हणविणारे सुधारक व जुने लोक मनावर घेतील तर एकंदरींत अत्यंत मोठ्या समाजाचें शक्य तितकें शुद्ध कल्याणच होईल अशी आमची खात्री आहे." ने. ओ.

न्यायी मन— मद्रासचे गव्हर्नर लॉर्ड ॲंप्थिल ह्यांचे तिघे मुलगे नुकतेच उटकमंडाच्या रानांत शिकारीस गेले असतां त्यांनीं तेथील रिझर्व्ह फॉरेस्टांत शिरून घोड्यांना मारण्याकरितां तीन काठ्या तोडिल्या. हें त्यांचें कृत्य त्या भागाच्या एका रेंजरनें पाहिलें. त्यानें त्या मुलास रागें भरून पुनः तसें केल्यास पोलिस चौकीवर घेऊन जाण्याची धमकी दिली. लॉर्ड साहेबांच्या वडील मुलास तें न सपून त्यानें ती गोष्ट आपल्या वडिलांच्या प्रायव्हेट सेक्रेटरीना कळविली. त्यांनीं ती हकीकत फारेस्ट खात्याच्या अधिकाऱ्यांना कळवून त्या जिल्ह्यांतून त्या रेंजरची बदली करविली. हें गव्हर्नर साहेबांस कळलें तेव्हां त्यांनीं आपल्या वडील मुलाच्या पैशातून त्या रेंजराला त्याच्या निःस्पृहतेबद्दल बक्षीस देण्यास लाविलें.

राग घालविण्याची चमत्कारिक तऱ्हा:—जपानांत एक देऊळ आहे. त्यांत एक मोठी लाकडी चौकट आहे, ती सगळी खिळ्यांनी भरलेली असते. जेव्हां तेथील एखादा मनुष्य दुसऱ्या इसमावर संतापतो तेव्हां तो त्याजकडे जात नाहीं. तर तो त्या देवळांतील भिक्षू कडे जातो, व त्यास त्या चौकटीस खिळा मारण्याबद्दल कांहीं पैसे देतो. या प्रमाणें ते कोणास इजा न करितां आपल्या मनाचें सांत्वन करून घेतो.

नवीन शोध—मुंबई येथील प्रसिद्ध डाक्टर राघवेंद्र राव एम. डी. यांनीं प्लेगच्या गांठींवर नवीन उपाय काढला आहे गांठ उत्पन्न होतांच तिला व तिच्या आसपास दोन ठिकाणीं देवीप्रमाणें टोचून तेथें 'लाइव्ह पायोजनिक जर्म' नवांचे औषध भरावयाचें त्यायोगानें गांठींत पू उत्पन्न होऊन ती लवकर साफ फुटून जाते. व रोगी बरा होतो मात्र हा उपाय गांठ उत्पन्न झाली तरच चालतो. गांठीशिवायच्या रोग्यावर चालत नाहीं असें प्रसिद्ध झालें आहे.

नोटीस

नोटीस बेशमी लक्ष्मी मर्द महादू तेली राहणार आकोट इसः—

खाली सही करणार याजकडून नोटीशीनें कळविण्यांत येतें कीं, तूं माझ्या सख्या भावाची लक्ष्माची बायको असून माझा भाऊ सुमारें एक महिना झाला मरण पावला. इतक्या काळांत वडील ह्या नात्यानें वडिलोपार्जीत इस्टेटीची वाटेल तशी विल्हेवाट तूं करूं पाहत आहेस. यावरून तुझे मनांत गंधर्व करणें आहे तरी या नोटिशीनें कळवितो कीं, मौजे काळवाडी ता आकोट येथील सर्व्हे नंबर ९५ आकोट येथील रहातें घर धाब्याचें माडीसह रोकड रुपये ६०० व घरांतील इतर जिनगी गाडी, बैल व व. इतर चिल्हर जिनगी याची तूं अफरातफर केल्यास तुला सर्वस्वी जबाबदार धरलें जाईल. तुला कर्ज काढण्याचो मुळींच जरूरी नाहीं हें मला ठाऊक आहे कदाचित कर्ज काढणें झाल्यास माझ्या सल्ले शिवाय काढू नये काढल्यास तुला व कर्ज देणारालाहि जबाबदार धरलें जाईल. कळावें तारीख १ माहे जून सन १९०९ इसवी.

सही

घाहादू वल्लद विश्राम तेली राहणार
आकोट निशाणी खुद्द
हातची रेघ ——

नोटीस.

रा. रा. बाळाजी वल्लद रामजी पा. वस्ती मौजे गळुखेड ता. जळगांव यांस

मी खाली सही करणार या नोटीशीनें असे कळवितों कीं तुह्मी आह्मास वऱ्हाडसमाचारकर्ते यांजकडून ता. १५।५।१९०९ ची नोटीस दिली ती पावली लिहिला मजकूर समजला त्यांत लिहिलें प्रमाणें तुह्मी रुपये आमचे दुकानी आणून पावती मागितली नाहीं व व्याज देणार नाहीं अशी खोटी नोटीस दिल्यानें दुसरा कोणी भिऊं शकत नाहीं या दिवसात कोणी रुपये देत असता घेणार नाहीं असें आजपर्यंत दिसत नाहीं तुह्मी मोठे शहाजोग मनुष्य आहा तर संमत १९५९ व ६० अशा दोन सालच्या किस्ती तुमचे कडे आमच्या येणें चढलेल्या होत्या त्याजबद्दल तुह्मी सिताराम पाटील यांसकडेस जाऊन आमचे पासून दोन सालांच्या बद्दल पावती लिहून घेतली व सदरहू सालवंद्या पो रुपये ७६ तुमचे पाशीं नव्हते तर ८ दिवसांनीं आणून देईल असें बद्दल सिताराम पाटील यांजकडून सांगविलें होते ते रुपये आजपर्यंत आले नाहींत. आता सिताराम पाटील याजकडेस जाण्यास तोंड राहिलें नाहीं. सबब शहाजोगी दाखविण्यासाठीं नोटीस देता तर हा जबाब देतों कीं तुह्मी गुदस्त सालचें ७६ रुपये सिताराम याचे मारफतेच व त्याचें व्याज आणि हल्लीं सालची सालबंदी व्याजासह असें ८ दिवसांत आणून द्यावें जर न दिलें तर कोर्ट खुलें झाल्याबरोबर या नोटीशीचे खर्चासुद्धां दावा केला जाईल हें पक्के समजावें कळावें तारीख २९–५–१९०९ इ.

सही

लालजी नरसी भाई तर्फे मुखत्यार
नारसिंग वल्लद खुशालसिंग
दुकान पिंपळगांव काळे द. खुद्द

नोटीस

बेशमी ताजुद्दीन वल्लद कमरुद्दीन पाटील राहणार हाशमपूर ता. जळगांव पोस्ट पिंपळगांव काळे यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तुह्मी ता. ८।५।०९ इ च्या वऱ्हाड समाचार पत्रांतून नोटीस दिली ती पावली ती सर्व खोटी आहे. तुमचा व माझा हिस्सा होण्यास सुमारें १४ वर्षें झाली हे सर्व गांवकरी लोकांस माहीत आहे. मी आपल्या कष्टानें जिनगी कमाविली ती जिनगी पाहून तुमचे मन लालुचलें व कांहीं तरी त्यांतून मिळावें ह्मणून मला चांचपून पहातां पण हे योग्य नाहीं, जिनगीचे अगोदरच वांटे हिस्से झाल्या नंतर आपण अलग अलग झालों पुढें जो तो आपल्या कर्तबगारीवर जिनगी कमावूं लागला. मी आपली जिनगी वाढविली व तुह्मी वाढविली नाहीं, ह्मणून मी हिस्सा तुह्मास देऊं कीं काय? असें होणार नाहीं, त्याबद्दल वाटल्यास तुह्मी फिर्याद करा. त्यांस आमची मनाई नाहीं विनाकारण मला या नोटीशीचें खर्चांत पाडलें सबब या नोटीशीचा खर्च माझा मला आणून द्यावा असें न झाल्यास मी फिर्याद करून तुमचे पासून तो भरून घेईन कळावें. ता. ३०।५।९ इ.

सही (उर्दूत)

अझिमोद्दीन वल्लद कमरुद्दीन राहणार
हाशमपूर ता. जळगांव
दस्तुर खुद्द.

नोटीस

रा. रा. ओंमकारराव जानराव देशमुख राहणार कडठळ ता. व पो. जळगांव यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं आह्मी तुमचे मौजे खेर्डा बुा येथील शेत सर्वे नंबर ७ चे तारीख १९-२-१९०९ रोजीं विकत घेऊन इसारा बद्दल तुह्मांस ४०० रुपये दिले. शेताची किंमत ११०० रुपये ठरली पैकी तुह्मांस ७०० रुपये देणें राहिले. हे सातशें रुपये दस्तऐवज करून देऊन रजिष्टरासमोर देण्याचें ठरलें होतें आतां असें समजतें कीं. ते शेत तुह्मी दुसऱ्यास विकलें आहे तरी हें तुमचे करणें बरोबर नाहीं सबब आह्मी नोटीशीनें असें कळवितो कीं तुह्मी नोटीस पावतांच दस्तऐवज करून देऊन तुमचें रुपये ७०० घ्यावें व शेत आमचे ताब्यांत द्यावें. असें न केल्यास योग्य कोर्टांत फिर्याद देऊन शेताचा ताबा घ्यावा लागेल. खर्च तुमचे जवळून घेऊं. तुह्मी आमचे साक्षांत आते भाऊ असून अशी दगलबाजी करणें तुह्मास योग्य नाहीं. तुह्मी आजारी असल्यामुळें आह्मी तुमचेकडेस आलो असतां तुह्मी ह्मणालें कीं दुरुस्त झाल्यावर खरेदीखत करून देऊं. सबब नोटीस पावतांच खरेदीखत करून द्यावें. कळावें. ता. १।६।०९ इ.

सही

मुगुटराव बळवंतराव देशमुख मु. खेर्डा
बुा तालुका व पोस्ट जळगांव.

नोटीस

बेशमी मोती मर्द रावजी लोधे कुणबी राहणार आकोट इसः—

खालीं सही करणार शेख कवडू वल्लद गुलमहंमद मुक्काम आकोट तालुके मजकूर याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुह्मी तारीख २६–५–०९ रोजीं छापखान्यांतून नोटीस ती पावली तींत लिहिलें कीं तुमचे मुखत्यार पत्र रद्द केलें आहे. आतां नवीन व्यवहार करूं नये त्याप्रमाणें ता २९ मे १९०९ इ. पर्यंत व्यवहार झाला तो सर्व पैसा आमचा आह्मास द्यावा तो पैसा व लग्नास घेतलेला पैसा जो पर्यंत देणार नाहीं तो पर्यंत व्यवहाराचें मालक तुह्मी नाहीं आणखी आमचा पगार आह्मास साठ ठरल्या प्रमाणें द्यावा जो पर्यंत तनखा देणार नाहीं तो पर्यंत आमचे कुलमुखत्यार पत्र कायम असून तनखा तुह्मांवर आहे कळावें ता. १।६।०९ इ.

सही

शेख कवडू वल्लद गुलमहंमद
दस्तुर खुद्द

जाहिरात.

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं, आमचा विडीचा व्यापार पुष्कळ वर्षांपासून चालू आहे, परंतु आमच्या व्यापारास कमीपणा आणण्याकरितां व माल लोकांस नापसंत होण्याकरितां कांहीं दुष्ट बुद्धीच्या लोकांनीं बनावट खटाटोप केल्या त्यापैकीं धोनामाई वेसरदास मुक्काम मलकापूर प्रांत वऱ्हाड यांनीं आमच्या नांवाचीं खोटीं लेबलें लोकांच्या मालावर लावून आपचे नांवानें माल विक्री करून बरेच दिवस आपला उदरनिर्वाह केला. परंतु आम्ही त्यास सुमारें सोळा महिन्यापूर्वीं मलकापूर येथें धरून त्याजवर सदर कृत्याबद्दल फौजदारी खटला केला. त्या कामांत त्यास कैद व दंड या प्रमाणें शिक्षा झाली असून त्यास इसमानें पुन्हां तसेंच खोटें काम गेल्या कार्तिक महिन्यापासून सुरू करून माल विक्री करितां होता. करितां त्यास पुन्हा आम्ही मलकापूर येथें पकडून त्याजवर फौजदारी खटला केला त्यात त्यास तारीख २८ माहे जून सन १९०४ इ० रोजीं सहा महिने सक्तमजुरी व ५०० रुपये दंड याप्रमाणें शिक्षा झाली तरी अशीं खोटीं कामें करून माल विक्री करणारांनीं व आपल्या नांवाचा खोटा माल घेणारांनीं सावध रहावें. तरी आमचे नांवाचा माल घेणारे ठोक व्यापारी लोक यांनीं व किरकोळ घमारे इसम यांनीं सदर ट्रेडमार्क रजिस्टर नंबर व आमचे नांव पाहून माल घेत जाणें.

सही—बाळाराम पुलया द० ख०

सही— गुंडाप्पा नसाप्पा दस्तुर

येलप्पा नरसाप्पा

शुक्रवारपेठ कावाट पुरा,—पुणे सिटी

जाहिरात.

लक्ष लावून एक वेळ वाचा ! वाचा !!

एम्. एम् ॲन्ड सन्स

फोटोग्राफर रबर स्टांप मेकर वॉच रीपेरर आणि स्टेशनरी मरचंट आकोला [वऱ्हाड]

आज पर्यंत कोणत्याही कंपनींनी इमीटेशन रासकोप अपना या नांवाचे थोड्या किमतींत विकली नसेल ती आम्ही रुपये ५ मध्यें ग्यारंटी वर्षे ५ ची देतो आहे. तर त्वरा करावी आणि घड्याळाबरोबर कांच, कमान, पेटी आणि याचे बरोबर घड्याळें घेणाराचे नांवाचे रबरी पेनपेनसील स्टांप तयार करून पाठवूं आणि तीन घड्याळें घेणारास व्ही. पी. खर्च माफ व एक डझन घेणारास एक घड्याळ बक्षिस देऊं हे घड्याळ एक वेळ घेतलें तर पुनः १० वर्षे पर्यंत घ्यावयास नको आणि दुसरे हर एक जातीचें घड्याळ किंवा हर एक जातीचें स्टेशनरी सामान माफक दरानें व सचोटीनें खात्री लायक पाठवूं. या शिवाय रबराचे छापे नांवाचें हर एक जातीचें करून देऊं. आणि रबर स्टांपाच्या नमुन्याकरितां अर्ध्या आण्याचें टिकीट पाठवावें म्हणजे नमुना फुकट पाठवूं. आणि फोटो काढून घेण्याची ईच्छा असेल त्यांनीं येथें यावें. नाहीं पेक्षां आम्हास बोलवावें. म्हणजे आम्ही येऊं. आणि १९ रुपया पेक्षा जास्त माल घेणारास दर रुपयास ८॥ अर्धा आण्या प्रमाणें कमिशन देऊं. आणि या शिवाय कांहीं विचारावयाचें असेल तर पत्र व्यवहार करावें म्हणजे उत्तर देऊं. नाहींपेक्षां समक्ष येऊन भेटावें म्हणजे समजेल. आणि कोणास बायसिकलवर बसायाला शिकणें असेल त्यानीं यावें. शिकविण्या बद्दल फी रुपये १० पडेल. रबरस्टांप करितां हर एक गांवास एजंट पाहिजेत. कमिशन भरपूर मिळेल या सर्व कामाची व सामानाची मागणी करावी म्हणजे खात्री होईल.

एम. एम्. ॲन्ड सन्स आकोला

जाहिरात

स्टोअर सप्लायर्स

आम्ही मिरण्या, जिनिंग फॅक्टरी, म्युनिसिपालिटी, वाटरवर्क्स, इंजिनिअर्स इरिगेशन लोकल बोर्डस् वगैरेना लागणारे व मुंबईतील इतर सर्व प्रकारचे सामान फारच माफक दरानें पुरवितों.

थी ग्लोब स्टोअर्स कंपनी.

जनरल मरचन्टस

काळबा देवी पोस्ट

मुंबई.

मुंबई बॅंकची सेव्हिंग्स बॅंक

या बॅंकेत खाली लिहिल्या अटीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचें १ ली जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर यांच्या दरम्यान एक हजार रुपया पर्यंत पैसा ठेवितां येईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नावावर ठेवितां येतील. आणि तो पैसा त्यापैकीं एकास अथवा जास्त इसमास अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यास काढतां येईल,

व्याज दरसाल दर शेंकडा ३ तीन रुपया प्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल. मात्र पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं.

नियमांच्या प्रती बॅंकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई ब्यांक आकोला ४।७।०३	J. Kininburgh एजंट

गंत रा. सा. मल्लापाअण्णा वारद,

सोलापूर—यांनीं अनुभव घेऊन पसंत केलेल्या

वझेकृत कफनाशक गोळ्या.

लहान मुलांस कफ दाटून श्वास लागतो, खोकला येतो, कफ थुंकतां येत नाहीं, दूध किंवा अन्न खावेनासें होऊन मुलें घाळ पडतात, ज्याला—

पोटांतलें, डबा, सुशी,

असें म्हणतात; त्यांवर अगदीं इजा न होतां खातरीनें

दोन तासांत गुण देणाऱ्या.

अनेक डॉक्तर, वैद्य यांच्या वीस वर्षांच्या अनुभवानें आबालवृद्धादि सर्वत्रांस सारख्या उपयोगी ठरलेल्या.

बर भालचंद्र कृष्ण भाटवडेकर, मुंबई व वैद्य वगैरे यांनी वापरीत आहेत.

डॉ. भालचंद्र M.D. मुंबई यांनीं उपयोग करून पसंत केल्या आहेत.

अनुपान कागदासह			
५ गोळ्यांची कुपीस			।- रु.
२५	,,	,,	१ रु.
१००	,,	,,	३ रु.

रोखीनें अ. व्हा. पे. पार्सलनें मिळतील. ग्राहकांचा पत्ता पोष्टाचे नांवासह सुवाच्य असावा. व्यापाऱ्यांस कमिशन मिळतें त्याचा ठराव समक्ष अगर पत्रद्वारें करावा.

मालक—वि. शि. वझे, सावंतवाडी.

कापडाचें दुकान

(एक भाव व माफक दर)

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी व सुती माल विक्रीस आहे. आमच्या कापडाचे भाव फारच थोडा नफा घेऊन आकारलेले आहेत. बाहेर गांवीं व्हाल्यु-पेबलनें माल पाठविण्याची सोय केली आहे. एकवेळ आमच्या दुकानचा माल पडताळून दुकानाच्या सचोटीचा अनुभव अवश्य घ्यावा.

शा० नागसी भाई लध्धा

ठिकाणा— कॉटन मार्केटा समोर

कच्छी बाजार, आकोला.

कापडाचें दुकान

किंमत रोख   किंमत रोख

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी सुती माल विक्रीस तयार आहे. व्यापारी लोकांकरितां खालीं लिहिल्या प्रमाणें नफा ठेविला आहे.

मुंबईचे मालास   अर्धा आणा

देशावरील मालास   एक आणा

एकदां आमच्या दुकानचा माल घेऊन अनुभव घ्यावा म्हणजे सचोटीचा खात्री होईल.

शा० हरगोविनदास विठलदास

ठिकाणाः— ग्रेन मार्केट समोर हाजम शेटच्या तीन मजली मकानांत आकोला

(ताजनापेठ)

इकडे लक्ष द्या !

सय्यद बद्रुदीन यांचें

बुक बाईंडिंगचें दुकान.

[आकोला अगरवेस.]

आमचे दुकानी खालीं लिहिल्याप्रमाणें हरएक प्रकारचें बुकबाईंडींगचें काम मुंबई, कलकत्ता, अलहाबाद, मद्रास येथील नमुन्या प्रमाणें तयार केलें जातात.

बुक बाईंडिंगचे दर

अर्ध्या कापडाचे बायंडिंग २ ते ८ आणे पावेतो.

सबंध कापडाची बायंडिंग आठ आण्या पासून एक रुपया पर्यंत

चांमड्याचे बायंडिंग—एक रुपया पासून अडीच रुपया पर्यंत.

फाइल बोर्ड— ४॥ रु. डजन. आमचे येथें तयार मिळतील.

सदरहू कामें उत्तम प्रकारचीं केलीं जातील.

पत्ता—सय्यद बद्रुद्दीन बुकबाइंडर

आकोला अगरवेस

जाहिरात

अगत्य वाचा !   अगत्य वाचा !

वैद्यराज पी. सी. जोगळेकर यांचा दवाखाना

आमच्या दवाखान्यांत हरएक प्रकारचीं इंग्रजी, मराठी व पेटेंट औषधें व तीं औषधें तयार करण्यासाठीं लागणारें सामान हें सर्व माफक दरानें विकत मिळण्याची अगदी उत्तम सोय केली आहे. तसेंच येथें कोणत्याही रोगाचा चांगले प्रकारें नाडी परिक्षा करून त्या रोगावर औषध योजना उत्तम रितीनें केली जाते. बाहेर गांवचे लोकांनीं प्रकृतीचें मान बरोबर खुलासेवार लिहून कळविल्यास त्यावरून आम्ही त्यांना चांगली मात्रांची औषधें व्ही. पी. नें पाठवूं. रोग परिक्षेबद्दल एक रुपया फी पाठवावी. आमचे येथें खालीं लिहिलेल्या रोगावर अगदी रामबाण औषधें आहेत. एक वेळ अनुभविक नजरेस पहावा.

रोगांची नांवें

तापवर, पांथरीवर, पोटदुखीवर, ओकारीवर उदरावर, गर्मीवर, जुलाब बंद होण्यास, कपाळदुखीवर, पडश्यावर.

वरील रोग कितीही जुनाट व कोणत्याही कारणानें झालेले असतात फक्त सात दिवसांत गुण आराम वाटेल. ज्यास्त हकीगत पत्र पाठविल्यास कळवूं.

पी. सी. जोगळेकर

वैद्यराज

आकोला.

हें पत्र आकोलें येथें कैलासवासी बळवंतराव बाळाजी फडके यांच्या वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत नारायण बळवंतराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

ॐनमः श्रीगणेशाय.

आर्यऔषधालय मुर्डी

ह्यादराबाद व हिंदुस्थानचे गव्हर्नर जनरल यांजकडील आनररी असिस्टंट सर्जन मजकूर अ० स० डाक्टर विश्राम रामजी घोले यांनी आमची औषधें बारकाईनें तपासून हल्लीं वर्तमानपत्रांतून ज्या कांहीं नव्या जुन्या जाहिराती प्रसिद्ध होत आहेत त्याहून आमची औषधें त्या त्या रोगावर अत्यंत गुणकारी असल्याचें सर्टिफिकेट आह्मांस दिलें आहे हें अवश्य लक्षांत ठेवावें.

आह्मी अत्यंत खात्रीच्या औषधांचा गुण शंभरांतून एक दोन रोग्यांस वदाचित् आला नाहीं तर पैसे परत देऊनही त्यांचे आरोग्यार्थ आणखी एखादें औषध त्यांचे खर्चापावेतों फुकटही देऊं परंतु रोग्यास पूर्णपणें बरा करूं अशी प्रतिज्ञा आहे.

मदनामृत संजीवनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक, व पौष्टिक, विर्यस्तंभक.

रक्तशोधक, मनोत्साहकांतिबुद्धिवर्धक; सुवर्ण-

माक्षिक, मौक्तिक, कस्तुरी व अनेक

वनस्पती मिश्र अद्भुत गुटिका.

शरीरांतील मुख्य राजा जो धातु तो शुद्ध असेल तरच शरीर निरोगी राहून सर्व सौख्य प्राप्त होतें, तो दोषी असेल तर शरीरांत नानाप्रकारचे रोगरुपी शत्रू उत्पन्न होऊन शारीरिक सौख्याचा खरा लाभ मुळींच होणार नाहीं करितां धातु शुद्ध व पुष्ठ होण्यास या गुटिका प्रत्येक वर्षी पाहिजे त्या दिवसांत एकदां तरी अवश्य सेवन केल्यानें शरीर रोग रहित होऊन सौख्य प्राप्त होतें. हें अवश्य लक्षांत ठेवावें. यांच्या सेवनानें नपुंसकत्व स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे इंद्रिय शिथिलता, कडकी, गर्मी संबंधी पुरलेले विकार, मुत्रसंकोच, धातुचा पातळपणा, स्त्रियांची धुपणी, छातींतील रोग, हात, पाय, मुत्रमार्ग, व नेत्र यांचा दाह, क्षय पांडुरोग, मुक्यांची खर, जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशुल मुर्छव्याधी, वातरोग, निद्रानाश पित्तविकार, वाळ्तरोग, मधुमेह, तुनाट परमा मुष्टिमैथुनानें आलेली क्षीणता, इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरे होऊन शरीर निरोगी मजबुत व सतेज बनतें. पचनशक्ति व स्मरणशक्ति भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची शुद्धि. वृद्धि, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें, व मनास उत्साह देतात. दुध व अन्न भरपूर पचूं लागतें. त्यांत उपयुक्त वनस्पतींचे मिश्रण गुणकारक आहेत. करितां गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटें मिळाल्या व नित्य मिळतात. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष, मुलें व यांत वाढिले त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहेत गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम ४ रुपयांच्यावर कितीहि घेणारांस टपालखर्च माफ आहे चार रुपयाचे आंत घेणारा टपालखर्च ६ आणे पडेल अनुपान खर्डा सोबत किंवा व्ही० पी० नें खालील पत्त्यावर मिळतील.

दरः– एकदम १६ गो० १ रु०, ७६ गो० २ रु०, ११६ गो० ३ रु०, १६६ गो० ४ रु०, २७६ गो० ६ रु०, ५६० गो० १० रु०.

२ अपुर्व नेत्रांजन—यानें वडस, साहरा, फुल, खुपऱ्या, बिंदु, काच, इत्यादि नेत्राचे सर्व विकार त्वरित बरे होऊन दृष्टी तीव्र व थंडगार रहाते. या रोगांत हें अंजन खरें रामबाण आहे. १॥ तोळ्याच्या डबीस १ रु०

३ पथ्याविर अपुर्व मिश्रण– कोणत्याही नवा जुना पर्मा, व तज्जन्य दाह, तिडीक लघवीची लाली, संकोच, पुयस्राव, रक्तस्राव इ. विकार पथ्य नसतां सात दिवसांत जातात. तिडीक एका घटकेत जाते. असें रामबाण औषध कोठेंच मिळत नाहीं. बा० किं० १ रु० १॥ भार बाटलीस २ रु०

४ दंतवल्लवर्धक पुड–दंतसंबंधी सर्व विकार उत्तम बरे होतात. रु. ६ आणे.

५ विंचुचे विष— औषध लावितांच उतरतें. मुळी ३ तो० ८ आणे.

६ गजकर्ण– खरुज, नायटे वगैरे विकार ३ दिवसांत जातात. रु. ६ आणे.

७ सर्व हिमज्वर–औषध घेतांच कशाही प्रकारचे ज्वर असलं तरी तें औषध घेतांच जाऊन पुन्हां उलटत नाहींत. १२ पुड्या १ रु.

८ प्लेगवर रामबाण औषध–आजपर्यंत आमचे औषधानें हजारों लोक बरे झाले आहेत करितां प्लेग सुरू होतांच सर्वांनीं जरूर संग्रह करून तापावर गोळ्या, गांठीस लेप, व वात चढू नये ह्मणून वातावर मात्रा यांचा एकवार अनुभव पहावाच. गुणाबद्दल खात्री पटेलच. परोपकारार्थ माफक किं. २ रु. अ. ब. सो.

९ सर्व सामानाचा मोठा क्याटलाग मागवा तो फुकट पाठवु. औषधांत अपायकारक पदार्थ अगदीं नसून पूर्ण खात्रीची असल्याबद्दल असंख्य सर्टिफिकिट आहेत. याशिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें, ग्रंथोक्त रसायनें, भस्में, पाक, गुटिका, आसव, तेलें, व सुगंधी अत्तरें वगैरे माफक दरानें मिळतात. अनु० ख० सो० ट० ख० बे० पडेल. रोग्यांनें किंवा व्ही. पी. नें पाठवूं. प्रकृति मान कळविल्यास रोग्याचें निदान व चिकित्सा कळवूं.

अत्यंत अगत्याची विशेष सुचना.

हल्लीं वर्तमानपत्रांतून औषधाच्या अनेक जाहिराती मुळें असून प्रत्येक जाहिरात ठोंबक लेखांनीं सुशोभित करून जो तो पुढें येऊं पहात आहे, यामुळें लोक. लोटेपणाबद्दल आमचे अनेक ग्राहक साशंक होत व तसे हे्ंही पहात आहे. हा प्रकार केवळ आपला समाज निर्वाणी, आळशी व बेअकली यांच्यामुळे हुकानें जो धंदा सुरू करावा त्याचेच अनुकरण हुबेहुब नक्कल करून प्रसिद्ध त्यानें करणें यामुळें अशा जाहिराती कोंकण, वऱ्हाड, गुजराथ, म्हार्ग इ० प्रांतांत उत्पन्न झालेला असून अशाच्या आमच्या वगैरे गांवी तर तो पुणेंवस्ती करून आणखी ही नवीन जाहिराती सुरू होत आहेत. अशा जाहिराती किंवा ते लोक यांची आह्मांस निंदा किंवा स्तुती मुळींच करणें नाहीं इतकी खात्री आपली योग्य गाण्याच त्याचा तो स्वतंत्र आहे. आह्मांस एवढेच सुचविणें हेंच कीं ज्यांचा कारखाना आज सतत १५।२० वर्षे अव्याहत सुरू असून ज्यांच्या औषधास मोठे डाक्टरांनीं सर्टिफिकीट दिलें व ज्यांच्या औषधांनीं लाखो वर्षी ग्राहक रोगमुक्त झाले व नित्य होत आहेत यांचीच औषधं नेहमीं उपयोगांत आणणें अत्यंत हितकारक आहे. यापुढें जरी हजारों जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या तरी आमची जाहिरात न बदलतां व कोणाचीही निंदा न करितां अशाच कायम राहून हा सार्वजनिक कल्याणकारक असे असलेला व्यवसाय नवीन नवीन उपयुक्त सुधारणा करून उन्नतावस्थेस आणण्याची खटपट करूं. आजवर्यंत आमचे खटपटीनें यशही येत आलें आहे, करितां सकळ आबालवृद्ध व ग्राहकांस सर्वांस प्रार्थना आहे कीं रोगमुक्त होण्यास आमचीच औषधें अत्यंत गुणकारक आहेत तींच सर्वांनीं वापरावी एकवार अनुभवानेंच खात्री होईल इतर जाहिरातींशीं आमचा बिलकूल संबंध नाहीं हें लक्षांत ठेवून औषधं मागणें तीं खालील ठिकाणी मुर्डी येथें पत्ताचत मागवावें ह्मणजे खरी गुणकारक औषधें मिळून इच्छित आरोग्य होईल.

कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य

पत्ताः-- मु. मुर्डी, ता. दापोली. जि. रत्नागिरी

ORIENTAL

GOVERNMENT SECURITY

LIFE ASSURANCE COMPANY, LIMITED.

Established 1874.

Head Office– **BOMBAY**

Chief Agency for C. P. Berar & Khandesh

Head—quarters—Nagpur, C. P.

FUNDS EXCEED

TWO CRORES AND FORTY LAKHS

Claims paid for over One Crore and Fifty lakhs.

IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

IF there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is, when Claims arise, that the amount due under the Policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the "Oriental" keep well before them, and act up to, treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY

IT is not sufficient to read that a Company's Funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested, if in miscellaneous and risky investments, or how secured.

THE Funds of the "Oriental" are invested in Government Securities, and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through decease of assured lives, and endowment policies matured.

GOVERNMENT Officers, Professional men, Tradesmen and others, by employing a portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

NO man can be sure how long he will live; and although he may save money, yet if he die early, before he has had time to save much, his wife and family may be in distress. Life *Assurance*, is a means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the 'Oriental' where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. FOR TERMS PLEASE APPLY TO UNDER—SIGNED.

Prospectuses, forms, and any further information, can be obtained on application to—

M. De SOUZA,
CHIEF AGENT
for C. P. Berar and Khandesh

वर्गणी आगाऊच दिली पाहिजे.

किरकोळ अंकास....................२ आणे

नोटिशी बद्दल

१० ओळींचे आंत....१ रु.

दर ओळीस..........०।०६

दुसरे खेपेस...............०।

वऱ्हाडसमाचार.

The Berar Samachar

Mofussil ... ... 2/ with postage

All Subscriptions to be paid in advance

Single copy .... 2 as

Advertisements

Below 10 lines ...... 2 Rs

Per line over 10...... 3 as

Repetitions Per line... 2 as

REGISTERED N. No.

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 12 JUNE 1905 NO 23

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख १२ जून १९०५ इ० अंक २३

मालाचा खप जास्त व्हावा ह्मणून मुद्दाम किंमत कमी केली आहे.

त्वरा करा ! त्वरा करा !

अशी संधी पुन्हा येणार नाहीं

उत्तम प्रकारचें, इमिटेशन गारकोप सिरिम नावाचें खिशांत ठेवण्याचें घड्याळ दिसण्यांत फार सुरेख आहे. सर्व लोकांस ह्या घड्याळाचा लाभ मिळावा ह्मणून मुद्दाम किंमत रुपये ४ ठेविली आहे, पोस्टेज खर्च माफ. घड्याळाचें सोबत कांच, कमान, पेटी, साखळी इतकें सामान फुकट मिळेल. मिळण्याचा पत्ताः—

खोजा वलीभाई इस्माइल.
वर्धा—Wardha

बक्षीस ! बक्षीस !! बक्षीस !!!

एकंदर रोख ५०० रुपये बक्षीस

एक आणे तीत महमद इब्राहिम यांचे निळी काळी शाईच्या ४ पुड्या आणि एक बक्षीस तिकीट फुकट. २५००० तिकीटें खपल्यावर चार चौघां समक्ष बक्षीस समारंभ करण्यांत येईल विशेष माहिती पत्रद्वारें अगर समक्ष मिळेल. पत्रव्यवहार कोणत्याही भाषेंत करावा. शाई कशी आहे हे विचारावयास नको अनुभवांती कळून येईल.

पत्ताः—महम्मद इब्राहीम वल्लद शेखहसन
ताजनापेठ, मोमीनपुर,
आकोला (वऱ्हाड)

किरकोळ दिवाणी काम १८ मि. नं. $\frac{२}{०५}$

विद्वान डिस्ट्रिक्ट जज्ज साहेब बहादुर जिल्हा आकोला यांचें कोर्टांत.

राघोबा भगवानजी राहणार बोरगांव मंजू ता. आकोला—अर्जदार

शिताराम वल्लद रामजी राहणार बोरगांव मंजू ता. आकोला—अज्ञान

या नोटिशीनें सर्वत्रांस जाहीर करण्यांत येतें कीं, शिताराम वल्लद रामजी राहणार बोरगांव मंजू ता. अकोला यांचे स्वतःचें व इस्टेटीचे अशा दोन्हींचें पालन कर्ता नेमण्या बद्दल अर्जदार यानें या कोर्टास अर्ज दिल्या वरून त्याची चौकशीचे ता १।७।०५ इ. नेमली आहे तरी सदहू अज्ञानाचें बरें वाईट अशी ज्यांची इच्छा असेल त्यांनीं वरील तारखेस ज्यांस पालनकर्ता नेमणे इष्ट असेल त्यांस घेऊन यावें व अर्जदार यांस त्याचे अर्जा प्रमाणें पालन कर्ता नेमल्यास कोणाची कांहीं हरकत असल्यास त्यांनीं आमचे समोर हजर रहावें. आज तारीख ३१-५-०५ रोजीं आमचे सहीनिशीं व कोर्टाचे शिक्यानिशी ही नोटीस दिली असे.

Rustomji Faridoonji
डिस्ट्रिक्ट जज्ज
आकोला.

कारकून पाहिजे

जिनींग व प्रेसींग स्टेअरचे कामास ठीं साधारण इंग्रजी जाणणार कारकून पाहिजे दरमहा तूर्त रुपये १३ मिळतील काम केलेला मनुष्य असल्यास एक महिन्या नंतर रुपये १५ मिळतील. माहितगार नसल्यास ६ महिन्यानें पंधरा रुपये पगार मिळेल. अर्ज सर्टिफिकेटासह खालील पत्यावर पाठवावेत. सही

विष्णू बाळकृष्ण ब्यांकर
मलकापूर

नोटीस

वेशमी पंढरीनाथ वल्लद रघुनाथ राहणार आकोलखेड पोस्ट आकोलखेड ता आकोट यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी माझे लग्नाचे नवरे आहांत. मी शहाणी होण्यास सुमारें ८ वर्षे झालीं. माझी तुह्मी ने आण फक्त २–३ वेळां केली परंतु अलीकडे ५ वर्षें झाली मला अजीबातच आईबापाचे घरीं आणून घातले तें आज पावेतों मी आपले आईबापाचे घरींच आहे तुह्मी एक सोनार जातीची औरत ठेविली आहे तिच्या नादीं तुह्मी लागले व तुमचे पोटची तिला २ मुलेहि आहेत व ती तुमचेच घरांत हल्लीं आहे. ती तेथें असल्यामुळें मात्र माझा संसार व्यर्थ जात आहे. तुह्मी जातीं भ्रष्ट झाला असे मला ठाऊक झाले आहे. तुह्मी तिचा नाद सोडून देऊन पंचाचे मतानें शुद्ध होऊन मला आपले घरीं घेऊन जावें. पंचानी तुह्माला त्या सोनार औरतेस सोडण्याविषयीं व मजशीं प्रपंच करण्याविषयीं पुष्कळ वेळां सांगितले पण त्याचे तुह्मी ऐकले नाहीं त्यामुळें मात्र माझा संसार व्यर्थ जात आहे. तुह्मी जातीभ्रष्ट आहांत त्याप्रमाणें मलाही तुमचे प्रमाणें व्हावें लागेल हें बरोबर नाहीं. तुह्माप जातीची जरूर नाहीं परंतु मला सर्व गणगोत लागूं आहे करितां माझा संसार व्यर्थ दवडूं नये हीच प्रार्थना तुह्मास आहे. मी आपले बापाचे घरीं राहिल्यामुळें मला खावटीचे बद्दल दरसाल ५० रुपये प्रमाणें पाच वर्षांचे २५० रुपये खर्च आला तो तुमचे नांवावर मी केला तो सर्व माझे बापास आणून देऊन त्याची हातची पावती घेणें व मला आपले घरीं लिहिलेल्या वरच्या अटि प्रमाणें घेऊन जाणें असें नोटीस पावतांच आठ दिवसांत न केल्यास हीच नोटीस फारकत समजून मी दुसरा घरठाव करीन. मग तुमचा नवरे पणाचा हक्क मजवर चालणार नाहीं व खावटीच पैशाबद्दल फिर्याद करून या नोटीशीचे खर्चासुद्धा सर्व पैसे भरून घेतले जाईल कळावें ता. १-६-०५

सही

ही मर्द पंढरीनाथ तर्फे बाप गणपती व. हनवतिनाथ रा. पारळ ता. आकोट निशाणी खुद

जाहीर नोटीस.

सर्वत्र लोकांस कळविण्यांत येतें कीं कसबे विठूळ प्रगणे उमरखेड तालुके पुसद जिल्हे वाशीम येथें शिवजीराम मोहरमल याचे मालकीचें दुकान असून त्याची वहिवाट मोहरमल जितमल हे करीत होते परंतु सुमारे दोन तीन वर्षां पासुन सदर्हू मोहरमल हा पिसा होऊन भ्रमीष्ट झाला आहे त्याला स्वतःच्या देहाचें देखील भान नाहीं. हल्लीं त्या दुकानची वहिवाट मी खालीं सही करणार शिवजीराम जितमल हा करीत असतो. सर्व घेठाच्या देवघेवी लिहीत वगैरे माझे मार्फत होत असतात. आणि सर्व आसाम्यांची वसुली मीच करीत असतो सारांश दुकानसंबंधी सर्व प्रकारचा कारभार मीच करीत असतो. मोहरमल यांनीं माझा मुलगा नामे भिकनचंद हा दत्तक घेतला असून त्या अज्ञान मुलाचा सांभाळ करणार मीच आहें ह्मणून सर्वत्र लोकांस मुद्दाम कळविण्यांत येते कीं सदर्हू दुकान संबंधी कोणतेहि प्रकारची देवघेव करणें ती माझे हातून करावी वसुला बद्दल पावती घेणें ती माझे स्वदस्तुरची असून दुकानचे शिक्याची असावी. जर माझे पश्चात् कोणी भ्रमिष्ट मोहरमलजी जवळून कोणतेहि प्रकारचा लेख अगर पावती वगैरे लिहून घेईल तर ती रद्द समजली जाईल. थोडे दिवसापूर्वी कांहीं लबाड मनुष्यांनीं आमचे दुकानचें नुकसान करण्याचे इराद्यानें भ्रमिष्ट मोहरमलनी लबाडून पावती लिहून घेतल्याचा संशय आल्याकरून मुद्दाम ही जाहीर नोटीस दिली आहे. आमच्या दुकानाशीं ज्यांचा ज्यांचा संबंध आहे असे सर्व शेट सावकार व आसाम्या यांनीं सावध होऊन भ्रमिष्ट मोहरमल यांचेशी कोणतेच प्रकारची देवघेव करूं नये जे कोणी करितील ते स्वतःचे नुकसानीस पात्र होतील. त्याची जबाबदारी दुकानावर नसून या जाहीर नोटिशीच्या आधारें दुकानची जी नुकसान होईल ती त्याच्या कडून भरून घेतली जाईल. कळावें तारीख ७।६।०५ इसवी.

सही (मारवाडींत)

सिवजीराम जितमल दस्तुर खुद

नोटीस

वेशमी शामलाल बिसनदास मारवाडी तर्फे मुखत्यार चुनीलाल गोवर्धनदास दुकान मौजे उंबरें तालुका आकोट यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं, आह्मी तुमच्या दुकानचें ६०० रुपये कर्ज काढून त्या कर्जाच्या मोबदल्यांत तुह्मांस आमचें शेत मौजे मकरपुर येथील सर्व्हे नंबर ३४ एकर गुंठे १९८२७ आकार रुपये ३७ हें शेत ताबेगहाण लिहून देऊन शेतहि तुमच्या ताब्यांत दिलें आहे. यंदाच्या सालीं तुमची बाकी चुकती करून शेत सोडवून घ्यावें ह्मणून मी रक्कम तुमच्या दुकानीं घेऊन आलों असतां तुह्मी रक्कम घेतली नाहीं. तुमचा हेतू जमीन सोडून देण्याचा नसून फसवणुकीनें जमिनीची आमदानी अधिक वर्षें खाण्याचा मतलब दिसतो. चालूं शेत कामाच्या सुरुवातीला रुपये घेऊन आलों असतां तुह्मी कांहीं तरी वेकायदा बांधा घालतात. या साठीं कळवितों कीं तुमच्या कर्जाची बाकी रा. रा. रामसूक रामरतन मारवाडी दुकान उंबरें ता. आकोट यांच्या दुकानावर अमानत ठेविली आहे. ती रक्कम परभारें घेऊन जावी आणि गहाणखत चित करून त्या सावकाराजवळ परत द्यावें. जमीन आमची खाली करून आमच्या ताब्यांत द्यावी. असें करण्यास चकाल तर यंदाच्या १३१५ फसलीच्या पिकाच्या नुकसानी बद्दल तुह्माकडून ३०० रु. भरून घेतले जातील. कर्जाच्या रकमेच्या व्याजा संबंधांत जे दुसरे करारमदार आहेत व तुमच्याकडून जमिनीच्या पिकाचा जो हिशोब घेणें आहे त्या बद्दल मी दिवाणींत अलग दावा करून योग्य ती दाद मिळवून घेईन. या नोटिशीचा व इतर खर्च तुह्मावर पडेल हें कळावें. ८ जून १९०५ इसवी

सही

दत्तात्रय नारायण पांडे दस्तुर खुद राहणार उंबरें तालुका आकोट.

वऱ्हाडसमाचार

मिती जेष्ठ शुद्ध १० शके १८२७

रब्बीचें पीक.

खरिपाच्या पिका प्रमाणेंच रब्बीचीं पिकें आमच्या प्रांतांत चांगलीं येतात. दोन्ही पीकां विषयीं या प्रांताची आख्या मोठी आहे. परंतु अलिकडे ही स्थिती पुष्कळ बदललेली आहे. सध्या सर्व प्रकारच्या पिका मध्यें खरीपाला अग्र स्थान आहे, आणि कपाशीचा पेरा इतका जबरदस्त वाढला आहे कीं कापसा पुढें इतर पिकें तुच्छ वाटतात. शेतकऱ्यांचा सर्व भर कपाशीकडे आहे. आणि गेल्या दोन तीन वर्षांत व मुख्यत्वें करून १३१३ फसलीच्या हंगामांत कपाशीला जो विलक्षण तेजीचा भाव आला त्या मुळें कपाशी सारख्या कामधेनूची कांस सर्वत्रांनीं पकडली होती. यंदाच्या मंद भावामुळें कपाशीचें वेड कमी झालें आहे तरी लोकांचा कल रब्बीच्या पिकां कडे फारच थोडा आहे. पावसाच्या अनिश्चितपणामुळें रब्बीच्या उत्पन्नावर लोकांचा भरंवसाच बसत नाहीं. आणि ही रब्बीची अनास्था आमच्या आकोल्या जिल्ह्यांत जेवढी आहे तेवढी क्वचितच अन्यत्र होत असेल. रब्बीच्या पेरा संबंधानें सरकारांतून कांहीं विशेष सवलती देण्यांत याव्या व या शेवटल्या पिकांची आवड लोकांमध्यें पूर्ववत प्रचलित होईल असें प्रथम धोरण ठेविलें पाहिजे. रब्बीचा पेरा कमी झाला ही गोष्ट जमिनीच्या कसाला मोठी बाईट होय. खरीप व रब्बी या दोन पिकांची फेरपाळी चालत नाहीं व त्या मुळें उभय पिकें परस्परांस परिपोषक जशी व्हावयाला पाहिजेत तशी न झाल्यामुळें दोन्ही पिकांची नुकसानी परस्परांस अधिकाधिक बाधक होत आहे. एका पिकाचें दुसऱ्या पिकाला खत होतें व उभयतांस चांगली परिपुष्टी मिळून जमिनीचा मगदूर कमी होत नाहीं. पण अलिकडील खरिपाच्या प्राधान्यामुळें ते लाभ जमिनीला मिळत नाहींत. ही गोष्ट लवकर ध्यानांत येण्या सारखी नाहीं पण असले तोटे कांहीं वर्षांच्या काळानें चांगले दृष्टीगोचर होत असतात. या बाबतींत सरकारनें लक्ष्य पुरविलें पाहिजे. अखेर मुख्य जमीनदार सरकारच आहे आणि त्यांच्याच जमिनी संबंधाचा हा प्रश्न आहे.

गहूं

रब्बीमध्यें मुख्य दोन पिकें येतात. गहूं व जवस गव्हाच्या व जवसाच्या पीकासंबंधाचे कांहीं आंकडे महत्वाचे आहेत. वऱ्हाडांत गव्हाच्या पेऱ्या खालीं ४,१७,२२२ एकरांचें क्षेत्रफळ आहे. दुष्काळाच्या साला पासून जर गेल्या पांच वर्षांची सरासरी काढली तर २४१७९२ एकर जमिनीवर गव्हाचा पेरा होत होता असें प्रमाण निघतें: पण तीच सरासरी गेल्या १० वर्षांची घेतली तर गव्हाचा पेरा फार मोठ्या क्षेत्रावर होत होता हें त्या वेळच्या ४,६६,८२८ एकरा इतक्या गव्हाच्या पेराच्या जमिनीवरून लक्ष्यांत येईल. अलिकडे पुनः गव्हाकडे उत्तरोत्तर लोकांचें मन वळत आहे हें १३१४ फसलीच्या आंकड्यावरून सिद्ध होतें. गुदस्ता पेरणीच्या वेळीं पावसानें चांगलासा विश्वास दिला नाहीं म्हणून पेरा कमी झाला तथापि पिकें अखेरीला चांगलीं आलीं. एकंदर ८८२ ९ टन गहूं उत्पन्न झाला असावा असा अंदाजा आहे. हें पीक पूर्वीच्या १३१२ फसली पेक्षां १८ हजार टनांनीं अधीक चांगलें असून त्या सालीं गव्हाचें क्षेत्र मात्र मोठें म्हणजे ४,९२,६१३ एकरा एवढें होतें. गव्हाच्या पिकाचा अंदाजा असा आहे कीं, पीक चांगलें आलें म्हणजे ४ एकरा मागें १ टन गहूं उत्पन्न होतो व त्या मानानें गेलें गव्हाचें पीक मध्यमसें आलें होतें असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. मध्यप्रांतातील गव्हाचें क्षेत्र वऱ्हाडच्या सातपटीनें असून तेथील पीक मात्र वऱ्हाडच्या पिकाच्या मानानें पाऊणेनऊ पटाहून थोडें अधिकच आहे. वऱ्हाडच्या गव्हाचा विस्तार जिल्हेवारीनें पाहिला असतां बुलढाणा जिल्ह्याला पहिलें स्थान द्यावें लागेल. एकंदर गव्हाच्या क्षेत्रांपैकीं तिसरा हिस्सा बुलढाणें जिल्ह्यांतील आहे. बुलढाण्यामागून दुसरी प्रत वाशिम जिल्ह्याची आहे. त्या मागून उमरावती वणी व इलिचपूर या जिल्ह्यांचा क्रमवारीनें उतरता पाय दिसून येईल. आकोला जिल्हा अगदीं कनिष्ट स्थानीं आहे. व गव्हाच्या बाबतींत आमचा जिल्हा इतका खालीं येईल अशी आमची कल्पना नव्हती.

आमच्या प्रांतात जो थोडाबहुत गहूं पिकतो त्याचें उपभोक्ते देखील आह्मी नाहीं. बहुतेक तीन चतुर्थांशा पेक्षां अधिक माल मुंबईच्या बंदराचा रस्ता धरतो हें स्मरणांत ठेवण्या सारखें आहे.

जवस

गव्हा मागून दुसरे मोठें पीक म्हणजे जवसाचें होय. जवस चांगला पिकला म्हणजे दर एकरीं ३६० रत्तल येतो. म्हणजे ६॥ एकरा मध्यें १ टन जवस येतो. गव्हाचें प्रमाण ४ एकरा मागें १ टन असें आहे. १ टन म्हणजे कैली २८ मण व मापी २ $\frac{1}{3}$ खंडी असें याचा ढोबळ प्रमाण आहे. गव्हाच्या क्षेत्राचा चौथा हिस्सा क्षेत्र जवसाच्या पेऱ्याकडे असतें. १३१३ फसली मध्यें हें क्षेत्र १,८६००० एकर असून गेल्या सालीं १,१३,४०० एकर होतें. गव्हा प्रमाणें जवसाचा पेरा देखील फार ढासळला आहे त्याची पुनः स्थिरता होण्याला आणखी चार पांच वर्षांचा काल लागून पावसानें देखील दरसाल योग्य आश्रय दिला पाहिजे गेल्या वर्षीं या पिकाला मोठा धोका बसला होता. सोळा आण्यांपैकीं आठ आणे देखील पीक शेवटीं लोकांच्या हातीं पडलें नाहीं. जवसा संबंधानें बुलढाणा जिल्हा अग्रस्थानाला पाहिजे होता. पण वणी जिल्ह्यानें त्याला मागें सारलें. बुलढाण्याकडे सालोसालच्या आंकड्या प्रमाणें जेथें ५८ हजार एकर जमिनीवर जवस असावयाला पाहिजे तेथें फक्त जवसाचा पेरा २७॥ हजार एकरांवर झाला होता. या गोष्टीला मुख्य कारण पावसाचा अनिश्चितपणा होय. गेल्या १० वर्षांची सरासरी असें सांगते कीं, जवसाकडे २॥ लक्ष एकर जमिन जेथें पाहिजे तेथें १॥ लक्षाहूनहि कमी जमीन या पिकानें व्यापलेली आहे. एकंदरीनें जवसाचें पीक गेल्या सालीं फार असमाधान कारक झालें.

स्तुत्य औदार्य

चांगलीं माणसें आपल्या भेटीची खूण म्हणून एखादे उत्तम देणगी देत असतात. असा प्रकार मोर्शी तालुक्यांतील जरूर गांवचे रावसाहेब आनंदराव तुकाराम देशमूख यांनीं आमच्या प्रयत्नरास आणिला. ते आपल्या चिरंजीवाच्या लग्नानिमित्त थोड्या महिन्यापूर्वी अंदुऱ्यास वऱ्हाडी म्हणून आले होते. हा शरीरसंबंध अंदुऱ्याचे दिलदार देशमूख रावसाहेब खुशालराव गणपतराव यांच्या कन्ये बरोबर झाला. या मंगल कार्याच्या प्रसंगानें सदहू जरूरकर देशमूख यांनीं ६०१ रुपयांची देणगी अंदुऱ्याच्या तहशिलीच्या म्हणजे बाळापूरच्या धर्मार्थ दवाखान्यासाठीं दिली आहे. ही देणगी गुप्त दानाप्रमाणें नसून सरकार दरबारांतून देखील या देणगीचा स्वीकार करितांना नामदार अलिशान चीफ कमिशनर साहेब यानीं निराळा सरकारी ठराव मुद्दाम होऊन प्रसिद्ध केला आहे कीं, ही देणगी पाहून आह्मा त्या दात्यांचें औदार्य व सर्वजनिक कळकळ हीं मोठ्या आनंदानें कबूल करीत आहों. देणगी देण्याच्या कार्यां संबंधानें व देणगीच्या स्वरूपा संबंधानें लोकमत द्विधा किंबहुना त्रिधा पडेल; परंतु आह्मी तर म्हणतो कीं, राव साहेब आनंदराव देशमुखा सारख्या सरकारी किताबवाल्यांस वरील प्रकारचा देणगीचा रस्ता म्हणजे राजमार्ग होय. त्या गोष्टीनें त्यांची किंमत सरकारच्या दृष्टात वाढेलच पण या शिवाय सरकाराला अशा देणग्यांनीं आपल्या किताबवाल्या मंडळींचा अभिमान वाटेल. सरकारांतून सन्मान पावलेलीं माणसें अशींच थोर असतात असें प्रतिपादण्यास चांगला अवसर मिळेल व इतर श्रीमान लोकांस देखील अशीं उदाहरणें विशेष अनुकरणीय होतील.

काळी गोरी शिफारस

लार्ड कर्झन यांच्या कारकिर्दीचा मोठा डंका झटला म्हणजे पोलिसखातें व विद्यालातें यांची सुधारणा होय. त्यांपैकीं पोलिस खात्याची सुधारणा हल्लीं कागदावरून निघून अंमलांत विशेष जोरानें येऊं पहात आहे. ही सुधारणा इतकी विचित्र आहे कीं, या खात्याचा खर्च वाढविला व लोकांचे पगार वाढविले तथापि मोठमोठ्या हुद्यांच्या जागा नेटिवांस न देतां त्या युरोपियन लोकांस देण्यांत याव्या. अलिकडे सरकारी चाकरीचें धोरणच बदललें आहे. मोठी हुद्याची जागा असली कीं तिच्या पगाराच्या मानानें बरोबरच्या श्रेष्ठ जागा युरोपिअन किंवा युरेशिअन लोकांस द्याव्या. सरकारी चाकरींतील उंच उंच नेटिव झाडें छाटून टाकावीं असा उपक्रम मोठ्या जोरानें चालू आहे. काळागोरा हा भेदाभेद मोठा वाढला आहे. सर्व अष्टाधिकार युरोपियनांच्या हातीं प्रारंभा पासून आहेतच पण या नव्या सुधारणेनें गोऱ्या अंमलाचा चरक अधीक खडतर केला आहे. पोलिसखात्या संबंधानें जो ठराव प्रसिद्ध झाला आहे त्यांत तर नेटिव अंमलदारा संबंधानें फार मर्मच्छेदी उद्गार आहेत. नेटिव चाकर अधीक लांच खाऊं व अधीक अन्याय करणारे आहेत अशा आशयाचा सरळकट शेरा आहे. युरोपिअन लोकांची स्तुती या निंदेमुळें अधिकच खुलली आहे. हाच पोवाडा लार्ड कर्झन फार उत्कृष्ट गात असतात.

वरील पोवाड्यानें चाकरी देण्याचें मुख्य धोरणच बदलून दिलें आहे. नेटिवा संबंधानें चाकरीचे दरवाजे अधिक बंद केले आहेत. या प्रकारचें उदाहरण नुकतेंच बंगालच्या पोलिसखात्यांत घडलें. त्या इलाख्यांत २४ इन्स्पेक्टरांच्या जागा भरावयाच्या होत्या. या जागा भरण्याच्या उद्देशानें इन्स्पेक्टर जनरल यांनीं जाहिरनामा प्रसिद्ध केला कीं, होतकरू उमेदवारांनीं आपापल्या लायकीच्या दाखल्या सुद्धां अर्ज पाठवावेत. विद्वान लोकांस मोठी आशा सुटली सुमारे २९३ लोकांनीं अर्ज पाठविले; त्या पैकीं

४ एम. ए बी. एल.

१७ एम. ए.

७३ बी० ए० बी० एल.

असून बाकीचे बहुतेक बी. ए. च्या खालीं कोणी नव्हते. आश्चर्य हें कीं इतक्या अर्जदारा पैकीं १ एम. ए १ बी. एल व २ बी. ए. अशा चार जणांस फक्त जागा देण्यांत आल्या.

एकंदर २४ जागा खालीं होत्या त्या पैकीं चारच जागा विद्येचें मांडवल पाहून भरण्याचा प्रयत्न करण्यांत आला. बाकीच्या २० जागा युरोपिअन व युरेशिअन या मंडळींत प्रसाद म्हणून वाटण्यांत येतील. या २० जणांनीं युनिव्हर्सिटीचा उंबरठा देखील पाहिला नसला तरी चालतें. आतां हा भेदाभेद इतका ढाबळ आहे कीं त्यानें महाराणी सरकारच्या जाहिरनाम्याला कालिमा हा तेली, काळागोरा हा भेदक गुण प्रज्वलितपणाला आणिला व नेटिवांची पायमल्ली अश्रुतपूर्व केली. पोलिस इन्स्पेक्टरांच्या जागेसाठीं हा एवढा पंक्तिप्रपंच दृष्टीस पडतो तर त्याहून श्रेष्ठ दर्ज्याच्या जागा संबंधानें उल्लेख न करावा हेंच मुत्सद्दी व आंधळ्या राजनिष्ठेला आवश्यक आहे. ही गोष्ट इनस्पेक्टर जनरल यांच्या हातून घडली तरी तिचा दोषारोप लार्ड कर्झनच्या पदरीं बांधावयाला पाहिजे. अंतस्थ हुकूम नसे असतील तशी ही कारवाई झाली असली पाहिजे. विद्या नको, कांहीं एक नको, फक्त गोरें कातडें हीच मुकी पण बडी शिफारस होय.

रशियाचा आपत्काल

आज काल रशियासंबंधानें ईश्वर पाठमोरा झाला आहे. रशियावर थोरो-

करून आभाळ फाटून कोसळून पडत आहे. त्याच्यावर संकटांवर संकटें कोसळत आहेत. त्याच्या साम्राज्याचा रथ आज उलथून पडला आहे. अपयश हा हात धुऊन त्याच्या पाठीस लागलेले आहे. घरांत पहा, बाहेर पहा रशियाचा आंत पाय आहे. जमिनीवरील लढाईत आणि समुद्रावरील लढाईत रशियाची मोठीच यशहानी झाली आहे. लढाई सुरूं झाल्यापासून रशियाचा फार संहार झाला. त्याचे हजारों लोक मृत्युमुखी पडले. पाण्यासारखा पैसा व्यर्थ गेला. मोठे मोठे जनरल व आडमिरल नाहींसे झाले. युद्धाची सामुग्री उरली नाहीं. लढाईवर पाठविण्यास मनुष्यें नाहींत. राज्यांत तर बंडाळी माजलेली आहे. अराजक मंडळींचें प्राबल्य वाढत आहे. बंडखोर लोकांचे कट होत आहेत. आणि तेथील पुढारी लोक राजा विरुद्ध लोकांस चिथवीत आहेत. प्रत्यक्ष प्रसिद्ध फादर गेपन साहेब लोकांस सांगतात कीं, जे शिपाई व अधिकारी आपल्या देशबंधूंना ठार मारीत आहेत, व जे दुष्ट लोक जुलूम करीत आहेत त्याजवर ईश्वराचा क्षोभ होईल असा मी शाप देतो. आणि जे लोक आपल्या राष्ट्रास स्वतंत्र करण्यासाठीं मदत करीत आहेत त्यांचें ईश्वर कल्याण करो म्हणून मी ईश्वरास आळवीत आहे. झार हा अनाथ लोकांचा छळ करीत आहे. तेव्हां आम्ही बेइमान होणार नाहीं म्हणून जी राजानिष्ठेची शपथ लोकांनीं घेतलेली आहे ती मोडली असतां त्यांत पातक नाहीं अशा प्रकारें उघड उघड लोकांस उपदेश होत आहे. फादर गेपन म्हणजे लोकांचे एक मोठे पुढारी होत आणि त्यांच्या म्हणण्या प्रमाणें सर्व लोक वागत आहेत. अशा रीतीनें रशियाचे हात पाय मोडून गेले आहेत. आणि आतां सामदाम करून मिळतें घेण्यापलीकडे त्यास उपाय उरला नाहीं.

कांटा निघाला

गोष्ट तर घडून जातेच पण पाठी मागें त्याची कथा उरत असते त्या प्रमाणें बाल्टिक आरमाराचा इतिहास उरला आहे. ह्या बाल्टिक आरमाराचा सर्व युरोप खंडभर दरारा होता. हें आरमार जगविख्यात असून याची फार प्रचंड शक्ती होती. बाल्टिक आरमारानें स्वस्थान सोडल्या पासून तों त्याचा नाश होई पर्यंत सर्वांच्या मनात त्याजबद्दल भीति वागत होता. आणि उत्तर समुद्रांत त्यानें जी दांडगाई केली त्या मुळें तर सर्व जणाच्या मनांत एक धसकाच भरला होता. फ्रान्स व जर्मनी हीं राष्ट्रें रशियास आंतून मदत करीत होतीं. उत्तर समुद्रांतील त्याच्या अत्याचाराबद्दल इंग्लंड अत्यंत संतप्त झालें होतें व लढाई करण्याच्या निर्वाणी पर्यंत गोष्ट येते कीं काय म्हणून भीति वाटत होती; परंतु कमिशनच्या निकालावर ती गोष्ट सोपवावी लागली आणि तो निकाल इंग्लंड विरुद्धच झाला ही गोष्ट लक्ष्यांत घेतां हा बाल्टिक फ्लीटचा कांटा चांगला अनायासें मोडला गेला ही गोष्ट इंग्लंडास तरी आवडली असेल. तरी ह्या आनंदांत बरेंच विष कालविलें गेलें आहे. रूसो-जपानी युद्ध म्हणजे युरोपियन सत्तेचा आशियाखंडातील एका राष्ट्रानें केलेला पाडाव होय. आणि ह्या दृष्टीनें कोणच्याहि युरोपियन राष्ट्राचे अंतःकरणास समाधान वाटणार नाहीं हें उघड आहे.

बागुलबोवा गेला

राज्यतृष्णा ही कधींहि शांत न होणारी तृष्णा होय. जों जों ही शांत करावयास लागावें तों तों ती दुप्पट वेगानें वाढत जाते. रशियन साम्राज्यानें आपला पाय पुढें टाकला होता तो चांगलाच तोडला गेला. चंचुप्रवेशेन मुसलप्रवेशः या न्यायानें ही युरोपियन सत्ता आशिया खंडांत आपलें साम्राज्य थाटणार होती परंतु जपानामुळें तिला चांगलाच आळा बसला आहे. तिची या प्रसंगीं जी फजिती झाली तीमुळें बरीच वर्षेंपर्यंत ती वर तोंड काढणार नाहीं. ह्या रूसो-जपानी युद्धामुळें पुष्कळसे युरोपियन बागुलबुवा भिवडावीत होते ते पळाले. गोरीं राष्ट्रें म्हणजे आपल्यापेक्षां सर्वतोपरी चांगलीं म्हणून जो भ्रम होता तो विरला. युरोपची शक्ती चांगली अजमावली गेली. काळे लोकांच्या अंगांत शौर्य नाहीं, पराक्रम नाहीं म्हणून जें म्हणत असत तें सर्व खटकें पडलें. युरोपियन राष्ट्रांनीच आपणांवर राज्य करावें असा ईश्वरी संकेत आहे म्हणून जी समजूत होती ती दूरावली. आपल्याहि रक्तांत शौर्य आहे, आपणहि राज्यशकट चालविण्यास समर्थ आहोंत असा लोकांस विश्वास पटत चालला व आपल्या काळेपणाचा अभिमान त्यांस वाटूं लागला. अशा रीतीनें आशियातील भयभीत झालेल्या, पादाक्रांत झालेल्या व मृतप्राय पडलेल्या सर्व राष्ट्रांमध्य एक नवेंच रक्त ओतलें गेलें व नवीनच जीवितज्योत पेटवून दिली.

युक्तीची पॉलिसी

मुसल्या नीतीनें व दराऱ्यानें जो कार्य भाग होतो तो प्रत्यक्ष करूं जातां साध्य होत नाहीं. ज्याप्रमाणें वाघ आणि मनुष्य हीं दोघेहि परस्परांस भिऊन राहतात त्या प्रमाणें राष्ट्रें एकमेकांस भीत असतात. युरोपियन राष्ट्रांची इतरांस फार भीति वाटत होती. परंतु रशियानें लढाईची गोष्ट फार निकरावर नेली त्या मुळें युरोपची झांकलेली मूठ उघडी पडली. शक्तीपेक्षां युक्ती पाहिजे म्हणतात तें अक्षरशः खरें आहे. मोठ्या प्रचंड शक्तीनेंहि जें कार्य घडणार नाहीं तें एका युक्तीनें सहज घडतें. रशियानें पूर्वींच युक्तीचा स्वीकार करून धीर धरला असतां तर ठीक झालें असतें. परंतु मनुष्य शहाणा पेटला म्हणजे तो ऐकत नाहींसा होतो. निराशेच्या समयीं जी आशा सुटते ती मोठी विलक्षण असते. द्यूत खेळतांना आपण एक डाव हरलों तर वाटतें कीं आपण दुसरा डाव जिंकूं, आणि जों जों आपण हरतों तों तों आपली जिंकण्याची गोडबोली आशा आपणांस जास्त जास्त बेताल करिते. त्या प्रमाणें रशियाची स्थिती झाली आणि आपण हरलों हा मर्मच्छेद करणाऱ्या गोष्टीनें मर रशियाच्या त्या निराशेच्या आशेंत मोठीच भर पडली. अशा प्रसंगीं मोठें युक्तीचें कर्तृत्व पाहिजे असतें. आपली पडती बाजू संभाळून चांगली दाखविण्याची कला सर्वांस साधत नाहीं. ही कला आपल्या इंग्रज लोकांस चांगली साधली आहे अती प्रसंग करावयाचा नाहीं. आपलें सामर्थ्य कसास लावण्यापर्यंत गोष्ट येऊं द्यावयाची नाहीं व रक्तपात न होऊं देतां राज्यें कशीं मिळवावीं ही गोष्ट तेच एक जाणोत! समशेरीच्या जोरावर तें राज्य मिळवावयाच्या नादीं लागते तर हें विस्तीर्ण ब्रिटिश साम्राज्य आज दृष्टीस पडतें ना! कोणी कांहीं म्हणो, आपली दृष्टी आपल्या इष्ट कार्यावरून ढळूं न देतां येनकेन रीतीनें आपला माल खपवण्याची गोष्ट आपल्या सरकारपासून सर्व राष्ट्रांनीं शिकण्या सारखी आहे.

गोपाळकाला

बाल्टिक आरमाराच्या इतिश्रीबरोबर रूसो-जपानी युद्धाची इतिश्री झाली आहे. जमिनीवरील लढाईत आपणांस हार खावी लागत आहे हें समजतांच तहाची तडजोड करावी असा सूर रशियांतून निघाला होता परंतु तहाच्या अटींत उगीच गांठ काढून तह लांबविला आणि आपल्या शक्तीची पुरी पारख करून घेतली. जपानास चित करावें हा सर्व युरोपियन राष्ट्रांचा एकच अंतस्थ हेतु होता. नाहींतर इतर युरोपियन राष्ट्रांचा पाठिंबा नसतांना एकट्या रशियाची लढाई सुरूं ठेवण्याची हिंमत होतीना. कांहीं वर्षांमागें हेग येथें शांतता परिषद भरविण्याचे कामांत पुढाकार रशियाचाच होता आणि तोच रशिया आज आपण लढाईंत पुढें सरसावलेला पहात आहों. आपल्या अंगाशीं डसत नाहीं तों पर्यंत उपदेशाच्या गोष्टी सांगणें बरें वाटतें. आणीबाणीचा प्रसंग व निकराची वेळ येतली म्हणजे शांतता पारपदेस शांतच रहावें लागतें. एकटी समशेरही सर्व वादग्रस्त प्रश्नांचा तात्काळ निकाल लावते असा अनुभव अनादिकालापासून चालत आलेला आहे व त्याची सत्यता आतां पुन्हां अनुभवास येत आहे.

रशियाचें ह्या लढाईचे वेळीं दुटप्पी वर्तन होतें. साधल्यास जपानाचा पाडाव, नच झाल्यास निदानचें तहाचें घोडें पुढें ढकलेलें आहेच. लढाई संपली आणि आतां गोपाळकाल्याची वेळ आली आहे. प्रसाद घेण्यासाठीं आतां पुष्कळ सवंगडी जमा झाले आहेत. सर्व राष्ट्रांच्या मनांत आतां तह घडवून आणण्याचा आहे आणि त्यानिमित्त अमेरिका, फ्रान्स वगैरे राष्ट्रें मध्यस्ती करून रशियास फार तोशीस पडणार नाहीं असा तह कबूल करण्यास जपानास लावतील. सर्व राष्ट्रांच्या मर्जी विरुद्ध वागण्याचें धाडस जपान करूं शकत नाहीं. इतक्या लढाया जिंकून जपानला काय प्राप्ती होते ही विचार करण्याचीच गोष्ट होय. जपानची कशी तरी समजूत होईलच परंतु इतक्या परिश्रमाचें त्यास विशेषसें फळ प्राप्त होणार नाहीं हें उघड आहे. जपाननें काय मिळविलें ह्याचें एकच समर्पक उत्तर आहे. जपानाला पुष्कळसा मुलुख व पैसा मिळणार नाहीं हें खरें; परंतु दुसऱ्या फार अमोलिक गोष्टी मिळाल्या आहेत. जपानचें राज्य कायम राहिलें. चिनांत स्फुरण चढलें, युरोपियन सत्ता मागें हटली, आशियाची पायमल्ली बंद झाली आणि सर्वांत मोठी गोष्ट म्हणजे आशियांतील काळ्या लोकांच्या साम्राज्याचा पाया खोलवर घातला गेला. अशा या पायावर आपल्या साम्राज्याची इमारत उठेल या आशानंदानें कोणाचे नेत्र भरून येणार नाहींत.!

ह्या युद्धाच्या हकिकती वरून ट्रान्सवालच्या लढाईची आठवण झाल्या शिवाय राहणार नाहीं. बोअर लोक शूर खरे परंतु त्यांच्या लहान राष्ट्राचा इंग्रजी साम्राज्य सत्ते पुढें टिकाव लागला नाहीं. बोअर लोकांनीं इंग्रजांस त्राहि करून सोडलें होतें; परंतु शेवटीं त्याची पादाक्रांती झाली ही गोष्ट आपल्या डोळ्या पुढें आहे. ट्रान्सवालचें राज्य राहूं द्या म्हणून कोणी त्यावेळीं रदबदली केली नाहीं. आणि जपानास अपयश आलें असतें तर त्याची स्थिती ट्रान्सवाल प्रमाणेंच झाली असती, मोठ्याशीं वैर मांडलें म्हणजे मोठ्याचें कांहीं विशेषसें नुकसान होत नाहीं. परंतु प्रसंगोपात लहान राष्ट्र मात्र जीवितसंशयांत रहातें. जपाननें तह न करितां रशियन राज्य काबीज करून जपानी साम्राज्य स्थापित करावें परंतु इतर युरोपियन राष्ट्रें येलो पेरिल न येऊं देण्यासाठीं मध्यस्ती करितील व त्या प्रमाणें जपानास वागावें लागेल. जपान हट्ट धरील तर उद्यांच जपानचें राष्ट्र पृथ्वीवर उरणार नाहीं.

वऱ्हाडवृत्त

हवामान—— मृगच्छाया पडूं लागल्यामुळें हवेंत शीतळाई आली आहे. आकाशांत मेघ जमत असतात व क्वचित प्रसंगीं पाण्याचे तुषारहि येतात परंतु अद्याप पाऊस नाहीं. इतर ठिकाणच्या पावसापाण्याच्या धोरणानें पाहतां इकडेहि पावसास चार आठ दिवसांत सुरवात होईल असें वाटतें.

रा. रा. सखाराम बापूजी, नायब तहशिलदार यांस सर्व्हे खात्याकडे कांहीं विशिष्ट कामासाठीं बदलण्यांत आलें होतें. आतां त्यांची तिकडील कामगिरी पुरी झाल्यामुळें त्यांस वाशिमास तहशिलदारीवर पाठविण्यांत आलें.

गेल्या एप्रिल महिन्यांत वऱ्हाड प्रांतीं १२०१३ माणसें जन्मलीं व ९६०९ मरण पावलीं.

रा० रा० रामचंद्र भास्कर जयवंत क्लार्क आफ कोर्ट, तेल्हारा यांची बदली बडनेरा कोर्टावर झाली. आणि बडनेऱ्याच क्लार्क ऑफ कोर्ट रा. रा. शिवरामपंत यांस तेल्हाऱ्यास बदललें.

वर्तमानसार

डाक्टराचें मत— मनुष्याची ह्मातारपणीं आल्याला शरीर अशक्त होउन फाजील त्रास होऊं नये अशी इच्छा असेल तर प्रत्येक तरुण मनुष्यानें रोज चार पांच मैल फिरून येण्याचा नियम ठेवावा असा आपला अभिप्राय एका डाक्टरानें नुकतांच प्रसिद्ध केला आहे.

लांबवर उडी मारतो— मि. फ्राय या नांवाचा एक इंग्रज क्रिकेटपटु २३॥ फुट लांबीवर उडी मारतो. इतकी लांब उडी आजपर्यंत कोणाचीहि गेली नाहीं असें सांगतात.

अति लहान बाई— ही बाई क्यूबा बेटांतील मॅन्टॉन्झास गांवीं आहे. ही १८६९ त जन्म पावली, इचें वय सध्यां ३६ वर्षांचें आहे व ही सध्यां २१ इंच उंच असून हिचें वजन १८ पौंड आहे.

सर्प दंशावर— शरीराच्या ज्या भागावर सापानें दंश केला असेल त्या भागाला तुंबडी लावून विषारी रक्त काढून टाकलें तर मनुष्य दगावत नाहीं, असें एका डाक्टराचें ह्मणणें आहे.

मनाचें औदार्य—जिजि शिंपो नांवाच्या एका जपानी वर्तमानपत्रामध्यें आपल्या वाचकांकडून १०,००० येन वर्गणी गोळा करून व्हाइसराय साहेबाकडे भूकंप दुःखनिवारणार्थ पाठविली आहे व्हाईसराय साहेबानीं त्याबद्दल आभार दर्शकतार पाठवितांना जपानचें शौर्य व दाक्षिण्य याबद्दल त्यांचें अभिनंदन केलें आहे.

नोटीस

बेशमी भिवाप्पा भवानी आप्पावाणी राहणार लोणार ता. मेहकर यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, माझे लग्न होण्यास १०।१२ वर्षें झालीं. त्यांत २।३ वेळां मिळून सरासरी १ वर्ष तुमचे घरीं मी राहिले असेन. कारण कीं, माझे लग्ना नंतर १ वर्षांनीं तुह्मी दुसरी बायको केली त्यामुळें तुह्मी मजला बरोबर वागवीत नाहीं. खाण्यास बरोबर देत नसून मारहाण करिता ह्मणून १० वर्षांपासून मी बापाचे घरीं आहे. मला समजूं लागल्यास चार वर्षें झालीं तुह्मी आपले घरी मजला नेत नाहीं. करितां ४ वर्षांचे दरसाल ६० रुपये प्रमाणें २४० रुपये मी माझे बापाचे घरी खाल्ले ते रुपये नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाचे आंत माझे बापास आणून देणें पुढें मजला वागवीत नसल्यास फारकत देणें. हें न केल्यास कायद्या प्रमाणें व्यवस्था केली जाईल कळावें ता. ८।६।०५ इ.

सही

चंद्रभागा मर्द भिवाप्पा वाणी
राहणार लोणार ता मेहकर
निशाणी हातची बांगडी
दस्तुर रावजी यमाजी शेटे

नोटीस

बेशमी काशीबाई मर्द कनुलाल अगरवाले राहणार आकोला ईसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, आम्ही ता. १९।६।०५ च्या अंकांत तुह्माला दिलेल्या नोटीशीचा जबाब शुद्धवऱ्हाडी पत्राचे ता. २९।६।०५ चे अंकांत दिला तो सर्वस्वी खोटा असून केवळ लोकांच्या सांगण्या वरून तुह्मी आमचेवर तुफान रचले या तुमच्या तुफानानें आमचा हक्क नहींसा करून तुम्ही आपले बहिणीचें घर भरूं पहात आहां, तमचा इरादा तुम्ही आपले बहीणीस जवळ ठेवून तिजला सर्व इस्टेट देण्याचा आहे. व म्हणून तुम्ही आकोलें येथें राहूं इच्छित आहां, व आम्ही आमचा चुलता वारल्या पासून आज पर्यंत तुम्हांस कोणत्याच प्रकारचा त्रास दिला नाहीं. व दांडगाई केली नाहीं व पुढेंहि आमचे हातन होण्याचा संभव नाहीं, पण तुम्ही स्थावर जंगम जिनगीची अफरातफर करूं नये व बहिणीचे घर तेणें भरूं नये. व आमचा हक्क मारूं नये, म्हणूनच आम्हास नोटीस देणे भाग पडले. त्याचे उत्तर आह्माला तुह्मी भलत्याच तऱ्हेनें दिले ह्मणजे अशानें आमचा हक्क मारला जाईल असें तुह्मी समजूं नये. असो. पंच जे नेमले ते सर्व गांवकरी लोकांचे मनाप्रमाणेच होते. परंतु तुमचे स्वकीय जनाचे नुकसान होत ह्मणून तुह्मी आमचेच मताचे होते ह्मणून लिहितां हे अगदीं गैर आहे. सर्वांनुमतें गोष्ट ठरेल तीच खरी तुह्मी सर्व जिनगीचें मालिक आहांत व मरे तें पर्यंत त्या जिनगीचा योग्य प्रकारें उपभोग तुह्मी घ्यावा परंतु तुह्मास जिनगीची अफरातफर करणें असल्यास मात्र मालक तुह्मी नाहीं शेतीची किस्तगारी तुह्मास करणें झाल्यास तुह्मी स्वतः आठ दिवसाचें आंत सिंदखेडास येऊन व तेथें राहून योग्य रितीनें मागें जशी किस्तकरी केली तशी करावी. कारण पावसाचें दिवस फारच नजीक येऊन ठेपलें आहेत. आह्मी तुमची आठ दिवसपर्यंत वाट पाहूं. तह्मीं न आल्यास आह्मास व्यवस्था करणें भाग आहे अगर तुह्मी स्वतः व्यवस्था केल्यास त्यास आमची मनाई नाहीं. पण दुसऱ्याचें घर भरून आमची नुकसानी करूं नका हीच तुह्माला प्रार्थना आहे. तुह्माला कोणतेच प्रकारचे कर्ज वगैरे नाहीं हें आह्मास पक्कें ठाऊक आहे. तुह्मी मागें सदर्हू स्थावर व जंगम जिनगीचा कोणताही भाग गहाण, विक्री, बक्षीस अगर पत्न्यानें दिला असल्यास किंवा या पुढें दिल्यास तो सर्व रद्द समजला जाऊन लिहून देणारा व घेणारा असें दोघेही जबाबदार धरले जातील. इस्टेटीची अफरातफर करूं नये हीच आमची वारंवार प्रार्थना आहे. कळावें ता. ८।६।०५

सह्या

मनुलाल रामकिसन सिंदखेड द. खु.
नारायण बनसीलाल सिंदखेड द. खु.

नोटीस

बेशमी कोंगसी मर्द संभू उगले व संभू वल्लद महादाजी उगले व चाहाद्या वल्लद संभू व नारायण वल्लद संभू उगले वगैरे राहणार शिरलें प्रगणे पातूर ता. बाळापूर यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें की, मौजे सिरल येथील शेत सर्वे नंबर १३८ एकर गुंठे १४।१२ आकार रुपये १९ यांत आमचा ह्मणजे माझा बाप देवजी वल्लद पुनाजी याचा निमे हिस्सा असून सोनाजी वल्लद तुकाजी पातुरे यांचा ½ हिस्सा होता तो त्यानीं नारोबा भालेराव साहू पातूर यांजपाशी तात गहाण ७५ रुपयांस ठेविला होता ते रुपये देण्या करितां आह्मां उभयतांस आह्मी वंशातील असल्यामूळें त्यानीं ता. २४ माहे जून सन १८९६ सालीं ८० रुपयांस खरेदी दिला त्या लेखा वरून त्या दिवसा पासून आम्ही त्या शेताचें पूर्ण मालक झालों. सदर्हू शेत नारोबा याचे ताब्यांत १० पिकें होतें. तें सालमजकूर संपल्यामूळें सदर्हू सावकार याचे रुपये देऊन आह्मी शेत आपल्या ताब्यांत घेतलें आहे. असें असतां सिना कारण तुह्मी सर्वत्र येऊन दांडगाई करिता. कोंगसाई मर्द संभू ही सोनाजीची मुलगी असल्यामुळें नुसते पोकळ खातें तिचे नांवें झालें आहे, या शिवाय दुसरा तुमचा हक्क नाहीं. या पुढें सदर्हू शेतांत तुह्मी दांडगाई करण्या करितां आल्यास तुह्मांवर योग्य कोर्टांत फौजदारी केली जाईल व नोटीस खर्चा सुद्धां पैसे तुमचे कडून वसूल केले जातील कळावें. ता. ९।६।०५ इ.

(सही) महादू वल्लद संभाजी पातुरे.
राहणार शिरले
शिवाजी वल्लद देवाजी पातुरे
राहणार शिरलें

जाहिरात

सर्वत्र लोकांस जाहिरातीनें कळविण्यात येते कीं, माझा मुलगा नामे बाळाजी परशराम हा गैर चालीचा असल्यामुळें याच्याशी कोणी देवघेव करूं नये. पूर्वी मी खुद्द जातीनें त्याबद्दल पैसे देऊन लोकांच्या पावत्या घेतल्या आहेत. शिवाय त्याजला खंडोबाचे वारे आहे करितां कोणी त्याच्याशी देवघेव केल्यास त्याची मी जबाबदार या पुढें होणार नाहीं व मी मरेपर्यंत माझे इस्टेटीवर त्याचा कांहींच वारसा नाहीं करितां कोणी फसूं नये ह्मणून आगाऊ कळविलें आहे कळावें ता. ९।६।०५ इ.

(सही) गंगाई मर्द परशराम तांबाळी
कानडी राहणार लोणार ता.
मेहकर नि० हातची बांगडी
दस्तुर रावजी यमाजी शेटे
राहणार लोणार.

नोटीस

बेशमी महिबूबखा वल्लद छोटेखा मुसलमान राहणार वडनेर गंगाई (झगानीचे) तालूका दर्यापूर यांसः—

खालीं सही करणार यांचकडून कळविण्यांत येतें कीं तुह्मी आपली बहिण नामें हबीबबी इची सोयरीक माझ्याशीं मुक्रर केली होते आणि त्या प्रमाणें मंगणीचा दिवस देखील तुह्मी मुक्रर केला होता. पुढें मंगणीचा समारंभ होण्या पूर्वीच तुह्मी सोयरीकीची गोष्ट पालटली आणि पूर्वी टरलेलें लग्न होऊं दिलें नाहीं. ही गोष्ट तुमच्या पछेरणाला व शहाजोगपणाला लाजविणारी आहे. तुह्मी आमच्याशीं सोयरिक ठरविली ह्मणून आह्मी दोन वेळा तुमच्या घरीं पाहुणे घेऊन आलों होतों व दुलनच्या निमित्तानें मला दुसराही पुष्कळ खर्च आला. ही नोटीस पोंचल्या तारखे पासून आठ दिवसांच्या आंत वरील खर्चाची रक्कम या नोटीशीचा खर्च व माझी अवांतर नुकसानी मिळून रक्कम रुपये १०० शंभर मला देऊन माझी पावती घेऊन जावी. असें करण्यास चुकाल तर तुह्मावर दिवाणींत दावा करून सर्व रक्कम भरून घेतली जाईल. कळावें ९ जून १९०५ इ.

सही

गुलाबखा वल्लद नवाबखा राहणार आकोट दस्तुर खुद्द.

नोटीस

बेशमी रामश्री खुशालराव बोमाजी देशमुख कारभारी पाटील राहणार अडसूर तालूका मलकापूर यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें की तुमची तारीख २६ मे १९०५ ची जाहिर नोटीस पोंचली. त्यांत जो मजकूर तुह्मी लिहिला आहे तो खोटा आहे. हा खोटेपणा तुह्माला शोभत नाहीं. तुह्मी चार वर्षां पूर्वी जोते उभारलें तेव्हांच माझी चार हात जागा घेऊन तुह्मी कबूल केलें कीं नवीन बसविलेल्या घराच्या भिंतीला लागून पश्चिमेच्या बाजूला मी घर बांधावें त्या कराराप्रमाणें सदर्हू भिंतीचा आश्रय घेऊन लाकडाची मांडणी उभी करूं लागलें तर तुह्मी दांडगाईनें माझे काम बंद पाडलें. हल्लींचें माझे राहते घर देखील फार जुनें आहे त्याच्यापासून इमारतीला धक्का पोंचतो असें तुह्मी ह्मणता तर तुह्मी आपला इमला काढून सुरक्षित स्थळीं न्यावा. मी कोणत्याहि प्रकारें जबाबदार नाहीं. तुह्मी मात्र माझ्या घराला हरकत केली त्याबद्दल मी तुह्मावर दिवाणींत दावा करून योग्य ती दाद मिळवून घेईन. या नोटीशीचा खर्च तुह्माला द्यावा लागेल. कळावें तारीख ६ जून १९०५ ई.

सही

गण वल्लद पामा राहणार
अडसूर निशाणी खुद्द.

REGISTERED N. No

इंग्रजी आगाऊच दिले पाहिजे.
किरकोळ अंकास...................२ आणे

नोटीशी बद्दल
१० ओळींचे आंत....१ रु.
दर ओळीस............४१८६
दुसरे खेपेस...............४१

Single copy .... 2 as

Advertisements
Below 10 lines ..... 2 Rs
Per line over 10..... 3 as
Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाडसमाचार.

The Berar Samachar

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 19 JUNE 1905 NO 24

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख १९ जून १९०५ इ० अंक २४

मालाचा खप जास्त व्हावा ह्मणून मुद्दाम किंमत कमी केली आहे.

त्वरा करा ! त्वरा करा !

अशी संधी पुन्हा येणार नाहीं

उत्तम प्रकारचें, इमिटेशन , रास्कोप सिस्टिम नांवाचें खिशांत ठेवण्याचें घड्याळ दिसण्यांत फार सुरेख आहे. सब लोकांस ह्या घड्याळाचा लाभ मिळावा ह्मणून मुद्दाम किंमत रुपये ६ ठेविली आहे, पोस्टेज खर्च माफ. घड्याळाचें सोबत कांच, कमान, पेटी, साखळी इतकें सामान फुकट मिळेल. मिळण्याचा पत्ताः—

खोजा वलीभाई इस्मायल.
वर्धा—Wardha.

बक्षीस ! बक्षीस ! ! बक्षीस ! ! !

एकंदर रोख ५०० रुपये बक्षीस

एक आण्यांत महमद इब्राहिम यांचे निळी काळी शाईच्या ४ पुड्या आणि एक बक्षीस तिकीट फुकट. २५००० तिकीटें खपल्यावर चार चौघां समक्ष बक्षीस समारंभ करण्यांत येईल. विशेष माहिती पत्रद्वारें अगर समक्ष मिळेल. पत्रव्यवहार कोणत्याही भाषेंत करावा. शाई कशी आहे हे विचारावयास नको अनुभवाअंती कळून येईल.

पत्ताः—महम्मद इब्राहीम वल्लद शेखहसन
ताजनापेठ, मोमीनपुरा,
आकोला (वऱ्हाड)

कारकून पाहिजे

जिनींग व प्रेसींग स्टोअरचे कामासाठीं साधारण इंग्रजी जाणणार कारकून पाहीजे दरमहा तूर्त रुपये १३ मिळतील काम केलेला मनुष्य असल्यास एक महिन्या नंतर रुपये १५ मिळतील. माहितगार नसल्यास ६ महिन्यानें पंधरा रुपये पगार मिळेल. अर्ज सर्टिफिकेटासह खालील पत्यावर पाठवावेत. सही

विष्णूसा बाळकृष्णसा व्यांकर
मलकापूर.

नोटीस

बेशमी गुनाई मर्द संतू फोकमार राहणार थार हल्लीं वस्ती गिरी ता. आकोट पोष्ट अडगांव ईसः—

मी खालीं सही करणार या लेखानें कळवितो कीं, तुह्मी सुमारें २ महिन्यापूर्वी माझ्या घरीं येऊन मौजे थार येथील शेत सर्वे नंबर २८ यांतील तुमच्या मयत नवऱ्याचा एक शष्ठांश हिस्सा आणि तुमचें घर हें ४० रुपयांत फरोक्त केले व तेव्हां पासून मी त्या शेताची वहिवाट मालक या नात्यानें करित आहे. तुह्माला ८० रुपये रोख इसार दिला असून ४० रुपये तुमच्या नवऱ्यास तो मरण्यापूर्वी २ दिवस कराशाचें व्यवहारा करितां दिले होते ते मिळून तुह्माला भरणा १२० मिळाला आहे. अतां बाकीचें रुपये घेऊन खरेदी खत करून नोंदून द्यावें व घराचा ताबा द्यावा असें चार आठ दिवसांत न कराल तर कोर्ट मार्फत घराचा ताबा केला जाईल शिवाय जो खर्चच लागेल तो सर्व तुमच्यावर पडेल कळावे. ता. १३ जून सन १९०५ इ.

सही
शामराव नऱ्ही पाटील राहणार
थार ता. आकोट
दस्तुर खुद्द.

नोटीस

बेशमी जानराव वल्लद रामचंद्र फोकमारे राहणार थार ता. आकोट पोष्ट तेल्हारा यांसः—

मी खालीं सही करणार या लेखानें कळवितो कीं, मौजे थार येथील शेत सर्वे नंबर २८ यातील एक शष्टांश हिस्सा संपत कुळानीच्या मालकीचा असून माझेच ताब्यांत आहे. तो आह्मी त्याची बायको गुनाई हिजपासून विकत घेतला आहे. त्यात तुमचा काहीं एक संबंध नाहीं. असें असून तुह्मी आमच्या ताब्यास हरकत करण्याचा प्रयत्न करितां सबब कळवितो कीं, तुमचा काहीं हक्क असेल तर दिवाणी कोर्टांतून शाबीत करून घ्यावा. असें न करितां दांडगाईने कबजा करण्याचा चाट चालाल तर तुमच्यावर त्या आगळिकी बद्दल फौजदारी केली जाईल हें खूप समजावे ह्या शेतांत इतःपर पाय टाकूं नये. ह्मणून तुह्माला ही जाहीर समज दिली आहे कळावे. ता. १३ जून सन १९०५ इ.

सही
शामराव नऱ्ही पाटील राहणार
थार ता. आकोट
दस्तुर खुद्द

नोटीस

बेशमी रा. रा. हिंदूमल जोगवामल मारवाडी राहणार नांदुरा बुजरूक ता. मलकापूर यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तुमचे कडे आमचे दुकानचे रुपये बेगे असून अद्याप दिले नाहींत, करितां ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांत तुह्मी व्याजा सुद्धां रुपये चुकते देऊन दस्तऐवज घेऊन जाणें. जर तसे करणार नाहीं तर कोर्ट खुले झाल्याबरोबर तुमचेवर फिर्याद करून नोटिशीचें खर्च सुद्धां रुपये वसूल केले जातील कळावें ता. १०।६।०५ इ.

सही [मारवाडींत]
देवकरण गिरधारीलाल साहू तर्फे
मुखत्यार पत्र वाळ बुलीदान दुकान
पिंपळगांव काळे ता. जळगांव
दस्तुर खुद्द.

नोटीस

बेशमी गंगाई मर्द बळीराम वाघ राहणार पातुर्डी ता. जळगांव यांसः—

मी खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, तूं माझी लग्नाची बायको आहेस व मजपासून तुला मुलें बाळेंहि झालीं आहेत. ५।६ वर्षा पासून तूं आपल्या भावाच्या घरीं जाऊन राहिली आहेस मी दोन तीन वेळां तुला आणण्यास आलों असतां तूं येत नाहीस तर कळवितो कीं, ही नोटीस पोचल्या पासून आठ दिवसांत तूं अंगा वरील दागदागिन्यासह घरीं यावें असें करण्यास चुकशील तर कोर्ट मार्फत तुझा ताबा घेतला जाईल. आणि तुला कोणी फूस लावून येऊं देत नसतील तर त्यांजवर फौजदारी केली जाईल कळावें ता. १२ जून सन १९०५ इ.

. सहीची निशाणी
बळीराम माघोजी वाघ राहणार
वडाळी ता. आकोट पोस्ट अडगांव
याचे हातची निशाणी रेघ

नोटीस

बेशमी रा. रा जयवंतराव बळवंतराव पटवारी राहणार हरसोड ता. व पोष्ट मलकापूर यांसः—

खालीं सही करणार इनकडून नोटीस देण्यात येते कीं, माझा नवरा व तुह्मी सख्खे भाऊ असून तुह्मी दोघेही एकत्र राहत होते माझा नवरा धोंडोपंत हा सुमारें १० वर्षें झालीं मरण पावला आहे. तो मेल्यावरही मी तुमच्यांतच रहत होते. आपली वडिलोपार्जित जिनगी मौजे हरसोड येथील शेतें दोन किंमत अंदाज रुपये २ तीन हजार रुपयाची जिनगी आहे. तुमचे व माझें बनत नसल्यामुळें मला तुह्मी घराचे बाहेर काढून दिल्यावरून मी आपले आईचे घरीं राहत आहे. पूर्वी त्या इस्टेटीला मुळींच कर्ज नव्हतें असें असून माझा हक्क बुडविण्याच्या हेतूनें तुह्मी मुद्दाम कर्ज काढलें आहे. माझा निम्मे हिस्सा मला देऊन तुह्मी आपल्या हिश्शाची वाटेल तशी व्यवस्था करावी माझा हिस्सा मला नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाचे आंत न दिल्यास मला रीतशीर कोर्टांत फिर्याद करावी लागेल. तुह्माला व मला त्रास पडूं नये ह्मणून अगाऊ सुचविलें आहे. या उपर आपली मर्जी. या नोटिशीचा खर्च तुमचेवर आहे कळावें ता. ६।६।०५ इ.

सही
अन्नपूर्णा बाई जवजे धोंडो पटवारी
निशाणी खुद्द हातची बांगडी.

जाहीरात

सर्वत्र लोकांस व रा. रा शिवचरण गीर रामगीर वैद्य कुरणखेडकर हल्लीं वस्ती उगवें यांसः—

या जाहिर लेखानें कळविण्यांत येतें कीं, मी माझा कनिष्ट चिरंजीव शंकर भारती यांस दत्तक देण्याच्या इराद्यानें तुमच्या स्वाधीन केला होता. व तह्मी आपल्या कुलातील दुसरें नामाभिधान मनोहरगीर असे ठेवून त्या नावानें त्यांस लेखन पत्रांमध्यें संबोधीत होता. परंतु आम्ही ममत्वामुळें त्या मुलास देऊं इच्छित नाहीं व दूर्हा ठेऊं इच्छीत नाहीं, ह्मणून कळवितें कीं, या पुढें त्याचें मनोहरगीर हें नांव रद्द करून त्याचें पूर्व नांव शंकर भारती हेंच कायदे पत्रीं पुनः चालूं राहील. तुमच्या मनोहरगीर या नांवानें तुमचा तो कायदेशीर मुलगा झालेला नव्हताच तेव्हां तुमच्या स्थावर जंगम इस्टेटीवर कोणत्याच प्रकारें त्याचा हक्क चालणार नाहीं. तो मुलगा आमच्या कुलांतील आहे. व त्याचा आमचे कडेस वारसा चालणार आहे. दुसरें नामाभिधान तुह्मी केलें या वरून कोणाचा गैर समज होईल तर तो तसा न व्हावा व त्याचा तुमच्या इस्टेटीवर वारसा नाहीं हें विदित करण्यासाठीं ही जाहीर खबर प्रसिद्ध केली आहे कळावें. ता. १० माहे जून सन १९०५ इ.

सही
कुकाबाई जवजे लक्ष्मण भारती
गोसावी वस्ती सातरगांव आज
मुक्काम आकोला नि० खुद्द
बांगडी दस्तूर पुत्र दौलत
भारती गुरू लक्ष्मण
भारती मौजे सातरगांव
ता. बाळापूर द. खु.

वऱ्हाडसमाचार

मिती ज्येष्ठ वद्य ९ शके १८२७

स्फुरण स्फूर्ति

॥ व्यतिषजति पदार्थानांतरः कोऽपि हेतु ॥
॥ न खलु बहिरुपाधीन् प्रीतयः संश्रयन्ते ॥

दोन वस्तु एकमेकास आकर्षून घेतात यांत कांहींतरी अंतस्थ कारण असतें, नुसत्या बाह्य उपाधींनीं परस्पर प्रीतीचा पाझर फुटत नाहीं. आणि हीच गोष्ट जपानच्या विजयाबद्दल आपणांस वाटणाऱ्या आनंदांत व्यक्त होत आहे. जपानच्या राज्यावर आलेलें परचक्र टळलें म्हणून जपानास आत्यंतिक आनंद होत असेल यांत कांहीं विशेष नाहीं. परंतु त्यांच्या विजयश्री मुळें आपणांस जो अत्यानंद होत आहे, आपल्या अंगांत जी एक विलक्षण वीरश्री रसरसूं लागली आहे आणि आपणामध्यें जी स्वाभिमानजागृती वाटूं लागली आहे ती मात्र खरोखर आश्चर्य करण्याजोगी आहे. इंग्रज लोक आपले राज्यकर्तेच आहेत परंतु बोअर युद्धाच्या प्रसंगीं आपल्या सरकारांस जेव्हां विजयश्रीनें माळ घातली त्यावेळीं आपणांस जो कांहीं आनंद वाटला असेल तो आनंद व जपानच्या जयामुळें होणारा आनंद ह्यांत फार फार अंतर आहे. कदाचित् औपचारिक परिपाठा प्रमाणें त्या प्रसंगीं आपण आनंद प्रदर्शक अशा पुष्कळशा ताराहि केल्या असतील आणि या प्रसंगीं कांहींच केलें नसेल, परंतु सांप्रत हिंदुस्थानांतील प्रत्येक मनुष्याच्या पोटांत एक प्रकारचा अनिर्वाच्य असा आनंद मावेनासा झाला आहे हें म्हणणें अतिशयोक्ती होणार नाहीं. नेपोलियनादि धुरंधर लोक कितीहि गुणी असले व त्यांच्या बद्दल आपल्या अंतःकरणांत कितीहि प्रेम व पूज्यभाव नांदत असला तरी तो कोणीकडे, आणि शिवाजीच्या नांवानें जो प्रेमपान्हा फुटेल तो कोणीकडे! याची ओळख सहृदय लोकांसच पटणार आहे. ज्या प्रमाणें दोन युरोपियनांची दृष्टादृष्ट झाली कीं, तात्काळ ते मनोमय एक होतात तद्वत इंडिया व जपान यांची मनोमय स्थिती आहे. जपानच्या आनंदानें आपणांस कां आनंद व्हावा व तेंच त्याच्या दुःखानें आपला जीव कष्टी कां व्हावा याचा विचार केल्यास 'अंतरः कोऽपि हेतुः' हेंच कारण सांगतां येईल आणि जेव्हां मनोमय एकतंत्री लागते तेव्हा बाह्य उपाधी सर्व विरून जातात. जपानी लोक व आम्ही इंडियन ह्यांच्यांतील जो भिन्नभाव वाटतो तो लयास जाऊन आम्ही एकाच आशियांतील लोक, आमुच्या आशा, विचार व कल्पना ह्या एकच असा तन्मय भाव जागृत होऊन

मनेतरित् ट्यः [illegible] रचयति

अशी स्थिती होऊन जाते.

जपाननें मिळविलेला जय म्हणजे ह्या अलिकडील इतिहासांत नमूद करून ठेवण्याजोगी आशिया खंडानें केलेली यूरोप खंडाची पादाक्रांतीच होय. ह्या विजयामुळें पौर्वात्य लोक पश्चिमात्य लोकांच्या तोडीचे ठरविले आहेत. ह्या जयाचा घोष व तन्निमित्त आनंदोद्गार सर्वतो मुखीं ऐकूं येतात आणि उठतां बसतां याच विषयाची चर्चा सर्वत्र होत असते. ह्या जयाच्या पूर्वीचे आम्ही लोक आहोंत असें आम्हांस वाटत नाहीं. ह्या जयामुळें आम्ही अगदीं निराळेच लोक बनलों आहोंत अशी आमची मनोदेवता आम्हांस सांगत आहे. ह्या जयाच्या प्रभावामुळें पुष्कळजण आपण एशियाटिक बनलों असतों तर बरें असें म्हणूं लागले आहेत. हिंदुस्थानची अध्यात्म विद्या पाहून प्रसिद्ध विदुषी ॲनिबिझंट बाई ह्यांच्या तोंडून एकदां सोडून हजारदां असे उद्गार निघाले आहेत कीं मी जर इंडियन जन्मले असते तर स्वतांस फार धन्य धन्य समजलें असतें तद्वत आतां लोकांस आपण इंडियन नाहीं म्हणून मोठी हळहळ वाटते. मि. हाइंडमन ह्यांनीं एका पत्रांत असें म्हटलें आहे कीं, इंडियांत जर मी जन्मलों असतों आणि इंडियन म्हणून जर मला भूरण वाटलें असतें तर हे जपानचे विजय पाहून मी दसपट फुगलों असतो. ह्या भाषणांतील आशय ऐकल्याबरोबर आनंदानें कोणा इंडियनास गहिंवर येणार नाहीं! खरोखर, विदेशी लोकांच्या अंतःकरणाची जर ही भीमांसा तर ज्यांचे काळिजांचें रक्त इंडियन आहे त्यास अत्यानंद होईल यांत नवल कोणतें? जपानबद्दल जशी आम्हांस सहानुभूति वाटते तशीच जपानास आम्हांबद्दल वाटते. भूकंपा निमित्त, दुष्काळानिमित्त जपाननें आम्हांस फार मदत दिली आहे. व्यापार धंद्याचें शिक्षणहि जपान आमच्या विद्यार्थ्यांस देत आहे. आमच्या सर्व कृत्यांत त्यांची सहानुभूती आहे. हा मनाचा ओढा दिवसानुदिवस दृढतर होत आहे. परवांचा शिवजयंतीचा उत्सव हिंदुस्थानांत सर्वत्र करण्यांत आला होता तसाच जपानांतहि तो थाटला गेला होता. हिंदी विद्यार्थ्या बरोबर जपानी ठळक ठळक स्त्रीपुरुष मंडळी मुद्दाम जमली होती त्यांच्या त्या आगमनानें ह्या प्रसंगास विशेषच उत्तेजन व शोभा आली होती. शिवजयंतीच्या उत्सव तरूच्या फांद्या इतक्या दूरवर गेल्या व इतर राष्ट्रांस शिवाजीराया बद्दल इतकें प्रेम वाटूं लागलें हीच गोष्ट आमच्या नव्या वाढत्या यशंसपेद्दची खूण आहे असें आम्ही समजतों. आतां आम्हांस एक प्रकारचा स्वाभिमान वाटून आम्ही गुलाम नसून स्वतंत्र मनुष्यें आहोंत अशी जागृती आम्हांस झाली आहे. ही आमची जागृती अशीच कायम राहो आणि आमच्या मनुष्यपणास व गत वैभवास साजेल अशा प्रकारचीं सत्कृत्यें आमच्या हातून घडतील अशी शक्ती ईश्वर आम्हांस देवो.

जपानांत शिवजयन्ती

शिवजयन्ती महाराष्ट्रांतच नाहीं तर बंगाल्यांत देखील झाली. पण या देशांतील महोत्सवापेक्षां जपानांत झालेल्या उत्सवाचे आम्ही विशेष कौतुक मानतो. जपानच्या राजधानींत शिवजयन्तीचा महोत्सव गेल्या महिन्याच्या ७ वे तारखेला मोठ्या थाटानें व समारंभाचा झाला. हा सभारंभ त्या शेतकीचे नगरींत दुसऱ्यांने झाला. यंदाच्या उत्सवाला मोठेंच सार्वजनिक स्वरुप आलें होतें. टोकियो शहरीं झालेला शिवजयन्तीचा महोत्सव ही चालू शतकाची अपूर्व गोष्ट होय. इंडियांतील जे विद्यार्थी जपानांत शिकत आहेत त्यांनीं श्री शिवाजी महाराजांच्या नांवाखालीं इंडिया व जपान या दोन राष्ट्रांचा एकजीव करण्याचा उत्कृष्ट प्रयत्न आरंभला आहे. या समारंभाला इंडिया, जपान, चीन, सयाम, नेपाळ, कोरिआ, व फिलिपाईन बेटें येथील पुष्कळसे विद्यार्थी जमले होते अध्यक्ष स्थान सरदार कॉडा यांनीं स्वीकारलें होतें जपानचे मुख्य अमीर नागोओका सारखे मोठमोठे थोर पुरुष जमले होते खुद्द अध्यक्ष आपल्या भाषणांत बोलले कीं, परक्या देशाच्या विद्यार्थ्यांस उत्तेजन देण्याचें आमचें आद्य कर्तव्य आहे. आणि त्यांतही आशिया खंडांतील देशा विषयीं आम्हांला मोठा अभिमान आहे. आमच्या खोट्या समजूती व दुराभिमान हा महत्कार्या पुढें गळून जातो. शिवाजी सारखे छत्रपती हें स्वतांच्याच राष्ट्राचें कल्याणकर्ते नाहींत तर असले पुरुष मनुष्य योनीचे कल्याणकर्ते होत. आणि या दृष्टीनें आम्ही या महोत्सवांत आनंदानें पुढाकार घेत आहों.

जपानी सरदाराचा हा उद्गार सर्व इंडियन राष्ट्राला फार आल्हादकारक वाटेल आणि त्यांचा उद्गार म्हणजे जपान व इंडिया या दोन राष्ट्रांतील अंतस्थ स्नेहभावाचा एक बाह्य उल्लेखच होय. जपान देशाचा जय इंडियाला फार प्रिय वाटतो व शाहो, मुकडेन, लिओयांग इत्यादि लढाया संबंधचे विद्युत संदेश इंडियांत कळत असत तेव्हां आनंदानें इंडियनांचीं अंतःकरणें कशी उचंबळत व प्रत्येक इंडियनानें आपल्या अंतःकरणाचा अभिनंदन विद्युत् संदेश किती वेळां जपानास पाठविला असेल याची कल्पना एका इंडियनालाच येऊं शकेल जपान विजयी होऊन आनंदशिखरीं स असतांना कदाचित आमच्या अभिनंदनाचा त्यांस बरोबर बोध होणार नाहीं. तथापि शिवजयंतीला जें त्या राष्ट्रांनी महत्व देण्यांत आलें आहे त्या वरून असें म्हणतां येईल कीं; निसर्गतःच पौर्वात्य या शृंखलेनें उभयतांचीं अंतःकरणें दुव्यासारखीं एकाला एक जुळून गेलेलीं आहेत आणि कारण परत्वें प्रसंगानुसार तीं अंतःकरणें परस्परास आपापल्याकडे ओढीत आहेत. हें एकजीव करण्याचें कार्य जरी आपोआप चालून आहे तरी जपानांतील शिवजयंतीनें त्या कार्याला फार मोठा जोर पोचेल. पुण्य पुरुषांचे प्रभाव असेच असतात.

तहाची वाटाघाट

सध्यांची स्थिती मोठी चमत्कारिक आहे. धड लढाईहि नाहीं व धड स्वस्थताहि नाहीं इकडे तहाच्या वाटाघाटी बद्दल बोलणें सुरू आहे तर तिकडे लहानसान चकमकी झडत आहेत. कांहींहि असो. आज नाहीं तर उद्यां तरी रशियास तहच करावा लागणार आहे. त्याच्या राज्यांतील सर्व लोकांचे मनांत तहाचीच गोष्ट भरलेली आहे. जपाननें भलत्याच अटी सांगितल्या तर आम्ही तहाची गोष्ट मोडून काढूं व लढाईचीं निशाणें उभारूं अशी जर रशिया गर्वोक्ती काढीत असेल तर ती वृथा होय. रशियास जपान सांगेल तसें वागणें भाग आहे. इतर राष्ट्रांच्या मध्यस्ती मुळेंच कांहीं तरी रशियास फायदा होणार आहे. जपानास स्वतांच तिऱ्हाइता शिवाय आपल्या तहाच्या अटी वाटतां येतील किंवा नाहीं असा एक प्रश्न उद्भवला आहे. जपानी लोकांनीं तह वाटेल तसा ठरवावा त्यांत दुसऱ्यानें बोलतां कामा नये असें कित्येक कायदे पंडितांचें मत पडतें. जपान खंडणी मागत आहे व ती देण्यास रशिया तयार नाहीं म्हणतात. तहाच्या गोष्टीस अद्याप कांहींच रूपरंग आलेलें नाहीं. आणि सांप्रत तर्क वितर्कच चालू आहेत, अर्थात या संबंधांत सध्यांच विशेष कांहीं बोलतां येत नाहीं.

हवामान

मृग नक्षत्राच्या चवथ्या चरणाला प्रारंभ झाला पण अद्याप पाऊस नाहीं. हवा स्वच्छ, शीतल व निरोगी आहे. रात्रीचें चांदणेंहि फार रमणीय वाटतें. पूर्व रात्रीं चंद्राभोंवतीं एक पूर्णदीप्तीचें तेजोमय चक्र कांहीं वेळ दिसत असतें. चंद्रा सभोंवार जें खळें पडतें तें हें नव्हे तेव्हां या चक्राविषयीं आशंका घेण्याचें कारण नाहीं. पर्जन्याला प्रारंभ आणखी एक सतक किंवा दोन सप्तकें पर्यंत होईल असा रंग दिसत नाहीं. मुंबईला तुरळीच पावसाचीं चिन्हें दिसूं लागलीं आहेत. तथापि हवेचा रोख पर्जन्याला अनुकूलसा दिसत नाहीं पश्चिम समुद्राकडील पाऊस आमच्या प्रांतीं पडत असतो तेव्हां आणखी दहा बारा दिवस पावसाळा सुरू होण्याला लागतील असें सध्याचें अनुमान आहे. वारा वायव्येकडून पुष्कळ येतो व सोसाट्याचा व तुफानाचा हा वारा असतो. विजा ईशान्येकडे विशेष चमकतात. आकाश मधून मधून अगदीं भरून येतें. हवेंतली उष्णता पुष्कळ कमी आहे. १०७ अंशापर्यंत पारा चढतो व ८० अंशापर्यंत तो उतरतो. हीं चिन्हें चांगलीं आहेत पण जितकीं अनुकूळ पाहिजेत तितकीं अद्याप नाहींत. ग्रीष्मकाळ व वर्षाकाळ यांच्या संक्रमणाची ही संधी आहे. नभिचीचा पृष्ठभाग जितका धूसर कृष्णवर्णी असावा तसा अजून भासत नाहीं. पृथ्वीच्या गंधाचा उद्गार घ्राणेंद्रियापर्यंत नीटसा पोंचत नाहीं पशु पक्षी यांचे आहारविहार अद्याप बदलले नाहींत. दोन ऋतूं मधील संधिकालाचे फेरफार मोठ्या मौजेचे असतात व त्यांचें सूक्ष्म निरीक्षण करण्याची संवय लावून घेतली पाहिजे जर कोणी चतुरस्र आपल्या निरीक्षणाचे अनुभव आम्हाकडे पाठवितील तर आम्ही मुद्दाम ते अनुभव प्रकाशित करूं. पर्जन्य दूरावला इतक्या वरूनच कित्येकांचीं मनें शंका घेतात कीं दुष्काळ येतो कीं, काय?

पण आमच्या अनुभवी मित्रमंडळी पैकीं कांहीं सूक्ष्मदर्शी गृहस्थ सांगतात कीं, अवर्षणाचीं · लक्षणें कोणतीच दृश्यमान नाहींत.

धर्म संस्थाची अव्यवस्था

देऊळगांव राजाचें ‘श्री बालाजी’ संस्थान फार मोठें आहे. पण अव्यवस्था पुष्कळ वर्षां पासून चालूं आहे. दिवाणी व फौजदारी खटले नेहमीं त्या देवालया संबंधानें चालू असतात. हें संस्थान चांगलें श्रीमान् आहे व याची जर योग्य व्यवस्था चालेल तर या संस्थानाच्या आश्रया खालीं पुष्कळशा उपयुक्त संस्था चालूं शकतील. पण सध्यांच असा सुयोग दिसत नाहीं. दुर्व्यवस्थेच्या गोष्टि इतक्या वाईट थराकर जातात कीं एका सिताराम व्यंकटेश नांवाच्या पुजाऱ्यानें श्री बालाजीच्या अंगावरील दागिन्यांची अफरा तफर केली. असे क्षेत्रस्थ पुजारी जेथें दृष्टीस पडतात तेथें लोकांची श्रद्धा लोपून जाते. त्या पुजाऱ्याला सेशन कोर्टानें तीन वर्षें सक्त मजुरीची शिक्षा दिली आहे. या प्रकरणांत दुसऱ्या कांहीं गुन्ह्यांचा सुगावा पोलिसांस लागला आहे. एकंदरीनें श्रीचें संस्थान काय काय ब्रह्मघोंटाळा जगाच्या नंतरेस आणील तें खरें !

वर जी एका संस्थानाची गोष्ट सांगितली तशीच गोष्ट पुष्कळशा धर्मसंस्था संबंधानें दृष्टीस पडेल. सरकारांतून नानाविध धर्मकार्यानिमित्त इनामें देण्यांत आलीं आहेत. या इनामांचा हेतु असा कीं त्या त्या संस्था अव्याहत चालाव्या व त्यांची उत्तरोत्तर भरभराट होत जावी. पण आपण जर या संस्थांचा इतिहास पाहूं गेलों तर आपणांस आढळेल कीं, लोकांच्या अनास्थेमुळें व इनामाच्या उत्पन्नाचा गैर उपयोग करण्यांत आल्यामुळें मूळच्या संस्था जीर्ण होऊन मोडकळीस आलेल्या आहेत. सरकारी इनाम असलेल्या संस्थावर सरकारी देखरेख पूर्णपणें चालते तर त्यांच्या विषयीं सरकारानें ठिकठिकाणीं कडक नजर ठेविली पाहिजे व मोठ्या दक्षतेनें मूळचें इष्ट धर्मकृत्य लोकांकडून करून घेतलें पाहिजे. इनाम असलेल्या धर्मसंस्था पुनः चांगल्या पायावर बसविण्याचा काल हाच आहे. आणि तिकडे सरकारी दृष्टी चांगली फिरली पाहिजे. सार्वजनिक धर्मादायाच्या संस्थांतून सरकारी हात नसावा असें प्रथम वाटतें. पण स्थितीची गोष्ट कांहीं वेगळीच आहे असें पाहिलें म्हणजे असें वाटतें कीं सरकारच्याच हातानें लोकांच्या डोळ्यांत अंजन पोंचलें पाहिजे.

अभिनंदन

मुनशी अजिजुद्दीन असिस्टंट कमिशनर आकोला हे गेल्या सोमवारीं रजेवरून परत आले पण लागलीच दुसरे दिवशीं त्यांनीं आपले कामाचा चार्ज रा. रा. वासुदेव विठ्ठल चांदेकर, आफि. एक्स्ट्रा असिस्टंट कमिशनर यांस दिला. त्यांस डिपुटी कमिशनरच्या हुद्याची बढती मिळाली आहे व त्यांची नेमणूक गव्हरनर जनरलच्या होम गव्हर्नमेंटच्या खात्यांत झाली आहे. स्थानिक सरकाराकडून त्यांस मागून घेण्यांत आलें असून ते आज उद्यां सिमल्याकडे रवाना होतील. ही नेमणूक राजश्री अजिजुद्दीन साहेब यांस फार आनंदकारक व सुखकारक वाटेल. अगदीं अलिकडे ज्या डिपुटी कमिशनरांच्या नेमणुका झाल्या त्या सर्व त्यांचे हक्क लक्ष्यांत न घेतां झाल्या होत्या. आपल्या हक्काची पायमल्ली झाली म्हणून त्यांच्या त्या मानी स्वभावाला हा मोठाच उपमर्द वाटत असे. अशा प्रसंगीं त्यांस या मोठ्या नेमणुकीचा लाभ झाला व सरकारी चाकरींत त्यांच्या सारख्या नेटिवाला इतकी विजयश्री मिळाली या बद्दल आम्ही त्यांचें मनापासून फार फार अभिनंदन करितों.

हे जुने अधिकारी आहेत. आमच्या प्रांतीं त्यांची ओळख आबालवृद्धांस आहे. त्यांचा जन्मयोगच असा दिसतो कीं, यांच्या चित्तवृत्ती नेहमीं क्षुब्ध असाव्यात यांची मुद्रा रागीट, यांच्या माजिस्ट्रेटीचा दरारा मोठा आणि यांच्या सरकारी कार्याच्या अल्पशा जगांत देखील सर्वत्र गुडगांड ! शांतिरसाचें रहस्य यांस ठाऊक नाहीं व त्या मानानें यांच्या रुढीती देखील अगदीं भिन्न बनल्या आहेत उलटपक्षीं हे फार आर्जवी आहेत, खर्चिक आहेत व गोड बोलण्याच्या कामांतही निपुण आहेत. वयोमानानें व दुनियेदारीच्या अनुभवानें ते आतां पुष्कळसे शांत बनत आहेत. यांस पुष्कळ भाषा येतात इंग्रजी, मराठी, उर्दू, फाबुळे, पर्शियन, रशियन इत्यादि भाषा यांस अवगत आहेत. व्हाइसरायच्या होम गव्हरनमेंटकडे स्पेशल ड्यूटीवर यांची जी नेमणूक झाली आहे तिजविषयीं लोकांचा तर्क असा आहे कीं श्रीमान युवराजाची स्वारी इंडियांत येणार आहे तेव्हां त्या निमित्त चालू असलेल्या व्यवस्थे मध्यें यांच्या कडे कांहीं विशिष्ट कार्यभाग असावा. राजश्री अजिजुद्दीन यांचा पुनः निरोप घेतांना आम्ही असें इच्छितों कीं त्यांची उत्तरोत्तर भरभराटी होऊन त्यांच्या वृत्ती अधिकाधिक सात्विक होवोत !

नदीचें पाणी

हल्लीं आमच्या शहरीं पाण्याचा मोठा ताप झाला आहे. नळाचें पाणी बेतावातानेंच असतें व नदीचें पाणी अगदीं बिघडलें आहे. वरील बंधाऱ्या पलिकडे पाण्याचा पुरवठा मोठा असून तें पाणी खालीं सोडावयाला पाहिजे. पण या गोष्टीकडे आमच्या मुनसिपालिटीचें लक्ष्य नीटसें पोंचतच नाहीं. राजश्री रुस्तुमजी साहेब यांच्या सारख्या दक्ष डिपुटी कमिशनराच्या राज्यांत एवढी पाण्याची सोय होऊं नये हें नवल होय. अलिकडे उन्हाळ्या मुळें ते फारसे गांवांत फिरत नाहींत व त्या मुळेंच हा प्रकार दृष्टीस पडत असावा. जर लोखंडी पुलाखालचें हिरवेंगार घाणेरडें पाणी त्यांच्या दृष्टीला पडेल तर ते लागलेच इकडची सृष्टी तिकडे करितील. नदीच्या पाण्याला दुर्गंधी येते व रोग होण्याचा संभव दिसतो. अशा वेळीं अनिकटावरच्या भागाला पाणी तुंबवून ठेवल्यानें सगळ्या शहरच्या वस्तीचें आरोग्य बिघडूं पहात आहे असा प्रकार दृष्टीस पडतांच ते तावडतोब योग्य बंदोबस्त करितील असा आम्हांस भरंवसा आहे. राजश्री रुस्तुमजी साहेब हे मुनसिपालिटीचे प्रेसिडेंटाहि आहेत व या नात्यानें त्यांच्यावर ही पाण्यासंबंधाची व्यवस्था करण्याची जबाबदारी दुहेरी आहे. नदीचें पाणी सुधारण्यासाठीं व हल्लींचें वाईट पाणी वाहून जाण्यासाठीं अनिकटाखालीं पाणी नवीन सोडलेंच पाहिजे व असें केल्या शिवाय गत्यंतर नाहीं. नदीचें पाणी अनिकटाखालीं सोडण्या संबंधानें पूर्वी कांहीं क्षुद्र प्रश्न मुद्दाम उपस्थित करण्यांत आले होते पण त्या तसल्या गोष्टी राजश्री रुस्तुमजी तत्काळ झुगारून देतील. या शिवाय पाण्या संबंधानें लोकांस अधिक ताप होऊं लागला आहे तेव्हां नदीच्या पात्रांतील जुन्या विहिरी दुरुस्त करून उपयोगांत आणण्या विषयीं कांहीं योजना झाल्या पाहिजेत आणि ही गोष्ट जितकी लवकर अमलांत येईल तितकी बरी !

दुःखद मृत्यु

रा. रा. हरि मोरेश्वर शेवडे यांस अमदाबादेला देवाज्ञा झाली हें दुःखकारक वर्तमान एका खानगी पत्रावरून कळलें. मरण समयीं यांचें वय ६०–६१ वर्षांचें असावें. येथील ट्रेनिंग कालेजाचे प्रिन्सिपाल असतांना त्यांनीं दोन वर्षांपूर्वी पेनशन घेतलें. यांस मधुमेहाचा रोग पुष्कळ जडलेला होता. आणि त्यामुळें ते नेहमीं आपल्या प्रकृतीच्या तंत्रानें रहात असत. पेनशन घेतल्या नंतर से अंदुन्यास रहात होते. तेथें त्यांस रावसाहेब खुशालराव देशमूख यांचा आश्रय होता. अलिकडील दोन तीन महिन्यांत त्यांच्या जिव्हेवर चट्टे पडले होते व त्यामुळें ते फार हैराण होऊन शेवटीं अमदाबादेस जेष्ठ चिरंजीवाकडेस गेले व तेथेंच यांचा अंत झाला. यांचा खर्च आद्या पेक्षां मोठा असे त्यामुळें त्यांचें मन नेहमीं कर्जाच्या व्यापांत व तापत्रयांत असे. गृहस्थ स्वभावानें फार चांगला पण प्रापंचिक अवहेलना पाहून ते शेवटीं शेवटीं स्वतांला संबोधून उद्गार काढीत कीं

ऋणकर्ता पिता शत्रुः

राजश्री दादासाहेब यांच्या वर्णनीय गोष्टी दुसऱ्याच आहेत. हे शिक्षक फार चांगले असून यांची शिकविण्याची कला अनुकरणीय होती. यांनीं अध्यापकाचें काम फार उत्कृष्ट केलें व त्या कारणानें विद्यार्थी मंडळी त्यांस विशेष चहात असत. यांची भाषणशैली अगदीं मनोहर असे. ते नेहमींच असें बोलत कीं जणुं काय ते एखाद्या सभेंत किंवा रंगभूमीवर बोलत आहेत. शद्बांची योजना साधी, गोड व प्रेमळ असावयाची. इंग्रजी, संस्कृत व मराठी या तीन त्यांच्या आवडत्या भाषा असत पण मराठी वाङ्मयांत यांची प्रगती फार मोठी असे. वेदान्तांतील ग्रंथांचें अवलोकन करण्यांत यांनीं अलिकडील पुष्कळ वर्षें खर्चिलीं. यांच्या विद्वत्तेच्या मानानें यांच्या हातचे लेख फार थोडे उपलब्ध आहेत. यांनीं कविता करण्याचा प्रयत्न केला होता व तो अहिल्या बाईच्या चरित्राच्या रूपानें प्रसिद्ध आहे. यांच्या चांगल्या लेखांचा आमच्या वर्तमानपत्राला अनेक वेळां लाभ मिळाला आहे व तेव्हांच आम्हाला वाटे कीं, असा विद्वान् गृहस्थ लिहूं लागेल तर मराठी वाङ्मयाला केवढी तरी भर पडेल. पण ही मनीषा तशीच मनांत विरली. परमेश्वर राजश्री दादासाहेब यांच्या आत्म्यास उत्तम गती देवो !

—नामदार चीफ कमिशनर यांची स्वारी जुलैच्या प्रारंभाला आकोल्यास येऊन येथें त्रिरात्र मुक्काम होणार आहे. नव्या चीफ कमिशनरांची ही पहिलीच भेट खरी पण हे श्रेष्ठ अधिकारी इतके जलदी जलदी येणारे नकोत. फेब्रुवारीचा दरबार नुकताच होऊन गेल्यानंतर पुनः जुलैचा दरबार नको असें आम्हांस बहुविध कारणामुळें वाटतें. पण ही लोकांची गोष्ट ऐकतो कोण !

वऱ्हाडवृत्त

मुनशी अजिजुद्दीन असि. कमिशनर आकोला यांची बदली गेल्या सोमवारा पासून यवतमाळास करण्यांत आली; परंतु त्या बदलीची अंमलबारी होण्यापूर्वी त्यांची नेमणूक होम डिपार्टमेंट, इंडिया सरकार, यांच्याकडे स्पेशल ड्यूटीवर झाली आहे. तिकडे त्यांचा हुद्दा व पगार डिपुटी कमिशनराचा राहील.

रा. रा. रामराव बापूजी पतकी आफि. एक्स्ट्रा असि. कमिशनर यवतमाळ यांस ३ महिने हक्काची व ९ महिने फर्लो मिळून १ वर्षाची रजा देण्यांत आली.

मेजर माडवी साहेब हे रजेवरून परत येऊन यवतमाळच्या डिपुटी कमिशनरचिया जागीं रुजू होतील.

आणि रा. रा. सय्यद मोइनुद्दीन खान हे परत इलिचपुरास आपल्या असिस्टंट कमिशनरच्या कोर्टावर दाखल होऊन रा. रा. सोराबजी शापूरजी आफि. एक्स्ट्रा असि. कमिशनर हे परत तहशिलदारीवर जातील.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी			१००८=॥
सोने २४।=		चांदी	७६
जवारी ५०–५२		जवस	१०९
गहू काठ ८२॥		बनशी	९६
सरकी			६–६।
तूप			१०॥–११ रु. मण
तेल			५०४ रु. मण
रुई			५६
कपाशी			४०–४१

वर्तमानसार

चमत्कारीक चाल—जर्मनात विवाहास योग्य झालेल्या तरुण कुमारिकेस जेव्हां पुष्कळशा मागण्या पडतात तेव्हां त्यापैकीं मुलीला एखादा वर निवडायचा असल्यास गुलाबाच्या फुलाच्या पांकळ्या निरनिराळ्या करून त्या प्रत्येक पांकळीस एकेक पुरुषाचें नांव देतात. आणि मग त्या सर्व पांकळ्या एकत्र करून पाण्यांत फेकून देतात त्यापैकीं जी पाकळी सर्वांच्या मागून शेवटीं पाण्यांत बुडेल त्या पुरुषाची मागणी कबूल करण्यांत येऊन त्या पुरुषाशीं तिचें लग्न लागतें.

पंखे ओढणारी माकडें—मलबार प्रांतांत बऱ्याच ठिकाणीं मोठमोठ्या श्रीमंत लोकांच्या घरीं टांगलेल्या कापडी पंख्याच्या दोऱ्या ओढण्याचें काम अलिकडे माकडें करूं लागलीं आहेत. त्यांस तें काम एखाद्या मौजेच्या खेळाप्रमाणें वाटून मोठ्या आनंदानें तासांच्यातास पंखा हालवीत बसतात त्यांस त्या कामाचा कंटाळा येत नाहीं असें ह्मणतात.

औदार्य—कलकत्ता येथील संस्कृत कॉलेजांतील २९ विद्यार्थीस व्हाण्यासाठीं तेथील श्रीमान गृहस्थ कै. बाबू बोल्येचंद दत्त यांनीं आपला एक लाख रुपये किंमतीचा वाडा बंगालचे विद्याखात्याचे हवालीं करून सदरहू विद्यार्थ्यांच्या खर्चासाठीं दरमहा १९० रुपये उत्पन्न होई इतकी रक्कम ह्मणजे ५० हजार रुपये हे सरकारच्या हवाली केले आहेत.

काय चमत्कार आहे—सावंतवाडी संस्थानांत मौजे तंडोळी येथें एक समाधी आहे. त्या समाधीवर महाशिवरात्रीपासून मृग नक्षत्र लागेपर्यंत वरच्या अंगास असेलल्या लांकडातून सारखें पाणी पडत असतें! एकदां तें वहाल खराब झालें ह्मणून त्या ठिकाणीं दुसरें घातलें तरी त्या नव्या वहालांतूनही वरीलप्रमाणें पाणी गळतेंच!

रबरी कान— एका अपघातामध्यें एका मुलीचे कान गेले तेव्हां तिला तिच्या कातडीच्या रंगाचे रबरी कान लावण्यांत आले.

नवीन विमान—अमेरिकेंतील सेंट लुइ नांवाच्या शहरांतील अध्यापक मॉंटगोमेरे नांवाच्या गृहस्थांनीं एक नवीन प्रकारचें विमान तयार केलें आहे. हें विमान ज्यावेळीं वातावरणांत उडतें त्यावेळीं तें एका मोठ्या पक्ष्याप्रमाणें उडतांना दिसतें या विमानास ८ पंख लावले आहेत. प्रत्येक पंखाची लांबी २४ फूट आहे. मॉंटगोमेरे साहेब त्या विमानाच्या मध्यभागी बसतात व हातांनीं व पायांनीं एक यंत्र नेहमीं फिरवीत राहतात. त्या योगानें सर्व पंखे आपापलीं कामें योग्य रीतीनें बजावितात आणि त्या योगानें तें विमान आकाशमार्गी भ्रमण करूं लागतें. मॉंटगोमेरे यांनीं आपल्या कित्येक मित्रांना या विमानांत बसवून वातावरणाची मौज व खालील सृष्टि सौंदर्य दाखविलें आहे त्या लोकांचें असें ह्मणणें आहे कीं या विमानाच्या द्वारें आकाशभ्रमण चांगल्या रीतीनें व सुखानें करतां येतें. हें विमान ज्यावेळीं आकाशांतून खालीं येतें, त्यावेळीं तें फारच शांततेनें खालीं येतें. आंतील लोकांस याचा कांहींच त्रास देखील होत नाहीं.

उंच व खुजे लोक— उत्तर अमेरिकन प्रवाशाला जसे ग्रीनलंडचें उत्तर किनाऱ्यावर नऊ दहा फूट उंचीचे दैत्य आढळले आहेत तसेंच आतां आफ्रिकेच्या मध्यभागीं एका इंग्रज गृहस्थास तीन चार फूट उंचीचे पुष्कळ वामन मूर्ति लोक सांपडल्याचें कळलें आहे.

फार जंगी इमारत— युरोपमधील सर्वांत मोठी इमारत ह्मटली ह्मणजे 'वुइंटर पॅलेस' नांवाची होय. ही इमारत बांधण्याचें काम पीटर दी ग्रेट राजाच्या कारकीर्दींत सुरू होऊन दुसऱ्या कॅथेराइनच्या कारकीर्दींत पुरें झालें. या इमारतींत उत्तम दिवाणखाने असून त्याशिवाय इतर सुमारें १५०० खोल्या आहेत. या खोल्यांपैकीं एक खोली इतकी मोठी आहे कीं, तींत एक पर्वत राहील.

वाघाचे कान पकडले— १९ दिवसांवर सयलाणा येथें एक मोठा वाघ दृष्टीस पडला. त्यावरून त्यास मारण्याकरितां तेथील कुवर साहेब कांहीं मंडळीसह गेले होते. त्यांनीं वाघावर दोन गोळ्या झाडल्या. पण त्या वाघास बरोबर न लागल्यामुळें तो तेथून निसटून गेला. हा वाघ एका भिल्लास आढळला तेव्हां तो भिल्लावर चालून गेला पण भिल्लानें समयसूचकता वापरून त्याचे दोन्ही कान जोरानें धरले. वाघानें बराच वेळ धडपड केला; पण त्यानें कान सोडले नाहींत. याप्रमाणें झटापट चालू असतां, थोड्या वेळानें तेथें एक मुसलमान आला. त्यानें हा चमत्कार पाहून वाघास आपल्या तरवारीनें कमरेपासून छाटून काढलें या बहादूर भिल्लास व मुसलमानास सयलाण्याच्या महाराजाकडून बक्षिसें देण्यांत आलीं.

जपानी लोकांची तारीफ केल्यास लाथ मिळेल— मारिशियस येथील एका बातमीदारानें असें प्रसिद्ध केलें कीं, तेथील कित्येक फ्रेंच आफिसांतून पाट्या मारलेल्या आहेत व त्यांवर मोठ्या अक्षरांत "जो कोणी या आफिसांत येऊन मूर्तिपूजक जपानी लोकांची तारीफ करील त्यास लाथ मिळेल" असे शब्द लिहिलेले आहेत. तेथील एका इंग्रजी पत्रानें अशा तऱ्हेच्या पाट्या लावण्याची सरकारानें मनाई करावी अशी त्यांस सूचना केली होती. या सूचनेस 'जर्नेल' नांवाच्या फ्रेंच पत्रानें असें उत्तर दिलें कीं, जो कोणी या पाट्या काढून टाकण्याचा प्रयत्न करील त्यानें आपली शंभर वर्षें भरली असें समजावें. या उत्तरामुळें मारिशियस येथें मोठी चळवळ उडाली होती, व सरकारनें या पाट्या काढून टाकण्याविषयीं हुकूम केला होता पण तेथील फ्रेंच मॅजिस्ट्रेट व इतर अधिकाऱ्यांनीं सरकारास असें कळविलें कीं, या पाट्या काढून टाकल्यास आह्मी सर्वजण आपआपल्या नोकऱ्यांचे राजिनामे देऊं. या लोकांत शुडडर नांवाचे फ्रेंच इंजिनीयर होते, त्यांनीं तर छाती ठोकून सांगितलें कीं या पाट्या काढल्यास मारिशस जपानीच्या ताब्यांत जाईल हे खास समजावें. त्यामुळें सरकारानें आपला हुकुम रद्द केला आहे व हल्लीं या पाट्या काढून टाकण्या ऐवजी त्या सोनेरी अक्षरांत तयार करण्यांत आल्या आहेत.

मूर्खांची पाटराखी

॥ पद्मे मूढजने ददासि द्रविणं वि-
द्वत्सु किं मत्सरो ।
॥ नांह मत्सरिणी न चापि चपला
नैवास्ति मूर्खे रतिः ॥
॥ मूर्खेभ्यो द्रविणं ददामि नितरां
तत्कारणं श्रूयतां ।
॥ विद्वान् सर्वजनेषु पूजित तनु-
र्मूर्खस्य नान्या गतिः ॥ १ ।

"विद्वानांना सर्व जगांत सहजींच मान मिळतो; परंतु मीं (लक्ष्मीने) मूर्खांचा आश्रय केला ह्मणजे त्याही बिच्याऱ्यांना मान मिळतो."

विलक्षण सर्क्युलर— पालनपूर येथील मुसलमान जातीच्या नबाबांनीं आपल्या हिंदु प्रजेची मनें संतुष्ट ठेवण्यासाठीं मुक्या जनावरांची हिंसा न करण्याविषयीं सर्क्युलर काढलें आहे. आपोआप मेलेलीं जनावरें धेडाचे हातीं दिलीं असतां ते त्यांची कातडी काढतील यासाठीं मेलेल्या जनावरांना जमिनींत आठ फूट खोल पुरून टाकावें असें त्या सर्क्युलरांत ह्मटलें आहे.

स्तुत्य औदार्य— पुण्याचे फर्ग्युसन कॉलेजास इंदूरचे दिवाण रा. ब. खंडेराव चिमणराव बेंद्रेकर यांनीं दहा हजार रुपये दिले. त्याप्रमाणें रानडे स्मारकफंडाकडे रावबहादुरांनीं बारारों रुपये दिले.

अति मोठा हिरा—हा ट्रान्सवालमधील प्रिटोरिया शहराजवळ असलेल्या "प्रेमियर" नांवाच्या खाणींत सांपडला आहे. ह्याचें वजन अजमास ॲव्हार्डुपाइज पौंड ह्याची लांबी रुंदी × इंच आहे या हिऱ्यापुढें कोहिनूर वगैरे हिऱ्यांची प्रतिष्ठा अर्धी नाहींच. त्याच्या मानानें पाहूं गेलें तर हा हिरा राक्षसाप्रमाणें दिसतो.

मौल्यवान हेडी— हा ट्युरिन येथील एका जवाहिऱ्यानें तयार केली आहे हा चिमुकली नांव फक्त एका मोत्यापासून तयार केलेली आहे. हिचें शिड सोन्याच्या पत्र्याचें आहे व त्यावर हिरे जडविले आहेत. होकायंत्राच्या पेटीच्या जागीं एक माणिक बसविलें आहे व सुकाणूच्या जागीं एक पाच जडविलेला आहे. हा होडीचें वजन एक औंसाहूनही कमी असून किंमत १,००० पौंड आहे.

सुभाषितम्— राजरस्ता सांपडला असतां वाईट सडकेनें जाऊं नये रिकामा मेव आणखी निरुद्योगी पंडित दोघे सारखेच. मिठावांचून जसें अन्न तशी लज्जेवांचून बायको. नियमितपणा हे एक झाड आहे. त्याचें मूळ तृप्ति असून व त्याचें फळ शांतता होय.

सुवर्ण माणकांचा वाडा— सेंटपीटर्सबर्गजवळील त्सारकोयि नांवाच्या झाडच्या राजवाड्यांतील एका दिवाणखान्याच्या गच्चीवर हिरे माणकें बसविलेली आहेत व एका दिवाणखान्याच्या भिंती सोन्याच्या पत्र्यांनें मढविलेल्या आहेत.

नौकर होऊं नका—'न्यु एज' पत्र ह्मणतें कीं, ज्या दिवशीं हिंदुस्थानचे लोक सरकारी नौकरीचा नाद सोडून स्वतंत्र धंद्याच्या मार्गे लागतील तेव्हांच त्यांना चांगले दिवस येतील.

स्त्रियांस हक्क नकोत:—कांहीं कांहीं कामें स्त्रियांच्या हातून होणारीं नाहींत. तसेंच तुलना करून अनुमान काढण्याचें सामर्थ्य स्त्रियांच्या आंगीं कमी असतें. स्त्रियांना राजकीय हक्क दिल्यापासून संसारांतल्या स्त्रीपुरुषांच्या सुखाचा भंग होईल

खिशांतील छत्री- एक माणसानें खिशांत घडी करून ठेवतां येईल अशी छत्री काढली आहे.

रशियाच बरा कां—डॉ. क्लार्क नांवाचे पार्लमेंटचे एक माजी सभासद ह्मणतात कीं मी मध्य एशियांत पुष्कळ दिवस फिरलो माझा अनुभव असा आहे कीं, हिंदुस्थानांतल्या ब्रिटिश अंमलापेक्षां रशियाचा अंमल बरा.

चमत्कारिक सुधारणा—कराचीच्या बोहरी लोकांनीं आपल्या जातींत असा ठराव केला आहे कीं, कोणीही नाटक पाहूं नये. हा गुन्हा करणारानें पहिल्या खेपेस ५१ रु. दंड द्यावा व तीन वेळां ह्या गुन्ह्यांत जो सापडेल त्याला बहिष्कृत करावें.

नोटीस

रा. रा. एकू वल्लद चंद्रभान इंगळे राहणार काळे ता. जळगांव [वऱ्हाड]

यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुह्मी आमचे जवळून नगदी रक्कम रुपये घेऊन त्याबद्दलची रुजुवात ही तुमचेकडून झाली होती. ती रक्कम अद्याप पर्यंत तुह्मी दिली नाहीं. तरी ही नोटीस पावतांच आठ दिवसांत येऊन तिचा निकाल करून टाकावा. असें मुदतींत न केल्यास आह्मी दिवाणींत फिर्याद करून सर्व खर्चासह पैसे भरून घेऊं कळावें.

ता. १६-६-०५ इ.

(सही मारवाडींत)

देवकरण गिरधारीलाल तर्फे मुकत्यार पन्नालाल बुलीदान मारवाडी राहणार पिंपळगांव काळे

द. खुद्द.

REGISTERED N. N°

किरकोळ अंकास.........२ आणे

नोटिशी बद्दल
१० ओळींचे आंत....१ रु.
दर ओळीस...........॥८)
दुसरे खेपेस..............॥)

वऱ्हाडसमाचार.

The Berār Samachar

Single copy .... 2 as
Advertisements
Below 10 lines ...... 2 Rs
Per line over 10......3 as
Repetitions Per line...2 as

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 26 JUNE 1905 NO 25

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख २६ जून १९०५ इ० अंक २५

मालाचा खप जास्त व्हावा ह्मणून मुद्दाम किंमत कमी केली आहे.
त्वरा करा ! त्वरा करा !
अशी संधी पुन्हा येणार नाहीं

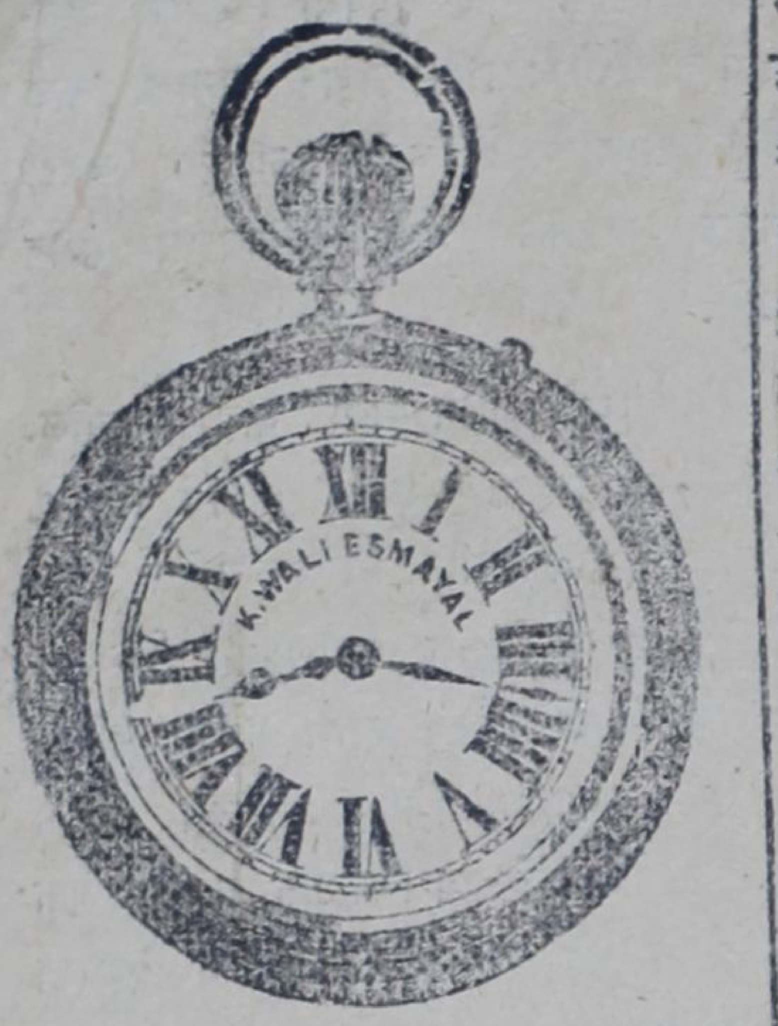

उत्तम प्रकारचें, इमिटेशन रास्कोप सिस्टिम नांवाचें खिशांत ठेवण्याचें घड्याळ दिसण्यांत फार सुरेख आहे. सव लोकांस ह्या घड्याळाचा लाभ मिळावा ह्मणून मुद्दाम किंमत रुपये ४ ठेविली आहे, पोस्टेज खर्च माफ. घड्याळाचें सोबत कांच, कमान, पेटी, साखळी इतकें सामान फुकट मिळेल. मिळण्याचा पत्ताः—

खोजा वलीभाई इस्मायल.
वर्धा—Waraha

बक्षीस ! बक्षीस !! बक्षीस !!!

एकंदर रोख ५०० रुपये बक्षीस

एक आठ आंत महमद इब्राहिम यांचे निळी काळी शाईच्या ४ पुड्या आणि एक बक्षीस तिकीट फुकट. २५००० तिकीटें खपल्यावर चार चौघां समक्ष बक्षीस समारंभ करण्यांत येईल. विशेष माहिती पत्रद्वारें अगर समक्ष मिळेल. पत्रव्यवहार कोणत्याही भाषेंत करावा शाई कशी आहे हे विचारावयास नको अनुभव अंती कळून येईल.

पत्ताः—महम्मद इब्राहीम वल्लद शेखहसन
ताजनापेठ, मोमीनपुरा,
आकोला (वऱ्हाड)

कारकून पाहिजे

जिनींग व प्रेसींग स्टोअरचे कामास ठीक साधारण इंग्रजी जाणणार कारकून पाहीजे दरमहा तूर्त रुपये १३ मिळतील काम केलेला मनुष्य असल्यास एक महिन्या नंतर रुपये १५ मिळतील. माहितगार नसल्यास ६ महिन्यानें पंधरा रुपये पगार मिळेल. अर्ज सर्टीफिकेटासह खालील पत्त्यावर पाठवावेत. सही
विष्णूजी बाळकृष्णजी ब्यांकर
मलकापूर.

नोटीस

बेशमी मारुती रायभान गांवंडे राहणार आकोट ता. मजकूर यांसः—

सिताराम वल्लद जयराम गांवंडे राहणार मोऱ्होड ता. आकोट याजकडून कळविण्यांत येतें कीं, मौजे मोऱ्होड येथील शेत सर्वे नंबर ११ एकर १७।११ आकार रु. २६ याचे खातें आमचे नांवें असून यांत तुकाराम व पंढरी या उभयतांचा मिळून निम्मे हिस्सा होता व निम्मे आमचा आहे. सदर्हू हिस्सा तुह्मी सदरील तुकाराम आणि पंढरी याजकडून खरी किंमत रु. ८००स घेतला व ता. १७।३।०५ इ. रोजीं खरेदीखत रु. एक हजाराचें लिहून घेऊन तें नोंदूनहि घेतलें. सदर्हू हिस्सा आह्मी विकत घेण्यास तयार आहों, व त्याबद्दलची खटपट आह्मी चालविणार हें तुह्मास कळल्यावर ता. १२।६।०५ इ रोजीं तुमचे व आमचे दरम्यान असें ठरलें कीं खरेदीचें रुपये तुह्मी आह्मांपासून घेऊन आमचे नांवें सदर्हू हिश्याची खरेदी तुह्मी करून द्यावी. या संबंधानें व्यवहाराची पूर्णता होण्यास एकमेकाकडून हरकत होऊं नये ह्मणून तुह्मी मजकडून तीन रुपये विसारा बद्दल गोविंदा गांवडें याजपाशीं ठेवविले या ठरले दिवसापासून तुह्मी निमे हिशाचा आह्मास कबजाहि दिला तद्नंतर आह्मा कडून किस्तवारी कारणे ज्यारी आहे तुह्मास एक दोन वेळ खरेदीखत करून देण्याविषयीं ह्मटले असतां तसें तुह्मी करून देत नाहीं. यासाठीं कळवित आहे कीं, सदर्हू शेताचा हिस्सा आह्मास आग्रक्रियेचा अधिकार या नात्यानी व तुमचे आमचे दरम्यान ठरलेले व्यवहारानी विकत घेण्याचा हक्क आहे. करितां नोटीस पावल्यापासून चार दिवसांत रुपये घेऊन खरेदीखत करून व्यवहाराची पूर्णता करावी तसें न कराल तर रिती प्रमाणे तजावज होईल. व या संबंधाचा जो खर्च होईल तो या नोटीशीचे खर्चासह तुह्मास भरून द्यावा लागेल. कळावें ता. २०—६—०५ इ.

सही
शिताराम वल्लद जयराम गांवंडे
याचे हातची निशाणी रेघ

नोटीस

बेशमी रा. रा. विश्वनाथ रामजी जोध वस्ती सावर ता. आकोट पोस्ट अडगांव यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं; मी व गणपत वल्लद सोनाजी माझा साक्षांत भाऊ या नांवानें आमचे मालकीचें शेत तुह्मास ताबेगहाण ४०० रुपयास दिले. व्याजा ऐवजी पीक खाण्याची शर्त आहे, या प्रमाणे रक्कम घेण्यास दोन वर्षे झाली तुह्मास रक्कम मी देण्यास आलो तर तुह्मी घेत नाही. वरील माझे भावाचा हिस्सा मी खरेदी घेतला आहे. तुमची रक्कम रु. ४०० शिवराम तुकाराम देशमुख रा० वडाळी ता. आकोट याजपाशी तुह्मास देण्यास जमा ठेविली आहे. त्याजपासून तुह्मी घ्यावी व आमचे शेत ताबेगहाण असलेले माझे ताब्यांत द्यावे. याप्रमाणे तुह्मी नोटीस पावल्यापासून पंधरा दिवसाचे आत न केल्यास शेतें परत घेण्यास योग्य कोर्टात दावा केला जाईल व या नोटीशीचे खर्चासह लागेल तो सर्व खर्च तुमचेवर बसेल हे आपणास कळावें. ता. २१—६—०५ इ.

सही
नारायण वल्लद सोनाजी
दस्तुर खुद्द

नोटीस

बेशमी अहमदअली मुल्ला अल्लाबक्ष बोहरी राहणार बऱ्हाणपूर यांस या जाहिरातीनें कळवितों कीं रा० रा० अमृत गोपाळ देशपांडे अडगांव यांनीं ५०० रुपये सालबंदीचा जो दस्तैवज मयत कादरभाई वल्लद मुल्ला महमद अली आकोलेंकर यांच्या नांवानें करून दिलेला होता आणि ज्याची मालकी आपणा उभयतांकडे समाईकांत आलेली आहे त्या दस्तैवजाच्या चालू सालची सालबंदीचें ५०० घेणें होतें त्या रकमेची आपसांत ४५० रुपयांवर तडजोड करून या रकमेची भरपावती मशारनिल्हे ऋणकोस दिलेली आहे आतां फक्त एकच सालची किस्त त्यांजपाकडून घेणें राहिलेली आहे तुह्मी गेल्या सालीं आपसांत निकाल तडजोडीनें पूर्वीच केलेला मला कळविला आहे यंदाची तडजोड तुमच्याच पद्धतीनें व सांगण्याप्रमाणें करून वर प्रमाणें निकाल केलेला आहे. तुमच्या हिश्याची रकम वरील तडजोडीचा खर्च व इतर खर्च मिळून वजा करून बाकी जी राहिली आहे ती तुमच्या नांवें जमा केलेली आहे. कळावें. तारीख २१ जून १९०५ इसवी.

सही (गुजराथींत)
तय्यबअली वल्लद नूरअली दस्तुर
खुद्द हल्लीं मुक्काम आकोला

नोटीस

रा० रा० मुगुटराव बळवंतराव देशमुख मुक्काम खेर्डा बुद्रूक तालुका व पोस्ट जळगांव यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं, तुह्मी तारीख ५ माहे जून सन १९०५ चे वऱ्हाडसमाचारपत्रामध्यें दिलेली नोटीस पावली. तुह्मी ह्मणतां कीं, ११०० रुपयाला शेत विकत घेऊन ४०० रुपये इसारा बद्दल दिलें तें अजिबात खोटें आहे. आह्मी तें शेत दुसऱ्यास विकलें आहे. तुह्मी जी नोटीस दिली ती खोटी आहे. विनाकारण मला नोटीस देऊन आह्मास खर्चांत पाडिलें. सबब या नोटिशीचा खर्च माझा मला आणून द्यावा असें आठ दिवसांत न कराल तर कोर्टमार्फत तुमचे पासून भरून घेण्यांत येईल. कळावें. ता. २०।६।०५

सही
ओंकाराव जानराव देशमुख रा. कवठळ ता. व पोस्ट जळगांव

नोटीस

लक्ष्मीबाई भ्रतार बापु त्रिंबक बेरा राहणार कसबे मलकापूर यांसः—

नोटीस देणार गुजाबाई भ्रतार केशवराव देशमुख प्रगणे मलकापूर वस्ती मौजे माकोडी तालुके मलकापूर यांजकडुन नोटीस देण्यांत येते कीं सावतराम निजराज दुकान मलकापूर याजला माझा एक हुकुमनामा विकण्याविषयीं बोलणें ठरत असून त्याकरितां एक कोरा स्टांप माझा अज्ञान मुलगा कृष्णराव याचे नावचा मी घेऊन ठेविला होता. परंतु खरेदीचे बोलणें ठरलें नाहीं. हुकुमनाम्याची बजावणी वकीलाकडे जाऊन करावी ह्मणून हुकुमनाम्याची नक्कल व त्याबरोबर कोरा स्टांप ही तुमचा भ्रतार बापुराव याजजवळ ठेविला होता. बापूराव हे मयत झाले. ती नक्कल आणि कोरा स्टाप तुमचे जवळ मागत. असतां कोरा स्टाप आहे तो देऊं देऊं ह्मणून आजपर्यंत दिला नाहीं. करितां ही नोटिस पावल्यापासून ४ दिवसाचे आंत तो स्टांप आमचे स्वाधीन करावा तसें न केल्यास रितीप्रमाणें तजवीज करावी लागेल. या नोटिशीचा खर्चही भरून द्यावा लागेल. कळावें ही नोटीस दिली असे तारीख १३ माहे जून १९०५ ई. दस्तुर बापु गोविंद काटे कारकून निजबत दामोदर हरी रानडे वकील मलकापूर.

सही
गुजाबाई भ्रतार केशवराव देशमुख वस्ती मौजे माकोडी
निशाणी बांगडी दस्तुर
बापु गोविंद काटे
राहणार मलकापूर

वऱ्हाडसमाचार

मिती ज्येष्ठ वद्य ९ शके १८२७

दर्शनलाभ

श्रेष्ठ लोकांच्या दर्शनाचा लाभ मिळणें हें एक महद्भाग्यच होय आणि म्हणूनच त्यांच्या आगमना निमित्त नानाविध उत्सव करण्याचा प्रघात फार जुना आहे. थोर लोक येतात तेव्हां कांहीं तरी मोठी गोष्ट घडून येईल असा लोकांचा पक्का ग्रह असतो. अर्थात् स्थानिक सरकारा सारखे श्रेष्ठतम अधिकारी जेव्हां येतात तेव्हां लोकांचा आशासमुद्र फार उचंबळूं लागतो व त्यांच्या आशेला अंशतः जरी प्रोत्साहन मिळालें तरी लोक अशा महाजनसमागमाची प्रिय आठवण फार फार आवडीनें ठेवितात. पण अलिकडे अधिकाऱ्यांची फेरी व पहाणी इतकी बंदोबस्ताची होते कीं अधिकारी मंडळींचा व आपला एक जीव झाला आहे असें लोकसमुहास क्षणभर देखील वाटत नाहीं. अधिकाऱ्यांच्या भेटी इतक्या तंत्रयुक्त झाल्या आहेत कीं त्यांतील प्रेमाच्या व लोभाच्या मंत्राचा लोप झाला आहे असें लोकांस वाटतें. थोड्या महिन्यापूर्वी नामदार सर लेली हे वऱ्हाडांतून फिरून गेले तेव्हां त्यांनीं आपल्या तंबूवर प्रांतांतील मुख्य मुख्य व ठळक लोकांच्या मुलाखती घेतल्या, शिष्टाचाराचे कुशल प्रश्न विचारले व लोकांबरोबर चार सुखदुःखाच्या गोष्टी बोलण्याचा प्रयत्नही केला.

पण लोकांच्या जिज्ञासा मनांतल्या मनांतच राहिल्या. स्थानिक सरकाराच्या श्रेष्ठ पदावर विराजमान असलेल्या राजपुरुषानें लोकांस नव्या सरकारचे संकल्प कळवूं नयेत, भावी राजधोरणाच्या गोष्टी सांगू नयेत किंवा नव्या नव्या ज्या कांहीं क्रांति करावयाच्या असतील त्यांच्या संबंधानें लोकमताची पृच्छा करूं नये; या प्रकारच्या गोष्टी घडतात आणि सरकार व लोक यांचीं अंतःकरणें संनिध येत नाहींत तेव्हां राजपुरुषाच्या दर्शनाची लोकांस मोठीशी हौस वाटत नाहीं. हा दोष सर्वस्वी अधिकारी मंडळींचा नसेल. त्यांच्या वागणुकीचे कांहीं गुप्त नियम असतील व त्यांस त्या नियमानेंच चालावें लागत असेल ही गोष्ट खरी; तथापि आमच्या मूळच्या प्रतिपाद्य दर्शनलाभा विषयीं लोकांची निराशा होत असते हें कांहीं वस्तुस्थितीला सोडून नाहीं.

वरील आशयाला धरून गतांकीं आम्ही जेव्हां नामदार चीफ कमिशनर यांच्या भावी दर्शना विषयीं उल्लेख केला तेव्हां लोकमतांतील निराशेच्या उद्गारांचें दिग्दर्शन मुद्दाम केलें होतें. त्याचा अर्थ असा नाहीं कीं, श्रेष्ठ अधिकाऱ्यांच्या दर्शनाचा लोक तिटकारा करितात. पण त्यांचा मुख्य अभिप्राय हा असतो कीं, स्थानिक सरकारांनीं अशा पुण्यकारक भेटींचें फलही मोठें द्यावें. भावी उपयुक्ततेकडे लोकांची दृष्टी असते आणि हा त्यांचा मनोरथ आमचे नवे नामदार चीफ कमिशनर मनांत जागृत ठेवितील, लोकांस आपल्या भेटीचे उद्देश कळवितील व सध्यां होऊं घातलेल्या पुष्कळशा गोष्टींकडे लोकांची दृष्टी वळवितील तर आम्ही त्यांचे धन्यवाद गाऊं. थोर पुरुष यावेत असेंच सर्वांस वाटत असतें. पण त्यांच्या भेटीची फलश्रुतीहि तितकीच गोड व्हावी अशी फार मनिषा असते. नामदार सर मिल्लर हे नवे अधिकारी आहेत. त्यांचे पाय या प्रांताला लागावे आणि आकोला व उमरावती सारख्या प्रांतिक श्रेष्ठ नगरी मध्यें त्यांचें वास्तव्य व्हावें असें सर्वांस वाटतें. कारण प्रत्यक्ष गोष्टी पाहिल्या पासून अनेक लाभ होत असतात. लोकांचे कल समजून येतात, त्यांची सामाजिक स्थिती दृष्टी पुढें येते, त्यांच्या महत्वाकांक्षा सरकारी अवलोकनात येतात, आणि त्यांच्या मुख्य मुख्य गरजा स्पष्टतेनें कळून चुकतात. प्रांतिक परिषद भरवून राष्ट्रीय सभा ज्या गोष्टी करविते त्याच गोष्टी अशा राजपुरुषांच्या भेटी मुळें आपोआप मुकाट्यानें सरकारापुढें येऊन उभ्या राहतात. हा लाभ फार मोठा आहे व सरकारी भेटीच्या प्रसंगीं या लाभदृष्टीनें लोक महोत्सव करीत असतात.

असा सुप्रसंग येत्या रविवारीं येणार आहे. अलिशान नामदार चीफ कमिशनर साहेब शनिवारची मध्यान्ह रात्र उलटल्या नंतर अर्ध्या तासानें आकोल्यास येऊन दाखल होतील. त्यांची स्वारी खांडव्याच्या बाजूनें येत आहे. सोमवारचा दिवस आकोल्यासच मुक्काम होईल आणि मंगळवारच्या दिवसाच्या गाडीनें साहेब बहादूर पुढें उमरावतीला रवाना होतील. तेथें तारीख ७ जुलै पर्यंत त्यांचे मुक्काम होतील. या प्रमाणें एका सप्तकाचा काळ या प्रांतीं जाणार आहे. सध्यां वऱ्हाड प्रांताच्या मुलकी खात्याची व न्यायखात्याची रचना नवीन पद्धतीवर व्हावयाची आहे आणि ही रचना अगदीं फलोन्मुख आहे तेव्हां प्रत्यक्ष भेटींत पुष्कळशा गोष्टींचा निकाल लागेल असा रंग दिसतो. या नव्या रचनेच्या कार्यासाठीं निदान हा भेटीचा योग विशेष सुखकर होईल असा आभास भांवला आहे. श्रेष्ठ लोकांनीं देखील आपल्या दर्शनाची आठवण राहील असें पारितोषक लोकांस देण्याविषयीं मनापासून महत्वाकांक्षा धरावी म्हणजे त्या नैसर्गिक प्रेरणेनेंच त्यांची मनोदेवी लोकांना आपलेंसें करण्याची गुरुकिल्ली दाखवून देईल. लोकांचे मनोगत व्यक्त करण्याचा हेतु इतकाच कीं श्रेष्ठ लोकांचें दर्शन नको असें नाहीं तर श्रेष्ठांनीं आपलें दर्शन संस्मरणीय होईल अशा विषयीं रात्रंदिवस ध्यास ठेवावा हें होय.

नवी क्रांती

वऱ्हाडच्या दिवाणी कोर्टांचा कायदा नवीन झाला आहे. हा कायदा गेल्या १६ वे तारखेला गव्हरनर जनरलच्या कौंसिलांत पसार झाला. या कायद्या बरोबरच वऱ्हाडच्या स्माल काज कोर्टाचाही कायदा नव्यानें रचण्यांत आला आहे. या दोन्ही कायद्यांचा मूळ संकल्प असा कीं मध्य प्रांतांतील न्याय खात्या प्रमाणें इकडील न्याय खात्याची रचना करण्याचे अष्टाधिकार नामदार चीफ कमिशनर यांच्या हातीं दिले आहेत. या नव्या कायद्या अन्वयें वऱ्हाडचें हायकोर्ट नागपुरास राहील. नागपुराच्या हायकोर्टाच्या ताब्यात खालील दर्जाचीं कोर्टें स्थापण्यांत येतील:—

(१) डिस्ट्रिक्ट कोर्ट.
(२) सबार्डिनेट जज्जाचें कोर्ट.
(३) मुनसफाचें कोर्ट.

या तीन दर्ज्यांचीं कोर्टें प्रांताच्या जरूरीच्या मानानें कमी अधीक स्थापण्यांत येतील. मुनसफाकडे ५०० रुपये किंमतीचे दावे चालविण्याचा अधिकार राहील. सबार्डिनेट जज्जाचा अधिकार ५००० रुपय पर्यंतच्या दाव्यांत चालेल व डिस्ट्रिक्ट कोर्टाकडे कोणतीही दिवाणी चालेल इतकेंच नाहीं तर मुनसफाच्या व सबार्डिनेट जज्जाच्या ठरावावर अपील डिस्ट्रिक्ट कोर्टाकडे चालेल आणि डिस्ट्रिक्ट कोर्टाच्या फैसल्या विरुद्ध अपील नागपुरास हायकोर्टाकडे चालेल.

हायकोर्टाच्या देखरेखी खालीं सर्व दिवाणी अदालतींचें काम चालेल आणि या देखरेखीच्या अनुरोधानें डिस्ट्रिक्ट कोर्टाच्या ताब्यांत मुनसफांची व सबार्डिनेट जज्जांचीं कोर्टें राहतील. स्मालकाज कोर्टाचे हुकूमनाम्यावर अपील चालणार नाहीं तथापि जुडिशिअल कमिशनर त्या हुकमनाम्यांची रिव्हिजन करूं शकतील. स्मालकाज कोर्टाच्या आतस्थाची व्यवस्था डिस्ट्रिक्ट कोर्टाच्या हुकूमाखालीं चालेल. या नव्या व्यवस्थेनें डिपुटी कमिशनरची आणि कमिशनरची हुकमत दिवाणी कोर्टावर टेविली नाहीं; आणि होतां होईल तों परवतों मुलकी खातें व न्यायखातें हीं दोन्हीं परस्परा पासून अलग करण्याचा मुख्य उद्देश आहे हे नवे कायदे चालू करितांना नामदार चीफ कमिशनर साहेबांस न्यायखात्यांत पुष्कळच फेरफार करावे लागतील. हे फेरबदल पूर्वीच ठरलेले आहेत पण त्या गोष्टीला इंडिया सरकारची मंजुरात इतके दिवस पाहिजे होती ती आतां या नव्या कायद्यांनीं मिळाली आहे. आतां लवकरच नवीन पद्धती अंमलांत येईल असें पक्कें अनुमान आहे.

भविष्य दृष्टी

भविष्य गोष्ट कळावी म्हणून मनाची मोठी उत्कंठा असते. या उत्कंठे मुळें भूतकालाची तुच्छता वाटते, वर्तमान कालाकडे मनाची फारशी ओढ नसते आणि भविष्य कालाकडे मात्र दृष्टी वेधलेली असते. या कालगर्भांत सर्व आशा प्रसवणार असतात आणि म्हणूनच त्या कालाची अंतर्दृष्टी जीवाला मोठी आल्हादकारक वाटते. या अंतर्दृष्टीचा स्फुरणा निश्चित नसतो तथापि तिची लीला सर्व जगाला मोहून टाकणारी आहे फल ज्योतिषावर फारसा विश्वास नसतो तथापि त्या शास्त्राची महती मोठी वर्णनीय आहे इतिहास ज्याला समजतो व ज्याला कार्यकारणांची पूर्व पीठिका चांगली कळते त्याला भविष्य कालाकडे अंतर्दृष्टी फेकण्यांत मोठा आल्हाद वाटतो. जें भविष्य वर्तवावें तें खरें झालें म्हणजे त्याचा परमानंद सहृदय माणसास चांगला कळेल.

सध्यां वऱ्हाडच्या मुलकी व न्यायखात्याच्या रचनेकडे लोकांचें लक्ष्य वेधलें आहे अशा प्रसंगीं भावी गोष्टी विषयी कांहीं अनुमान बांधावें असा साहजिक मनाचा कल होतो. साधारणपणें नवीन व्यवस्था जवळ जवळ खालील प्रमाणें होण्याचा संभव आहे.

वऱ्हाडाचे दोन मुख्य भाग राहतील. पहिला पूर्व वऱ्हाड व दुसरा पश्चिम वऱ्हाड. सध्यां पूर्व भागांत तीन जिल्हे आहेत त्यापैकीं इलिचपूर जिल्हा उमरावती जिल्ह्यांत समाविष्ट केला जाईल; आणि तसेंच पश्चिम भागांतील वाशीम जिल्हा मोडून त्याचे दोन तालुके आकोल्या जिल्ह्यांत घेऊन एक पुसद तालुका वणी जिल्ह्याकडे देण्यांत येईल. या रितीनें आकोला जिल्हा फार मोठा होईल व बुलढाणा जिल्हा मूळचाच लहान आहे म्हणून या जिल्ह्यांतील खामगांव व जळगांव हे बुलढाण्याकडे देतील. व उमरावती जिल्हा बेतावाताचा रहावा म्हणून त्याचा मूर्तिजापूर तालुका काढून तो आकोल्यास जोडून देण्यात येईल. या रितीनें चार जिल्ह्यांची तालुकेवार मांडणी साधारण अशी होईल.—

पूर्व वऱ्हाड

जिल्हा	तालुके
उमरावती	उमरावती. चांदूर, मोर्शी, इलिचपूर, दर्यापूर व मेळघाट.
वणी	यवतमाळ, वणी, दारव्हा, केळापूर व पुसद.

पश्चिम वऱ्हाड

जिल्हा	तालुके
आकोला	आकोला, आकोट, बाळापूर, मूर्तिजापूर, वाशीम व मंगरूळपीर.
बुलढाणा	चिखली, मलकापूर, मेहकर, जळगांव व खामगांव.

या चार जिल्ह्याच्या ठिकाणीं ४ डिपुटी कमिशनरा शिवाय त्यांच्या हाताखालीं असिस्टंट कमिशनरच्या दर्जाचे सब डिव्हिजनल अधिकारी राहून त्या शिवाय इलिचपूर, वाशिम, आकोट, खामगांव व दारव्हा या पांच ठिकाणीं असिस्टंट कमिशनरच्या दर्जाचे पांच मुलकी अधिकारी राहतील. या व्यवस्थेनें आकोट व दारव्हा या तहशिलीला अधीक महत्व येणार आहे. येथील मुलकी अधिकारी बहुतेक १ ले वर्गाचे माजिस्ट्रेट असून त्यांच्याकडे दोन तीन तालुक्यांचें काम देण्यांत येईल. त्या शिवाय चार जिल्ह्याला चार ट्रेझरी आफिसर एदस्ट्रा असिस्टंट कमिशनरच्या दर्ज्यांतील राहून आणखी दोन मुलकी अधिकारी अधीक ठेवण्यांत येतील असें म्हणतात.

वर तुलकी खात्याची जी मांडणी निर्दिष्ट केली आहे. त्या धोरणानें पाहिलें असतां असें दिसून येईल कीं उमरावती व आकोला या दोन ठिकाणीं एक एक डिस्ट्रिक्ट जज्ज राहील ह्मणजे त्यामुळें पूर्व वऱ्हाडांतील ५ हजार रुपया पर्यंतचें १ लें आपील उमरावतीस चालेल व पश्चिम वऱ्हाडांतील तेवढीच अपिलें आकोल्यास चालतील. पांच हजारा वरील दाव्यांत एकच अपील होईल आणि अशा मोठ्या दाव्याचीं अपिलें व पांच हजारा खालील दाव्यांतील दुसरीं अपिलें नागपुरास जुडिशिअल कामशनरच्या कोर्टांत चालतील.

आकोला, उमरावती, व इलिचपूर या तीन ठिकाणीं प्रत्येकी दोन दोन सबार्डिनेट जज्यांचीं कोर्टें राहतील; आणि मोर्शी, यवतमाळ, दारव्हा, खामगांव. मलकापूर, बुलढाणा, व वाशिम या सात ठिकाणीं एक एक सबार्डिनेट जज्यांचें कोर्ट राहील. येणेंप्रमाणें १३ कोर्टें पांच हजार रुपयांपर्यंत दावे चालविणारी कोर्टें होतील. पांच हजारावरचे दावे बहुतकरून फार थोडे असतात ह्मणजे या रितीनें मोर्शी खामगांव, दारव्हा व मलकापूर या चार ठिकाणीं पांच मोठीं कोर्टें स्थापन होणार आहेत. त्या शिवाय मोर्शी दर्यापूर, मेहकर, वाशीम, बुलढाणा व इलिचपूर या ठिकाणीं एक एक मुनसफांचें कोर्ट ठेवण्यांत येणार आहे.

हवामान

पावसाचीं चिन्हें पुष्कळ अनुकूळ आहेत. ढग रोजच्या रोज जमतात, हवा अशी सुटते कीं तिच्यांत आर्द्रता व सुगंध हीं असतात. पर्जन्य होण्या पूर्वी जशी गरमी व्हावयाला पाहिजे तशी तीन चार दिवसां पासून होऊं लागली आहे. गेल्या शुक्रवारीं रात्रीं किंचित पाऊसही पडला तथापि मध्यंतरीं थंड वारा सुटतो, जमत चाललेले ढग दूवर पसरून नाहींसे होतात, सूर्याचें बिम्ब सकाळीं व सायंकाळी जसें ढगांनीं धूसर व काळसर दिसावयाला पाहिजे तसें दिसत नाहीं, इत्यादि गोष्टींवरून असें अनुमान निघतें कीं पाऊस अजून लांब असावा. पर्जन्याची मजल मुंबईपर्यंतच अजून पोंचली नाहीं व त्या मुळें आमची आशा असावी तितकी गोडबोली नाहीं. आर्द्रा नक्षत्राचा एक एक दिवस जसा जातो तसतसे लोकाचे डोळे आकाश कडे लागत चाललें आहेत. मनाची कातरता व साशंकवृत्ती या द्विगुणित होतात. पुष्कळांचें भाकीत असें आहे कीं आर्द्रा नक्षत्राच्या तिसऱ्या किंबहुना चवथ्या चरणापासून पर्जन्यकालाला उत्कृष्ट प्रारंभ होईल; आणि सरीसरीनें सांप्रतच्या अनुकूळ प्रतिकूळ लक्षणांच्या गोळा बेरजेनें देखील तेंच अनुमान निघतें. हल्लींच्या उष्णतेचें मान १०६।०७ अंशा पर्यंतचें आहे. मध्यंतरीं गरमी इतकी झाली होती कीं पावसा शिवाय गत्यंतर नाहीं असें वाटलें होतें. एकसारख्या घामाच्या धारा चालत असत पण हा रंग काल पासून बदलला आहे. पाऊस लांबल्यामुळें शेतीचीं पूर्व कामें यंदा विशेष चांगलीं झालीं आहेत आणि ईश्वरकृपेनें प्रत्यक्ष वस्तुलाभ लवकर होऊन जर पेरण्या उत्कृष्ट साधतील तर या विलंबा पासून लाभच झाला असें होईल. हल्लीं रोगराई कांहीं नसून सार्वजनिक आरोग्य समाधानकारक आहे. गुरांच्या चाऱ्याची महर्गता मोठी असून पाण्या संबंधाचा बोभाटा सर्वत्रच अधीक वाढला आहे.

लष्करी शिक्षण

आपल्या युवराजांनीं विलायतेंत एका समारंभाच्या वेळीं लष्करी शिक्षणासंबंधानें दोन शब्द सांगितले ते फार महत्वाचे आहेत. त्यांच्या मतें राष्ट्रांतला प्रत्येक माणूस अगदीं शिपाईगडी नसला तरी वेळ पडल्यास आपल्या देशासाठीं आपण दोन हात करूं अशी हिंमत अंगीं येण्या इतकें तरी त्यास लष्करी शिक्षण देणें जरूर आहे; कारण राष्ट्राचा जिवंतपणा त्यांतील शूर व लढवय्ये लोकांवरच अवलंबून असतो. हा विचार आपल्या राष्ट्राशीं कितपत सुसंगत आहे हें पाहिलें ह्मणजे फार वाईट वाटतें. आपल्या हिंदुस्थानच्या लोकांस लष्करी शिक्षण देण्यासंबंधानें सरकारी ढब अगदीं उलट आहे. आपल्या लोकांस ह्या शिक्षणाची ओळखीहि राहिली नाहीं. बंदूक वा तरवार कशी असते याचें ज्ञान एक चित्रपट काय करून देईल तितकेंच. अलीकडच्या पिढींतल्या लोकांनीं डोळ्यांनीं कधीं तरवार बंदूक पाहिली असेल किंवा नाहीं याची मोठी शंकाच आहे. इंग्रजी रहाशतीमुळें जर कांहीं आपदा ओढवली असेल तर ती ही होय. इंग्रजीनें आमची रक्षणाचीं हत्यारें आह्मांपासून हिसकून घेतलीं आहेत व आह्मांस दुबळें, भेकाड व नेभळें करून सोडलें आहे. आमच्यांतला मर्दानीपणा व शौर्य हीं जागच्या जागीं मारून टाकलीं आहेत. इतकेंच नव्हे तर त्यांच्या योजनेनें आमच्या रक्तांत शूरपणाचा जो अंकूर आज पिढ्यानुपिढ्या खेळत आहे तो अजिबात नष्ट होत जात आहे. ही स्थिती खरोखर फार शोचनीय आहे. ह्याबद्दल सर्वतोपरी आमचें सरकार जबाबदार आहे. लष्करी शिक्षणाच्या अभावीं ह्या राष्ट्राची शक्ती कमी होत आहे. आणि असाच क्रम अव्याहत चालूं राहील तर हिंदुस्थानचे लोक मेले काय आणि जिवंत काय सारखेच होतील अशी तज्ज्ञ लोकांची समजूत आहे. सिंहाचा सिंहपणा त्याच्या पराक्रमावर आहे. सिंह हा जर कुत्र्याप्रमाणें चेष्टा करूं लागला व त्याचें तें उग्र रूप मावळलें तर त्याचें सिंहत्व नष्टच झालें ह्मणावयाचें. अग्नींत जोंपर्यंत दहन करण्याचा गुण आहे तों पर्यंतच तो अग्नी या संज्ञेस योग्य होय. आणि आपल्यांतला हा सिंहपणा व हें अग्नितेज विझत चाललें आहे ह्मणूनच सर्व लोक हिंदुस्थान देश हा मृत राष्ट्रांत मोजूं पहात आहेत. आरण जिवंत रहावें अशी इच्छा असेल तर आपणांस लष्करी शिक्षण अवश्य पाहिजे आहे या साठीं आपण परोपरीनें सरकारास विनवीत आहों. आणि आपल्या हत्त्येचें घोर पातक सरकार आपल्या शिरावर घेणार नाहीं असा भरंवसा ठेवून स्वस्थ बसवें ह्या खेरीज दुसरा इलाज नाहीं.

लढाईचा तह

आतां युद्धाची खबर ह्मणण्या पेक्षां तहाची वाटाघाट ह्मणणें ज्यास्त बरोबर दिसतें. युद्धाची परिसमाप्ति होऊन तह कसा करावा ह्मणजे त्यांत कोणच्या साधक बाधक अटी घालव्यात याची भवती नभवती व्हावयाची आहे. तह घडवून आणण्याची रशिया पेक्षां जपानासच ज्यास्त जरूर आहे असें हट्टाचें व गर्वाचें विधान कांहीं रशियन पत्रें करीत आहेत. परंतु रशियाची बूज राखण्या सारखें कांहीं एक नसून खुद्द रशियाच्याच राज्यांत अंतस्थ राज्यक्रांतीची धडामोड चालूं आहे. ही गोष्ट सर्व जगास चांगली मशहूर झालेली आहे. रशियाच्या त्या वाढत्या साम्राज्याचा सर्वांस भयभीत करून टाकणारा वचक व दरारा पार नाहींसा झालेला आहे. आणि त्यांचें दौर्बल्य व लढाई देण्याची शक्ती ही पुरी अजमावली गेली आहेत. रशियासाठीं मुद्दाम होऊन अमेरिकेचे प्रेसिडेंट रुसोव्हेल्ट हे या तहाची मध्यस्ती करणार आहेत. परंतु हे तहाचें प्रकर्ण पुष्कळ दिवस पडलेल्या भिजत घोंगड्या प्रमाणेंच होणार आहे कांहीं तरी बरीवाईट तडजोड ही करावी लागणारच; परंतु पुष्कळ वर्षें पर्यंत टिकणारा असा ह्या तहाचा पाया आहे असें मन सांगत नाहीं. आजची आलेली वेळ मारून नेण्याचा हा विचार दिसतो. पंचवीस पंचवीस वर्षें युद्ध चालल्याची युरोपच्या इतिहासांत उदाहरणें आहेत. आणि असेंच युद्ध सुरूं ठेवून शत्रूस जेर करण्याची ही एक अजब युक्तीच आहे. लहान राष्ट्रांकडून पुष्कळ वर्षें टिकाव धरवत नाहीं व आपोआपच तीं नमतात व पड घेतात असा अनुभव आहे. पण जपानवर ह्या युक्तीचा प्रयोग फारसा चालणार नाहीं असें राजकारणी लोक बोलतात. जपाननें रशियाची जी यशहानी केलेली आहे ती इतकी आहे कीं रशियाला पूर्व स्थितीला येण्याला निदान आणखी पाच पंचवीस वर्षें लागतील. असो. रुसो-जपानी लढाईचा तह केव्हां होईल तेव्हां होवो पण सध्यां तहाची लढाई मात्र चालूं आहे.

वऱ्हाडवृत्त

राय बहादूर नव गोपाळ सरकार एक्स्ट्रा असि. कमिशनर हे पुनः वऱ्हाडांत परत आल्यामुळें रा. रा. कृष्णराव पुरुषोत्तम भट यांची सब-प्रोटेम एक्स्ट्रा असि० कमिशनरची नेमणूक आफिशिएटिंग करण्यांत आली.

राय बहादूर नव गोपाळ सरकार यांस तीन महिन्याची हक्काची रजा २८ मे पासून देण्यांत आली.

मे० डेपुटी कमिशनर साहेब यांनीं येथील नदीच्या वरच्या अनिकटाचें पाणी सोडून लोकांस सुखी केलें ही संतोषाची गोष्ट होय.

सामाजिक नाटक मंडळीनें परवां रात्रीं ' मोहन तारा ' या नाटकाचा प्रयोग करून दाखविला. हा प्रयोग चांगला झाला. ही मंडळी गद्य नाटकांचा प्रयोग करून दाखवीत असते. उत्तरोत्तर गुणज्ञ मंडळी आश्रय देतील अशी उमेद आहे.

कीर्तनें— हल्लीं येथें हरिभक्तिपरायण रा. रा. कृष्णाबोवा पातुरकर यांचीं कीर्तनें होत असतात. पांच कीर्तनें रा. रा. व्यंकटेश कृष्ण देसाई वकील यांच्या वाड्यांत झालीं. हे हरिदास कीर्तन फार नामी करितात. यांची वाणी रसाळ असून पुष्कळसे कोटीक्रम समयोचित व आल्हादकारक असतात. यांच्या आख्यानांचा जोर संतमंडळाच्या चरित्रांकडे फार असतो.

रा. रा. रुस्तुमजी फर्दूनजी डिपुटी कमिशनर आकोला यांची सहा आठवड्यांची हक्काची रजा मंजूर होऊन आली आहे.

या रजेंत रा. रा. काशीनाथ श्रीराम जठार असि. कमिशनर खामगांव यांस आफिशिएटिंग डिपुटी कमिशनर नेमण्यांत आलें आहे. ही नेमणूक ऐकून सर्वत्रांस परम आल्हाद वाटेल.

तसेंच येथील ट्रेझरी आफिसर रा. रा. हैदरअली, एक्स्ट्रा असि. कमिशनर यांस खामगांवच्या कोर्टावर बदलण्यांत येणार आहे.

रा. रा. कृष्णराव पुरुषोत्तम भट बी. ए. एल एल. बी. आफि. एक्स्ट्रा असि. कमिशनर, तेल्हारा यांस १ ले वर्ग माजिस्ट्रेटीचे अधिकार संपूर्ण देण्यांत आले असून फक्त समरी चौकशीचे अधिकार दिले नाहींत. २ रे व ३ रे वर्ग माजिस्ट्रेटांच्या निकाला वरील अपील ऐकण्याचा अधिकार त्यांस देण्यांत आला आहे.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी	१००।
सोने २४।=	चांदी ७३
ज्वारी ४८	जवस १०८
गहू काठ ७५	बनशी ८५
सरकी	६।।
तूप	१२ रु. मण
तेल	५०६ रु. मण
रुई	५८
कपाशी	४४

पंढरीची यात्रा.

जाहिर खबर

म्युनिसिपालिटी पंढरपूर याजकडून:—

निरनिराळ्या ठिकाणाहून पुष्कळ लोकांकडून विचारण्यांत आल्यावरून सर्वांस कळविण्या करितां प्रसिद्ध करण्यांत येतें कीं, हल्लीं पंढरपुरीं कोणतेही प्रकारची रोगराई नाहीं. यात्रा भरणे संबंधानें कोणतीहि हरकत नसून ती भरण्याचें ठरलें आहे. यात्रेचा कर व सर्व व्यवस्था ही पूर्वी प्रमाणेंच आहे कळावें. ता. २०।६।०५

S. B. Sardesai,
सेक्रेटरी
म्यु. कमेटी पंढरपूर.

कि. दि. क्लास १८ मि. नंबर ३/०५

विद्यमान डिस्ट्रिक्ट ज्यड्ज्य बाहादूर जिल्हे आकोले यांचे कोर्टांत

अर्जदार— यशोदी व गोपीबाई मर्द नामदेव पाटील राहणार झाडेगांव ताळुका खामगांव

अज्ञान— जनकराम वल्लद नामदेव पाटील रा. झाडेगांव ता. खामगांव

या नोटिशीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येतें कीं जनकराम वल्लद नामदेव पाटील राहणार झाडेगांव तालुका खामगांव यांचें स्वतःचें व त्याचें ११००० रुपयाचे इस्टेटीचे अशा दोन्हींचे पालनकर्ता नेमण्याबद्दल अर्जदार यानें या कोर्टांत अर्ज दिल्यावरून त्याची चौकशीची तारीख २१।७।०५ इसवीची नेमिली आहे तरी सदरहू अज्ञानाचे बरें व्हावें अशी ज्यांची इच्छा असेल त्यानीं वरील तारखेस ज्यास पालनकर्ता नेमणें इष्ट असेल त्यास घेऊन यावें व अर्जदार यास त्याचे अर्जाप्रमाणें पालनकर्ता नेमिल्यास कोणाची कांहीं हरकत असल्यास त्यांनीं आमचे समोर हजर रहावें. आज तारीख १७।६।०५ इसवी रोजीं आमचे सहीनिशी व कोर्टाचे शिक्यानिशी दिली असे.

Rustomji Faridoonji
डिस्ट्रिक्ट ज्यडज्य आकोला

दिवाणी क्लास नंबर ८ मिसल नंबर ४/०५

विद्यमान डिस्ट्रिक्ट ज्यडज्य साहेब बहादूर जिल्हे आकोले यांचे कोर्टांत

अर्जदार— गोविंदा वल्लद माधोजी खोलंड जात माळी राहणार आकोट

अज्ञान— गंगू मर्द मिठाराम रा. आकोट

या नोटिशीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येतें कीं अज्ञान गंगू मर्द मिठाराम राहणार आकोट हिचे स्वतःचे व हिच्या चार हजार रुपयांच्या इस्टेटीचे अशा दोन्हींचे सरकारनी पालनकर्ता नेमण्याबद्दल अर्जदार यानें या कोर्टांत अर्ज दिल्यावरून त्याची चौकशीची तारीख २९-७-०५ इसवीची नेमिली आहे तरी सदरहु अज्ञानाचें बरें व्हावे अशी ज्यांची इच्छा असेल त्यानी वरील तारखेस ज्यास पालनकर्ता नेमणें इष्ट असेल त्यास घेऊन यावें.

आज तारीख ७ माहे जून सन १९०५ इसवी रोजीं आमचे सहीनिशी व कोर्टाचे शिक्यानिशी दिली असे.

Rustomji Faridoonji
डिस्ट्रिक्ट जड्ज आकोला.

नोटीस

रा. रा. भवानी सदाशिव राहणार चिखली जिल्हा बुलढाणा यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, मी तुह्माला ता. ४ माहे मे सन १८९३ रोजीं मुखत्यारपत्र देऊन नोंदून वगैरे दिलें तें आज पासून रद्द केलें आहे त्या मुखत्यारपत्रावरून तुह्मी कोणतेच प्रकारचा व्यवहार करूं नये केल्यास ज्याचा तो जबाबदार धरला जाईल आह्मी व आमची इस्टेट जबाबदार होणार नाहीं. कळावें. ता. १९।६।०५ इ.

सही (मारवाडींत)
रामप्रताप रामनारायण दुकान
चिखली द० खु०

नोटीस

बेशमी तुकाराम वल्लद महादू मापारी राहणार खैर ता. मलकापूर हल्लीं वस्ती हिंगणे मानकराचे ता. जळगांव पोस्ट असलगांव यासः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, मी तुमची लग्नाची बायको आहे मला संतती होत नसल्यामूळें तुमचे मनांत मला टाकून देऊन दुसरी बायको करण्याचा इरादा आहे. व ह्मणूनच तुह्मी मला नेहमीं मारठोक करता व त्रास देतां मला तुमची जरूर असल्यामुळें सहन करणें भाग पडते, परंतु तीन महिने झाले मला तुह्मी मारठोक करून माझे अंगावरचे डागडागीने काढून घेऊन मला घराचे बाहेर काढून दिलें; यावरून तुमचे मनांत मला वागविणें नाहीं हें उघड आहे. करितां ही नोटीस पावतांच उत्तम प्रकारें वागविण्या विषयीं पंचाची खात्री करून देऊन मला घेऊन जावे मी आपले घरीं नांदण्यास खुष आहे. तुह्माला मला नांदविणे नसल्यास मला फारकत द्यावी, असें नोटीस पावतच आठ दिवसांत न केल्यास हीच नोटीस फारकत समजून मी दुसरा घरठाव करीन मग तुमचा नवरेपणाचा हक्क मजवर चालणार नाहीं. व खावटीचे तीन माहींचा आकार दरमहा ५ रुपये प्रमाणें १५ रुपये व या नोटिशीचा खर्च असा सर्व खर्च कोर्टांत फिर्याद करून तुमच्यापासून भरून घेतला जाईल कळावें. ता. २४-६-०५ इ.

सही
अजानबाई मर्द तुकाराम मापारी
राहणार खैर ता. मलकापूर
निशाणी खुद्द हातची बांगडी

नोटीस

रा. रा. भवानी सदाशिव राहणार चिखली जिल्हा बुलढाणें यांसः—

खालीं सही करणार याजकडुन नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्माला व पांडुरंग परशराम रा. चिखली असे दोघाजणाला मुकत्यारपत्र ता. २७ आक्टोबर १९०३ रोजीं लिहून नोंदून वगैरे दिलें ते या नोटिशिचे तारखेपासून तुमचे मुकत्यारपत्र रद्द केलें आहे. त्या मुकत्यारपत्रावरून तुह्मी कोणतेच प्रकारची देव घेव करूं नये केल्यास ज्याचा तो जबाबदार होईल. मी व माझा इस्टेट होणार नाहीं. कळावें ता. १९-६-०५ ई

सही.
शीवनारायण रामप्रताप राहणार चिखली दस्तुर खुद.

नोटीस

नोटीस बेशमी दुरवेसखा वल्लद कायमखा शाळामास्तर जात मुसलमान राहणार आकोले ताजनापेठ यांसः—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, कजबे आकोले येथील ताजनापेठेंतील घर तुह्मी आमचे वडिलास खरेदी करून दिले आहे परंतु सदरहु घर तुह्मी खालीं करून आमचे ताब्यांत दिले नाहीं करितां या नोटिशीनें कळविले जाते कीं ही नोटीस तुह्मास पावल्यापासून पंधरा दिवसाचें आंत सदरहु घर खालीं करून द्यावे. न दिल्यास तुमचेवर रितीप्रमाणें कारवाई करून घर खालीं करून घेतले जाईल व या नोटिशीचा जो खर्च झाला आहे तो तुह्मास द्यावा लगेल कळावें. तारीख ८-६-०५ इ०

सही [उर्दूत]
हिंमतखा वल्लद रोशनखा द. खु.

नोटीस

सखाराम वल्लद बाबूजी आनगांवकर राहणार मोख परगणे पातुर ता. बाळापूर यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुह्मी माझे लग्नाचे भ्रतार असून लग्नास अजमास दहा बारा वर्षे होतात तुह्मी एकही वेळा मजला घरीं नेले नाहीं संसाराची कांहींच धंदा तुह्मी करीत नसून खाण्या पिण्याची सोय ठेवत नाहीं सबब नोटिशीनें कळवितें कीं मजला तुह्मी नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांत तुह्मी आपले घरीं नेऊन संसाराची व्यवस्था करावी जर याप्रमाणें न त्याल तर मागील खावटी मजला द्यावी आणि पुढें दरमाल रुपये ७५ पंचाहत्तर प्रमाणें देत जावें नाहींतर सरकारमार्फत व्यवस्था होईल कळावें ता. १७ माहे जून १९०५ इसवी सही

सारजी मर्द सखाराम निशाणी बांगडी

जाहिरात.

सर्वत्र लोकांस जाहिरातीनें कळविण्यांत येतें कीं ता. २७।१०।०३ रोजीं भवानी सदाशिव रा. चिखली व पांडुरंग परशराम रा. चिखली अशा दोघाना मुकत्यारपत्र दिलें होते पैकीं भवानी सदाशिव रा. चिखली याचें मुखत्यारपत्र रद्द केलें आहे त्यांच्याशीं कोणीही कोणतेच प्रकारचा आमचे मुकत्यारपत्रावरून व्यवहार करूं नये केल्यास ज्याचा तो जबाबदार होईल मी व माझी इस्टेट जबाबदार होणार नाहीं कोणी फसूं नये ह्मणून आगाऊ कळविलें आहे कळावें. ता. ९।६।०५ सही

शिवनारायण रामप्रताप राहणार
चिखली दस्तुर खुद

नोटीस

बेशमी महादू वल्लद सेवकदास बैरागी राहणार आकोला ताजनापेठ माळीपूरा यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुझ्याशीं माझी मुलगी नामे राधा इचे लग्न लाविले असून तुह्मी केवळ दुष्टपणामुळें दुसरी लग्नाची बायको केली लग्नाचे आधी तुह्मी लग्न करूं नये जर करणे असेल तर माझे मुलीची फारकती द्यावी. अशाबद्दल पंचाकडून त्या पंचायतींत तुह्मी असें सांगितले कीं, आमचे लग्नाचा पैसा तुह्मी द्या ह्मणजे आह्मी फारकती देतो असा करार करून लग्न केलें. ह्मणून तुम्हास नोटीस देण्यात येतें कीं, तुमचा लग्नाचा जो पैसा लागला असेल तो घेऊन ही नोटीस पावल्या पासून ८ दिवसांचे आंत फारकती द्यावी. असें न केल्यास लग्नाचा हक्क तोडून घेण्याबद्दल अह्मी दिवाणींत दावा करून तुमचे पासून नोटिशीचा खर्च भरून घेऊं कळावें ता. २२-६-०५ इ. सही

नारायणदास गरू सेवकदास बैरागी
राहणार आकोला ताजनापेठ
मंगळवारा निशाणी खुद्द.

नोटीस

रा. रा. बळीराम गणेश भट्टजी राहणार नांदुरा खुर्द हल्लीं वस्ती अग्री बोरखडी यासः—

खाली सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी गेल्या कार्तिक वद्य १ ला १५ दिवसांचा करार करून दोन लुगडे व १॥ तोळे चांदीचें जोडवे गहाण ठेऊन सोळा रुपये व्याजी नेलें पुष्कळ वेळा मागणी केला परंतु आपण पैसे दिले नाहींत. तरी ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाच्या आंत व्याजासुद्धां पैशाची अदाई न केल्यास गहाण वस्तु बाजारभावानें विकून राहिलेली रक्कम फिर्याद करून फिर्याद व नोटिशीच्या खर्चासह भरून घेऊं. मग आपली कोणतेहि प्रकारची तक्रार ऐकली जाणार नाहीं. कळावें. तारीख २२।६।०५ सही

नथमल नयनसूकदास मारवाडी रा. नांदुरा
दस्तुर खुद्द०

नोटीस

अंबी मर्द नथमल उभयता राहणार हल्ली आकोला या उभयतास खाली सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं आकोला अक्कलकोट येथील बालाजीचे संस्थान आमचे वहिवाटी व मालकी खाली चालत असतां तुम्ही उभयतां आमचे आश्रयास तेथें येऊन राहिलें आहात त्यांजवर तुमचा कांहीं हक्क नसतां तुम्ही येथें आम्हास त्रास द्यावा या हेतुनें राहतां यापुढें तुम्ही आपला भाऊ महादेव पुजारी असतांना तुम्ही तेथून देवाचे दागिने व इतर सामान घेऊन पळून गेले यावरून तुमचे वर्तन योग्य नाहीं सबब आम्ही तुम्हाला देवाचे पूजेचें काम देऊं शकत नाहीं आमचे मंदिर ४ दिवसांत खाली करून देणें न केल्यास रितीप्रमाणें खर्च तुम्हास सोसावा लागेल. कळावें

सही (मारवाडींत)
जानकीदास गंगाधर द. खु.

REGISTERED N. No

फिरकोळ अंकास.....................२ आणे

नोटिशी बद्दल
१० ओळींचे आंत....१ रु.
दर ओळीस............॥८॥
दुसरे खेपेस...............॥८।

All Subscriptions to be paid in advance
Single copy .... 2 as

Advertisements
Below 10 lines ..... 2 Rs
Per line over 10......3 as
Repetitions Per line...2 as

वऱ्हाडसमाचार.

The Berar Samachar

VOL XXXIX AKOLA MONDAY 26 JUNE 1905 NO 25

वर्ष ३९ आकोला सोमवार तारीख २६ जून १९०५ इ० अंक २५

माळाचा खप जास्त व्हावा ह्मणून मुद्दाम किंमत कमी केली आहे.

- त्वरा करा ! त्वरा करा !

अशी संधी पुन्हा येणार नाहीं

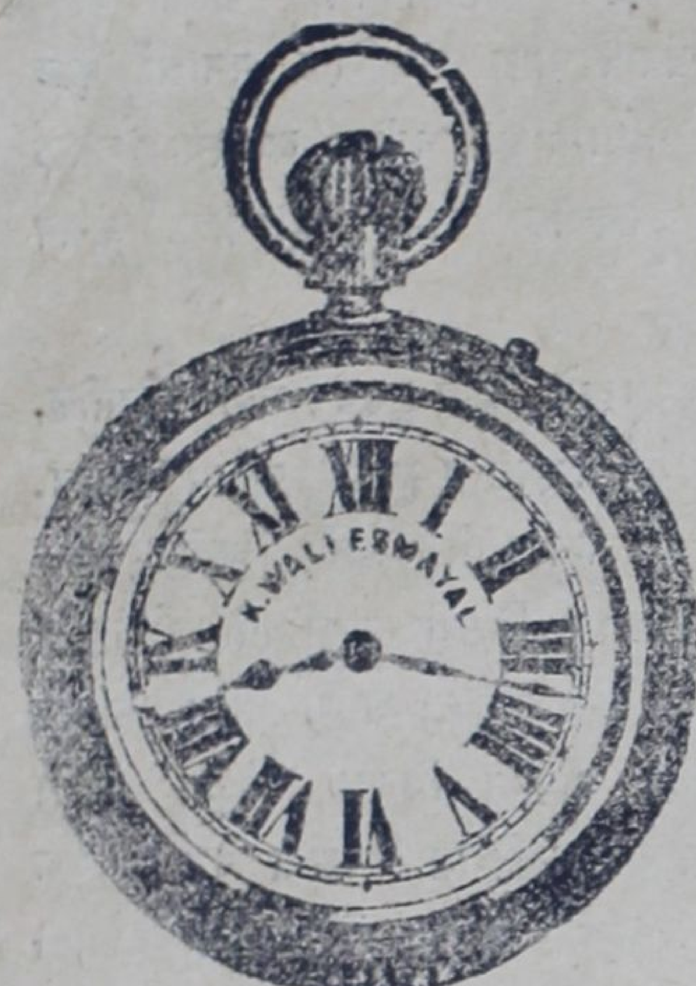

उत्तम प्रकारचें, इमिटेशन रास्कोप सिस्टिम नावाचें खिशांत ठेवण्याचें घड्याळ दिसण्यात फार सुरेख आहे. सव लोकांस ह्या घड्याळाचा लाभ मिळावा ह्मणून मुद्दाम किंमत रुपये ४ ठेविली आहे, पोस्टेज खर्च म.फ. घड्याळाचें सोबत कांच, कमान, पेटी, साखळी इतकें सामान फुकट मिळेल. मिळण्याचा पत्ता:—

खोजा वलीभाई इस्मायल.
वर्धा—Wardha

बक्षीस ! बक्षीस !! बक्षीस !!!

एकंदर रोख ५०० रुपये बक्षीस

एक आण्यांत महमद इब्राहिम यांचे निळी काळी शाईच्या ४ पुड्या आणि एक बक्षीस तिकीट फुकट. २५००० तिकीटें खपल्यावर चार चौघां समक्ष बक्षीस समारंभ करण्यांत येईल. विशेष माहिती पत्रद्वारें अगर समक्ष मिळेल. पत्रव्यवहार कोणत्याही भाषेंत करावा. शाई कशी आहे हे विचारावयास नको अनुभवा अंती कळून येईल.

पत्ता:—महम्मद इब्राहीम वल्लद शेखहसन
ताजनापेठ, मोमीनपुरा,
आकोला (वऱ्हाड)

कारकून पाहिजे

पटेंटे ग व प्रेसींग स्टोअरचे कामास ठीक साधारण इंग्रजी जाणणार कारकून पाहीजे दरमहा तूर्त रुपये १२ मिळतील काम केलेला मनुष्य असल्यास एक महिन्या नंतर रुपये १५ मिळतील. माहितगार नसल्यास ६ महिन्यानें पंधरा रुपये पगार मिळेल. अर्ज सर्टिफिकेटासह खालील पत्यावर पाठवावेत. सही

विष्णूसा बाळकृष्णसा ब्यांकर
मलकापूर.

नोटीस

बेशमी मारुती रायभान गावंडे राहणार आकोट ता. मजकूर यांस:—

सिताराम वल्लद जयराम गांवंडे राहणार मोऱ्होड ता. आकोट याजकडून कळविण्यांत येतें कीं, मौजे मोऱ्होड येथील शेत सर्वे नंबर ११ एकर १७॥११ आकार रु. २६ याचे खातें आमचे नांवें असून यांत तुकाराम व पंढरी या उभयतांचा मिळून निम्मे हिस्सा होता व निम्मे आमचा आहे. सदर्हू हिस्सा तुह्मी सदरील तुकाराम आणि पंढरी याजकडून खरी किंमत रु. ८०० स घेतला व ता. १७।३।०५ इ. रोजीं खरेदीखत रु. एक हजाराचें लिहून घेऊन तें नोंदूनहि घेतलें. सदर्हू हिस्सा आह्मी विकत घेण्यास तयार आहों, व त्याबद्दलची खटपट आह्मी चालविणार हें तुह्मास कळल्यावर ता. १२।६।०५ इ रोजीं तुमचे व आमचे दरम्यान असें ठरले कीं खरेदीचें रुपये तुह्मी आह्मांपासून घेऊन आमचे नांवें सदर्हू हिश्याची खरेदी तुह्मी करून द्यावी. या संबंधानें व्यवहाराची पूर्णता होण्यास एकमेकाकडून हरकत होऊं नये ह्मणून तुह्मी मजकडून तीन रुपये विसारा बद्दल गोविंदा गांवडें याजपाशीं ठेवविले या ठरले दिवसापासून तुह्मी निमे हिशाचा आह्मास कबजाहि दिला तद्वत् आह्माकडून किस्तगारी करणे उदारी आहे तुह्मास एक दोन वेळ खरेदीखत करून देण्याविषयीं ह्मटलें असतां तसें तुह्मी करून देत नाहीं. यासाठीं कळवित आहे कीं, सदर्हू शेताचा हिस्सा आह्मास आग्रक्रियेचा अधिकार या नात्यानी व तुमचे आमचे दरम्यान ठरलेले व्यवहारानी विकत घेण्याचा हक्क आहे. करितां नोटीस पावल्यापासून चार दिवसांत रुपये घेऊन खरेदीखत करून व्यवहाराची पूर्णता करावी तसें न कराल तर रिती प्रमाणे तजवीज होईल. व या संबंधाचा जो खर्च होईल तो या नोटीशीचे खर्चासह तुह्मास भरून द्यावा लागेल. कळावें ता. २०–६–०५ इ.

सही
शिताराम वल्लद जयराम गांवंडे
याचे हातची निशाणी रेघ

नोटीस

बेशमी रा. रा. विश्वनाथ रामजी जोग वस्ती सावर ता. आकोट पोस्ट अंजनगांव यांस:—

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं; मी व गणपत वल्लद सोनाजी माझा साक्षांत भाऊ या नांवानें आमचे मालकीचें शेत तुह्मास ताबेगहाण ४०० रुपयास दिलें. व्याजा ऐवजी पीक खाण्याची शर्त आहे, या प्रमाणे रक्कम घेण्यास दोन वर्षे झाली तुह्मास रक्कम मी देण्यास आलो तर तुह्मी घेत नाही. वरील माझे भावाचा हिस्सा मी खरेदी घेतला आहे. तुमची रक्कम रु. ४०० शिवराम तुकाराम देशमुख रा० वडाळी ता. आकोट याजपाशी तुह्मास देण्यास जमा ठेविली आहे. त्याजपासून तुह्मी घ्यावी व आमचे शेत ताबेगहाण असलेले माझे ताब्यांत द्यावे. याप्रमाणे तुह्मी नोटीस पावल्यापासून पंधरा दिवसांचे आंत न केल्यास शेतें परत घेण्यास योग्य कोर्टांत दावा केला जाईल व या नोटीशीचे खर्चासह लागेल तो सर्व खर्च तुमचेवर बसेल हे आपणास कळावें. ता. २१–६–०५ इ.

सही
नारायण वल्लद सोनाजी
दस्तुर खुद्द

नोटीस

बेशमी अहमदअली मुल्ला अल्लाबक्ष बोहरी राहणार बऱ्हाणपूर यांस या जाहिरलेखानें कळवितों कीं रा० रा० अमृत गोपाळ देशपांडे अडगांव यांनीं ५०० रुपये सालबंदीचा जो दस्तऐवज मयत कादरभाई वल्लद मुल्ला महमद अली आकोलेंकर यांच्या नानानें करून दिलेला होता आणि ज्याची मालकी आपणा उभयतांकडे समाईकींत आलेली आहे त्या दस्तऐवजाच्या चालू सालची सालबंदीचे ५०० घेणें होतें त्या रकमेची आपसांत ४५० रुपयांवर तडजोड करून या रकमेची भरपावती मशारनिल्हे ऋणकोस दिलेली आहे आतां फक्त एकच सालची किस्त त्यांच्याकडून घेणें राहिलेली आहे तुह्मी गेल्या सालीं आपसांत निकाल तडजोडीनें पूर्वीच केलेला मला कळविला आहे. यंदाची तडजोड तुमच्याच पद्धतीनें व सांगण्याप्रमाणें करून वर प्रमाणें निकाल केलेला आहे. तुमच्या हिश्याची रकम वरील तडजोडीचा खर्च व इतर खर्च मिळून वजा करून बाकी जी राहिली आहे ती तुमच्या नांवें जमा केलेली आहे. कळावें. तारीख २१ जून १९०५ इसवी.

सही (गुजराथींत)
तय्यबअली वल्लद नूरअली दस्तुर
खुद्द हल्लीं मुक्काम आकोला

नोटीस

रा० रा० मुगुटराव बळवंतराव देशमुख मुक्काम खेर्डा बुजरूख तालुका व पोस्ट जळगांव यांस:—

खालीं सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं, तुह्मी तारीख ५ माहे जून सन १९०५ चे वऱ्हाडसमाचार-पत्रामध्यें दिलेली नोटीस पावली. तुह्मी ह्मणतां कीं, ११०० रुपयाला शेत विकत घेऊन ४०० रुपये इसारा बद्दल दिले तें अजिबात खोटें आहे. आह्मी तें शेत दुसऱ्यास विकलें आहे. तुह्मी जी नोटीस दिली ती खोटी आहे. विनाकारण मला नोटीस देऊन आह्मास खर्चांत पाडिलें. सबब या नोटिशीचा खर्च माझा मला आणून द्यावा असें आठ दिवसांत न कराल तर कोर्टामार्फत तुमचे पासून भरून घेण्यांत येईल. कळावें. ता. २०।६।०५

सही
ओंकारराव जानराव देशमुख रा.
कवठळ ता. व पोस्ट जळगांव

नोटीस

लक्ष्मीबाई भ्रतार बापु त्रिंबक वैद्य राहणार कजबे मलकापूर यांस:—

नोटीस देणार गुजाबाई भ्रतार केशवराव देशमूख प्रगणे मलकापूर वस्ती मौजे माकोडी तालूके मलकापूर यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं सावतराम निजराज दुकान मलकापूर याजला माझा एक हुकुमनामा विकण्याविषयीं बोलणें ठरत असून त्याकरितां एक कोरा स्टांप माझा अज्ञान मुलगा कृष्णराव याचे नावचा मी घेऊन ठेविला होता. खरेदीच बोलणें ठरलें नाहीं. हुकुमनाम्याची बजावणी वकीलाकडे जाऊन करावी ह्मणून हुकुमनाम्याची नक्कल व त्याबरोबर कोरा स्टांप ही तुमचा भ्रतार बापुराव याजजवळ ठेविला होता. बापूराव हे मयत झाले. ती नक्कल आणि कोरा स्टांप तुमचे जवळ मागत असतां कोरा स्टाप आहे. तो देऊं देऊं ह्मणून आजपर्यंत दिला नाहीं. करितां ही नोटीस पावल्या पासून ४ दिवसांचे आंत तो स्टांप आमचे स्वाधीन करावा तसें न केल्यास रितीप्रमाणें तजवीज करावी लागेल. या नोटिशीचा खर्चही भरून द्यावा लागेल. कळावें ही नोटीस दिली असे तारीख १३ माहे जुन १९०५ ई. दस्तुर बापु गोविंद काटे कारकून निजबत दामोदर हरी रानडे वकील मलकापूर.

सही
गुजाबाई भ्रतार केशवराव देशमुख वस्ती मौजे माकोडी
निशाणी नांगर दस्तुर
बापु गोविंद काटे
राहणार मलकापूर

मिती ज्येष्ठ वद्य ९ शके १८२७

दर्शनलाभ

श्रेष्ठ लोकांच्या दर्शनाचा लाभ मिळणें हे एक महद्भाग्यच होय आणि ह्मणूनच त्यांच्या आगमना निमित्त नानाविध उत्सव करण्याचा प्रघात फार जुना आहे. थोर लोक येतात तेव्हां कांहीं तरी मोठी गोष्ट घडून येईल असा लोकांचा पक्का ग्रह असतो. अर्थात् स्थानिक सरकारा सारखे श्रेष्ठतम अधिकारी जेव्हां येतात तेव्हां लोकांचा आशासमुद्र फार उचंबळूं लागतो व त्यांच्या आशेला अंशतः जरी प्रोत्साहन मिळालें तरी लोक अशा महाजनसमागमाची प्रिय आठवण फार फार आवडीनें ठेवितात. पण अलिकडे अधिक त्यांची फेरी व पहाणी इतकी बंदोबस्ताची होते कीं अधिकारी मंडळींचा व आपला एक जीव झाला आहे असें लोकसमुहास क्षणभर देखील वाटत नाहीं. अधिकाऱ्यांच्या भेटी इतक्या तंत्रयुक्त झाल्या आहेत कीं त्यांतील प्रेमाच्या व लोभाच्या मंत्राचा लोपच झाला आहे असें लोकांस वाटतें. थोड्या महिन्यापूर्वी नामदार सर लेली हे वऱ्हाडांतून फिरून गेले तेव्हां त्यांनीं आपल्या तंबूवर प्रांतांतील मुख्य मुख्य व ठळक लोकांच्या मुलाखती घेतल्या, शिष्टाचाराचे कुशल प्रश्न विचारलें व लोकांबरोबर चार सुखदुःखाच्या गोष्टी बोलण्याचा प्रयत्नही केला.

पण लोकांच्या जिज्ञासा मनांतल्या मनांतच राहिल्या. स्थानिक सरकाराच्या श्रेष्ठ पदावर विराजमान असलेल्या राजपुरुषानें लोकांस नव्या सरकारचे संकल्प कळवूं नयेत, भावी राज धोरणाच्या गोष्टी सांगू नयेत किंवा नव्या नव्या ज्या कांहीं क्रांती करावयाच्या असतील त्यांच्या संबंधानें लोकमताची पृच्छा करूं नये; या प्रकारच्या गोष्टी घडतात आणि सरकार व लोक यांचीं अंतःकरणें संनिध येत नाहींत तेव्हां राजपुरुषाच्या दर्शनाची लोकांस मोठीशी हौस वाटत नाहीं. हा दोष सर्वैवत अधिकारी मंडळींचा नसेल. त्यांच्या वागणुकीचे कांहीं गुप्त नियम असतील व त्यांस त्या नियमानेंच चालावें लागत असेल ही गोष्ट खरी; तथापि आमच्या मूकया प्रतिपाद्य दर्शनलाभा विषयीं लोकांची निराशा होत असते हें कांहीं वस्तुस्थितीला सोडून नाहीं.

वरील आशयाला धरून गतांकीं आह्मी जेव्हां नामदार चीफ कमिशनर यांच्या भावी दर्शना विषयीं उल्लेख केला तेव्हां लोकमतांतील निराशेच्या उद्गारांचें दिग्दर्शन मुद्दाम केलें होतें. त्याचा अर्थ असा नाहीं कीं, श्रेष्ठ अधिकाऱ्यांच्या दर्शनाचा लोक तिटकारा करितात. पण त्यांचा मुख्य अभिप्राय हा असतो कीं, स्थानिक सरकारांनीं अशा पुण्यकारक भेटीचें फलही मोठें द्यावें. भावी उपयुक्ततेकडे लोकांची दृष्टी असते आणि हा त्यांचा मनोरथ आमचे नवे नामदार चीफ कमिशनर मनांत जागृत ठेवितील, लोकांस आपल्या भेटीचे उद्देश कळवितील व सध्यां होऊं घातलेल्या पुष्कळशा गोष्टींकडे लोकांची दृष्टी वळवितील तर आह्मी त्यांचे धन्यवाद गाऊं. थोर पुरुष यावेत असेंच सर्वांस वाटत असतें. पण त्यांच्या भेटीची फलश्रुतीहि तितकीच गोड व्हावी अशी फार मनिषा असते. नामदार सर मिल्लर हे नवे अधिकारी आहेत. त्यांचे पाय या प्रांताला लागावे आणि आकोला व उमरावती सारख्या प्रांतिक श्रेष्ठ नगरी मध्यें त्यांचें वास्तव्य व्हावें असें सर्वांस वाटतें. कारण प्रत्यक्ष गोष्टी पाहिल्या पासून अनेक लाभ होत असतात. लोकांचे कल समजून येतात, त्यांची सामाजिक स्थिती दृष्टी पुढें येते, त्यांच्या महत्वाकांक्षा सरकारी अवलोकनांत येतात, आणि त्यांच्या मुख्य मुख्य गरजा स्पष्टपणें कळून चुकतात. प्रांतिक परिषद भरवून राष्ट्रीय सभा ज्या गोष्टी करविते त्याच गोष्टी अशा राजपुरुषांच्या भेटी मुळें आपोआप मुकाट्यानें सरकारापुढें येऊन उभ्या राहतात. हा लाभ फार मोठा आहे व सरकारी भेटीच्या प्रसंगीं या लाभदृष्टीनें लोक महोत्सव करीत असतात.

असा सुप्रसंग येत्या रविवारीं येणार आहे. अभिज्ञान नामदार चीफ कमिशनर साहेब शनिवारची मध्यान्ह रात्र उलटल्या नंतर अर्ध्या तासानें आकोल्यास येऊन दाखल होतील त्यांची स्वारी खांडव्याच्या बाजूनें येत आहे. सोमवारचा दिवस आकोल्यासच मुक्काम होईल आणि मंगळवारच्या दिवसाच्या गाडीनें साहेब बहादूर पुढें उमरावतीला रवाना होतील. तेथें तारीख ७ जूलै पर्यंत त्यांचे मुक्काम होतील. या क्रमाणें एका सप्तकाचा काल या प्रांतीं जाणार आहे. सध्यां वऱ्हाड प्रांताच्या मुलकी खात्याची व न्यायखात्याची रचना नवीन पद्धतीवर व्हावयाची आहे आणि ही रचना अगदीं फलोन्मुख आहे तेव्हां प्रत्यक्ष भेटींत पुष्कळशा गोष्टींचा निकाल लागेल असा रंग दिसतो. या नव्या रचनेच्या कार्यासाठीं निदान हा भेटीचा योग विशेष सुखकर होईल असा आह्मास भरंवसा आहे. श्रेष्ठ लोकांनीं देखील आपल्या दर्शनाची आठवण राहील असें पारितोषक लोकांस देण्याविषयीं मनापासून महत्वाकांक्षा धरावी ह्मणजे त्या नैसर्गिक प्रेरणेनेंच त्यांची मनोदेवी लोकांस आपलेंसें करण्याची गुरुकिल्ली दाखवून देईल. लोकांचे मनोगत व्यक्त करण्याचा हेतु इतकाच कीं श्रेष्ठ लोकांचें दर्शन नको असें नाहीं तर श्रेष्ठांनीं आपलें दर्शन संस्मरणीय होईल अशा विषयीं रात्रंदिवस ध्यास ठेवावा हें हाय.

नवी क्रांती

वऱ्हाडच्या दिवाणी कोर्टांचा कायदा नवीन झाला आहे. हा कायदा गेल्या १६ वे तारखेला गव्हरनर जनरलच्या कौंसिलांत पसार झाला. या कायद्या बरोबरच वऱ्हाडच्या स्माल काज कोर्टांचाही कायदा नव्यानें रचण्यांत आला आहे. या दोन्ही कायद्यांचा मूळ संकल्प असा कीं मध्य प्रांतांतील न्याय खात्या प्रमाणें इकडील न्याय खात्याची रचना करण्याचे अष्टाधिकार नामदार चीफ कमिशनर यांच्या हातीं दिले आहेत. या नव्या कायद्या अन्वयें वऱ्हाडचें हायकोर्ट नागपुरास राहील. नागपुराच्या हायकोर्टाच्या ताब्यात खालील दर्जाचीं कोर्टें स्थापण्यांत येतीलः—

(१) डिस्ट्रिक्ट कोर्ट.

(२) सबार्डिनेट जज्जाचें कोर्ट.

(३) मुनसफाचें कोर्ट.

या तीन दर्ज्यांचीं कोर्टें प्रांताच्या जरूरीच्या मानानें कमी अधीक स्थापण्यांत येतील. मुनसफाकडे ५०० रुपये किमतीचे दावे चालविण्याचा अधिकार राहील. सबार्डिनेट जज्जाचा अधिकार ५००० रुपये पर्यंतच्या दाव्यांत चालेल व डिस्ट्रिक्ट कोर्टाकडे कोणतीही दिवाणी चालेल इतकेंच नाहीं तर मुनसफाच्या व सबार्डिनेट जज्जाच्या ठरावावर अपील डिस्ट्रिक्ट कोर्टाकडे चालेल आणि डिस्ट्रिक्ट कोर्टाच्या फैसल्या विरुद्ध अपील नागपुरास हायकोर्टाकडे चालेल.

हायकोर्टाच्या देखरेखी खालीं सर्व दिवाणी अदालतीचें काम चालेल आणि या देखरेखीच्या अनुरोधानें डिस्ट्रिक्ट कोर्टाच्या ताब्यात मुनसफांची व सबार्डिनेट जज्जांचीं कोर्टें राहतील. स्मालकाज कोर्टाचे हुकूमनाम्यावर अपील चालणार नाहीं तथापि जुडिशिअल कमिशनर त्या हुकूमनाम्यांची रिव्हिजन करूं शकतील. स्मालकाज कोर्टाच्या आमलाची व्यवस्था डिस्ट्रिक्ट कोर्टाच्या हुकूमाखालीं चालेल. या नव्या व्यवस्थेनें डिपुटी कमिशनरची आणि कमिशनरची हुकमत दिवाणी कोर्टावर ठेविली नाहीं; आणि होतां होईल तों प्रवर्तो मुलकी खातें व न्यायखातें हीं दोन्हीं परस्परापासून अलग करण्याचा मुख्य उद्देश आहे हे नवे कायदे चालू करितांना नामदार चीफ कमिशनर साहेबांस न्यायखात्यांत पुष्कळच फेरफार करावे लागतील. हे फेरबदल पूर्वीच ठरलेले आहेत पण त्या गोष्टीला इंडिया सरकारची मंजुरात इतके दिवस पाहिजे होती ती आतां या नव्या कायद्यांनीं मिळाली आहे. आतां लवकरच नवीन पद्धती अंमलांत येईल असें पक्कें अनुमान आहे.

भविष्य दृष्टी

भविष्य गोष्ट कळावी ह्मणून मनाची मोठी उत्कंठा असते. या उत्कंठे मुळें भूतकालाची तुच्छता वाटते, वर्तमान कालाकडे मनाची फारशी ओढ नसते आणि भविष्य कालाकडे मात्र दृष्टी वेधलेली असते. या कालगर्भांत सर्व आशा प्रसवणार असतात आणि ह्मणूनच त्या कालाची अंतर्दृष्टी जीवाला मोठी आल्हादकारक वाटते. या अंतर्दृष्टीचा खरेपणा निश्चित नसतो तथापि तिची लीला सर्व जमाला मोहून टाकणारी आहे. फल ज्योतिषावर फारसा विश्वास नसतो तथापि त्या शास्त्राची महती मोठी वर्णनीय आहे इतिहास ज्याला समजतो व ज्याला कार्यकारणांची पूर्व पीठिका चांगली कळते त्याला भविष्य कालाकडे अंतर्दृष्टी फेकण्यांत मोठा आल्हाद वाटतो. जें भविष्य वर्तवावें तें खरें झालें ह्मणजे त्याचा परमानंद सहृदय माणसास चांगला कळेल.

सध्यां वऱ्हाडच्या मुलकी व न्यायखात्याच्या रचनेकडे लोकांचें लक्ष्य वेधलें आहे अशा प्रसंगीं भावी गोष्टी विषयीं कांहीं अनुमान बांधावें असा साहजिक मनाचा कल होतो. साधारणपणें नवीन व्यवस्था जवळ जवळ खालील प्रमाणें होण्याचा संभव आहे.

वऱ्हाडाचे दोन मुख्य भाग राहतील. पहिला पूर्व वऱ्हाड व दुसरा पश्चिम वऱ्हाड. सध्यां पूर्व भागांत तीन जिल्हे आहेत त्यापैकीं इलिचपूर जिल्हा उमरावती जिल्ह्यांत समाविष्ट केला जाईल; आणि तसेंच पश्चिम भागांतील वाशीम जिल्हा मोडून त्याचे दोन तालुके आकोल्या जिल्ह्यांत घेऊन एक पुसद तालुका वणी जिल्ह्याकडे देण्यांत येईल. या रितीनें आकोला जिल्हा फार मोठा होईल व बुलडाणा जिल्हा मूळचाच लहान आहे ह्मणून या जिल्ह्यांतील खामगांव व जळगांव हे बुलढाण्याकडे देतील. व उमरावती जिल्हा बेताबाताचा रहावा ह्मणून त्याचा मूर्तिजापूर तालुका तोडून तो आकोल्यास जोडून देण्यांत येईल. या रितीनें चार जिल्ह्यांची तालुकेवार मांडणी साधारण अशी होईल.—

पूर्व वऱ्हाड

जिल्हा	तालुके
उमरावती	उमरावती, चांदूर, मोर्शी, इलिचपूर, दर्यापूर व मेळघाट.
वणी	यवतमाळ, वणी, दारव्हा, केळापूर व पुसद.

पश्चिम वऱ्हाड

जिल्हा	तालुके
आकोला	आकोला, आकोट, बाळापूर, मूर्तिजापूर, वाशीम व मंगरूळपीर.
बुलढाणा	चिखली, मलकापूर, मेहकर, जळगांव व खामगांव.

या चार जिल्ह्याच्या ठिकाणीं ४ डिपुटी कमिशनरा शिवाय त्यांच्या हाताखालीं असिस्टंट कमिशनरच्या दर्जाचे सब डिव्हिजनल अधिकारी राहून त्या शिवाय इलिचपूर, वाशिम, आकोट, खामगांव व दारव्हा या पांच ठिकाणीं असिस्टंट कमिशनरच्या दर्जाचे पांच मुलकी अधिकारी राहतील. या व्यवस्थेनें आकोट व दारव्हा या तहशिलीला अधीक महत्व येणार आहे. येथील मुलकी अधिकारी बहुतेक १ ले वर्गाचे मॅजिस्ट्रेट असून त्यांच्याकडे दोन तीन तालुक्यांचें काम देण्यांत येईल. त्या शिवाय चार जिल्ह्याला चार ट्रेझरी आफिसर एक्स्ट्रा असिस्टंट कमिशनरच्या दर्ज्यांतील राहून ह्मणजे दोन मुलकी अधिकारी अधीक ठेवण्यांत येतील असें ह्मणतात.

वर मुल्की खात्याची जी मांडणी निर्दिष्ट केली आहे, त्या धोरणानें पाहिलें असतां असें दिसून येईल कीं उमरावती व आकोला या दोन ठिकाणीं एक एक डिस्ट्रिक्ट जज्ज राहील ह्मणजे त्यामुळें पूर्व वऱ्हाडांतील ५ हजार रुपया पर्यंतचें १ लें आपील उमरावतीस चालेल व पश्चिम वऱ्हाडांतील तेवढींच अपिलें आकोल्यास चालतील. पांच हजारा वरील दाव्यांत एकच अपील होईल आणि अशा मोठ्या दाव्यांचीं अपिलें व पांच हजारा खालील दाव्यांतील दुसरीं अपिलें नागपुरास जुडिशिअल कामशनरच्या कोर्टांत चालतील.

आकोला, उमरावती, व इलिचपूर या तीन ठिकाणीं प्रत्येकी दोन दोन सबार्डिनेट जज्यांचीं कोर्टें राहतील; आणि मोर्शी, यवतमाळ, दारव्हा, खामगांव, मलकापूर, बुलडाणा, व वाशिम या सात ठिकाणीं एक एक सबार्डिनेट जज्याचें कोर्ट राहील. येणेंप्रमाणें १३ कोर्टें पांच हजार रुपयांपर्यंत दावे चालविणारी कोर्टें होतील. पाच हजारावरचे दावे बहुतकरून फार थोडे असतात ह्मणजे या रितीनें मोर्शी खामगांव, दारव्हा व मलकापर या या चार ठिकाणीं पांच मोठीं कोर्टें स्थापन होणार आहेत. त्या शिवाय मोर्शी दर्यापूर, मेहकर, वाशीम, बुलढाणा व इलिचपूर या ठिकाणीं एक एक मुनसफाचें कोर्ट ठेवण्यांत येणार आहे.

हवामान

पावसाचीं चिन्हें पुष्कळ अनुकूळ आहेत. ढग रोजच्या रोज जमतात, हवा अशी सुटते कीं तिच्यांत आर्द्रता व सुगंध हीं असतात. पर्जन्य होण्या पूर्वी जशी गरमी व्हावयाला पाहिजे तशी तीन चार दिवसां पासून होऊं लागली आहे गेल्या शुक्रवारीं रात्रीं किंचित पाऊसही पडला तथापि मध्यंतरीं थंड वारा सुटतो, जमत चाललेले ढग दूर पसरून नाहींसे होतात, सूर्याचें बिम्ब सकाळीं व सायंकाळी जसें ढगांनीं धूसर व काळसर दिसावयाला पाहिजे तसें दिसत नाहीं, इत्यादि गोष्टींवरून असें अनुमान निघतें कीं पाऊस अजून लांब असावा. पर्जन्याची मजल मुंबईपर्यंतच अजून पोंचली नाहीं व त्या मुळें आमची आशा असावी तितकी गोडबोली नाहीं. आर्द्रा नक्षत्राचा एक एक दिवस जसा जातो तसतसे लोकांचे डोळे आकाश कडे लागत चालले आहेत. मनाची कातरता व साशंकवृत्ती या द्विगुणित होतात. पुष्कळांचें भाकीत असें आहे कीं आर्द्रा नक्षत्राच्या तिसऱ्या बहुना चवथ्या चरणापासून पर्जन्यकालाला उत्कृष्ठ प्रारंभ होईल; आणि सरीसरीनें सांप्रतच्या अनुकुळ प्रतिकूळ लक्षणांच्या गोळा बेरजेनें देखील तेंच अनुमान निघतें. हल्लींच्या उष्णतेचें मान १०६।०७ अंशा पर्यंतचें आहे. मध्यंतरीं गरमी इतकी झाली होती कीं पावसा शिवाय गत्यंतर नाहीं असें वाटलें होतें. एकसारख्या घामाच्या धारा चालत असत पण हा रंग काल पासून बदलला आहे. पाऊस लांबल्यामुळें शेतींचीं पूर्व कामें यंदा विशेष चांगलीं झालीं आहेत आणि ईश्वरकृपेनें प्रत्यक्ष वस्तुलाभ लवकर होऊन जर पेरण्या उत्कृष्ट साधतील तर या विलंबा पासून लाभच झाला असें होईल. हल्लीं रोगराई कांहीं नसून सार्वजनिक आरोग्य समाधानकारक आहे. गुरांच्या चाऱ्याची महर्गता मोठी असून पाण्या संबंधाचा बोभाटा सर्वत्रच अधीक वाढला आहे.

लष्करी शिक्षण

आपल्या युवराजांनीं विलायतेंत एका समारंभाच्या वेळीं लष्करी शिक्षणासंबंधानें दोन शब्द सांगितले ते फार महत्वाचे आहेत. त्यांच्या मतें राष्ट्रांतला प्रत्येक माणूस अगदीं शिपाईगडी नसला तरी वेळ पडल्यास आपल्या देशासाठीं आपण दोन हात करूं अशी हिंमत अंगीं येण्या इतकें तरी त्यास लष्करी शिक्षण देणें जरूर आहे; कारण राष्ट्राचा जिवंतपणा त्यांतील शूर व लढवय्ये लोकांवरच अवलंबून असतो. हा विचार आपल्या राष्ट्राशीं कितपत सुसंगत आहे हें पाहिलें ह्मणजे फार वाईट वाटतें. आपल्या हिंदुस्थानच्या लोकांस लष्करी शिक्षण देण्यासंबंधानें सरकारी दृष्टी अगदीं उलट आहे. आपल्या लोकांस ह्या शिक्षणाची ओळखीहि राहिली नाहीं. बंदूक वा तरवार कशी असते याचें ज्ञान एक चित्रपट काय करून देईल तितकेंच. अलीकडच्या पिढीतल्या लोकांनीं डोळ्यांनीं कधीं तरवार बंदूक पाहिली असेल किंवा नाहीं याची मोठी शंकाच आहे. इंग्रजी रहाशतीमुळें जर कांहीं आपदा ओढवली असेल तर ती ही होय. इंग्रजीनें आमची रक्षणाचीं हत्यारें आह्मांपासून हिसकून घेतलीं आहेत व आह्मांस दुबळें, भेकाड व नेभळें करून सोडलें आहे. आमच्यांतला मर्दानीपणा व शौर्य हीं जागच्या जागीं मारून टाकलीं आहेत. इतकेंच नव्हे तर त्यांच्या योजनेमें आमच्या रक्तांत शूरपणाचा जो अंकूर आज पिढ्यानुपिढ्या खेळत आहे तो अजिबात नष्ट होत जात आहे. ही स्थिती खरोखर फार शोचनीय आहे. ह्याबद्दल सर्वतोपरी आमचें सरकार जबाबदार आहे. लष्करी शिक्षणाच्या अभावीं ह्या राष्ट्राची शक्ती कमी होत आहे. आणि असाच क्रम अव्याहत चालूं राहील तर हिंदुस्थानचे लोक मेले काय आणि जिवंत काय सारखेच होतील अशी तज्ज्ञ लोकांची समजूत आहे. सिंहाचा सिंहपणा त्याच्या पराक्रमावर आहे सिंह हा जर कुत्र्याप्रमाणें चेष्टा करूं लागला व त्याचें तें उग्र रूप मावळलें तर त्याचें सिंहत्व नष्टच झालें ह्मणावयाचें. अग्नींत जोंपर्यंत दहन करण्याचा गुण आहे तों पर्यंतच तो अग्नी या संज्ञेस योग्य होय. आणि आपल्यांतला हा सिंहपणा व हें अग्नितेज विझत चाललें आहे ह्मणूनच सर्व लोक हिंदुस्थान देश हा मृत राष्ट्रांत मोजूं पहात आहेत. आपण जिवंत रहावें अशी इच्छा असेल तर आपणांस लष्करी शिक्षण अवश्य पाहिजे आहे या साठीं आपण परोपरीनें सरकारास विनवीत आहों. आणि आपल्या हत्येचें घोर पातक सरकार आपल्या शिरावर घेणार नाहीं असा भरंवसा ठेवून स्वस्थ बसावें ह्या खेरीज दुसरा इलाज नाहीं.

लढाईचा तह

आतां युद्धाची खबर ह्मणण्या पेक्षां तहाची वाटाघाट ह्मणणें ज्यास्त बरोबर दिसतें. युद्धाची परिसमाप्ति होऊन तह कसा करावा ह्मणजे त्यांत कोणच्या साधक बाधक अटी घालाव्यात याची भवती न-भवती व्हावयाची आहे. तह घडवून आणण्याची रशिया पेक्षां जपानासच ज्यास्त जरूर आहे असें हट्टाचें व गर्वाचें विधान कांहीं रशियन पत्रें करीत आहेत. परंतु रशियाची बूज राखण्या सारखें कांहीं एक नसून खुद्द रशियाच्याच राज्यांत अंतस्थ राज्यक्रांतीची घडामोड चालु आहे. ही गोष्ट सर्व जगास चांगली महशूर झालेली आहे. रशियाच्या त्या वाढत्या साम्राज्याचा सर्वांस भयभीत करून टाकणारा वचक व दरारा पार नाहींसा झालेला आहे. आणि त्यांचें दौर्बल्य व लढाई देण्याची शक्ती ही पुरी अजमावली गेली आहेत. रशियासाठीं मुद्दाम होऊन अमेरिकेचे प्रेसिडेंट रुझोव्हेल्ट हे या तहाची मध्यस्ती करणार आहेत. परंतु हे तहाचें प्रकर्ण पुष्कळ दिवस पडलेल्या भिजत घोंगड्या प्रमाणेंच होणार आहे कांहीं तरी बरीवाईट तडजोड ही करावी लागणारच; परंतु पुष्कळ वर्षें पर्यंत टिकणारा असा ह्या तहाचा पाया आहे असें मन सांगत नाहीं आजची आलेली वेळ मारून नेण्याचा हा विचार दिसतो. पंचवीस पंचवीस वर्षें युद्ध चालल्याची युरोपच्या इतिहासांत उदाहरणें आहेत. आणि असेंच युद्ध सुरूं ठेवून शत्रूस जेर करण्याची ही एक अजब युक्तीच आहे. लहान राष्ट्रांकडून पुष्कळ वर्षें टिकाव धरवत नाहीं व आपोआपच तीं नमतात व पड घेतात असा अनुभव आहे. पण जपानवर ह्या युक्तीचा प्रयोग फारसा चालणार नाहीं असें राजकारणी लोक बोलतात. जपाननें रशियाची जी यशहानी केलेली आहे ती इतकी आहे कीं रशियाला पूर्व स्थितीला येण्याला निदान आणखी पाच पंचवीस वर्षें लागतील. असो. रुसो-जपानी लढाईचा तह केव्हां होईल तेव्हां होवो पण सध्यां तहाची लढाई मात्र चालूं आहे.

वऱ्हाडवृत्त

राय बहादूर नव गोपाळ सरकार एक्स्ट्रा असि. कमिशनर हे पुनः वऱ्हाडांत परत आल्यामुळें रा. रा. कृष्णराव पुरुषोत्तम भट यांची सब-प्रोटेम एक्स्ट्रा असि० कमिशनरची नेमणूक आफिशिएटिंग करण्यांत आली.

राय बहादूर नव गोपाळ सरकार यांस तीन महिन्याची हक्काची रजा २८ मे पासून देण्यांत आली.

मे० डेपुटी कमिशनर साहेब यांनीं येथील नदीच्या वरच्या अनिकटाचें पाणी सोडून लोकांस सुखी केलें ही संतोषाची गोष्ट होय.

सामाजिक नाटक मंडळीनें परवां रात्रीं 'मोहन तारा' या नाटकाचा प्रयोग करून दाखविला. हा प्रयोग चांगला झाला. ही मंडळी गद्य नाटकांचा प्रयोग करून दाखवीत असते. उत्तरोत्तर गुणज्ञ मंडळी आश्रय देतील अशी उमेद आहे.

कीर्तनें— हल्लीं येथें हरिभक्तिपरायण रा. रा. कृष्णाबोवा पातुरकर यांचीं कीर्तनें होत असतात. पांच कीर्तनें रा. रा. व्यंकटेश कृष्ण देसाई वकील यांच्या वाड्यांत झालीं. हे हरिदास कीर्तन फार नामी करितात. यांची वाणी रसाळ असून पुष्कळसे कोटीक्रम समयोचित व आल्हादकारक असतात. यांच्या आख्यानांचा जोर संतमंडळीच्या चरित्रांकडे फार असतो.

रा. रा. रुस्तुमजी फर्दुनजी डिपुटी कमिशनर आकोला यांची सहा आठवड्यांची हक्काची रजा मंजूर होऊन आली आहे.

या रजेंत रा. रा. काशीनाथ श्रीराम जठार असि. कमिशनर खामगांव यांस आफिशिएटिंग डिपुटी कमिशनर नेमण्यांत आलें आहे. ही नेमणूक ऐकून सर्वत्रांस परम आल्हाद वाटेल.

तसेंच येथील ट्रेझरी आफिसर रा. रा. हैदरअल्ली, एक्स्ट्रा असि. कमिशनर यांस खामगांवच्या कोर्टावर बदलण्यांत येणार आहे.

रा. रा. कृष्णराव पुरुषोत्तम भट बी. ए. एल एल. बी. आफि. एक्स्ट्रा असि. कमिशनर, तेल्हारा यांस १ ले वर्ग माजिस्ट्रेटीचे अधिकार संपूर्ण देण्यांत आले असून फक्त समरी चौकशीचे अधिकार दिले नाहींत. २ रे व ३ रे वर्ग माजिस्ट्रेटांच्या निकाला वरील अपील ऐकण्याचा अधिकार त्यांस देण्यांत आला आहे.

आकोला बाजारभाव

हुंडी दर्शनी			१००।
सोने २४।=		चांदी	७३
ज्वारी ४८		जवस	१०८
गहू काठ ७५		बनशी	८५
सरकी			६॥
तूप			१२ रु. मण
तेल			५०६ रु. मण
रुई			५८
कपाशी			४४

पंढरीची यात्रा.

जाहिर खबर

म्युनिसिपालिटी पंढरपूर याजकडून:—

निरनिराळ्या ठिकाणाहून पुष्कळ लोकां कडून विचारण्यांत आल्यावरून सर्वांस कळविण्या करितां प्रसिद्ध करण्यांत येतें कीं, हल्लीं पंढरपुरीं कोणतेही प्रकारची रोगराई नाहीं. यात्रा भरणे संबंधानें कोणतीहि हरकत नसून ती भरण्याचें ठरलें आहे. यात्रेचा कर व सर्व व्यवस्था ही पूर्वी प्रमाणेंच आहे कळावें. ता. २०।६।०५

S. B. Sardesai,

सेक्रेटरी

म्यु. कमेटी पंढरपूर.

क्रि दि क्लास १८ मि. नंबर ३/०५

विद्यमान डिस्ट्रिक्ट ज्यड्ज्य बाहादूर जिल्हे आकोले यांचे कोर्टांत

अर्जदार— यशोदी व गोपीबाई मर्द नामदेव पाटील राहणार झाडेगांव तालुका खामगांव

अज्ञान—— जनकराम वल्लद नामदेव पाटील रा. झाडेगांव ता. खामगांव

या नोटिशीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येतें कीं जनकराम वल्लद नामदेव पाटील राहणार झाडेगांव तालुका खामगांव यांचें स्वतःचें व त्यांचें ११००० रुपयांचे इस्टेटीचे अशा दोन्हींचे पालनकर्ता नेमण्याबद्दल अर्जदार यानें या कोर्टांत अर्ज दिल्यावरून त्याची चौकशीची तारीख २१।७।०५ इसवीची नेमिली आहे तरी सदरहू अज्ञानाचें बरें व्हावें अशी ज्याची इच्छा असेल त्यानीं वरील तारखेस ज्यास पालनकर्ता नेमणें इष्ट असेल त्यास घेऊन यावें व अर्जदार यास त्याचे अर्जाप्रमाणें पालनकर्ता नेमिल्यास कोणाची कांहीं हरकत असल्यास त्यांनी आमचे समोर हजर रहावें. आज तारीख ७।६।०५ इसवी रोजीं आमचे सहीनिशी व कोर्टाचे शिक्यानिशी दिली असे.

Rustomji Faridoonji
डिस्ट्रीक्ट ज्यडज्य आकोला

दिवाणी क्लास नंबर ८ मिसल नंबर ४/०५

विद्यमान डिस्ट्रिक्ट ज्यडज्य साहेब बहादूर जिल्हे आकोले यांचे कोर्टांत

अर्जदार— गोविंदा वल्लद माधोजी लोखंड जात माळी राहणार आकोट

अज्ञान--- गंगू मर्द मिठाराम रा. आकोट

या नोटिशीनें सर्वत्र लोकांस जाहीर करण्यांत येतें कीं अज्ञान गंगू मर्द मिठाराम राहणार आकोट हिचे स्वतःचे व हिच्या चार हजार रुपयांच्या इस्टेटीचे अशा दोन्हींचे सरकारी पालनकर्ता नेमण्याबद्दल अर्जदार यानें या कोर्टांत अर्ज दिल्यावरून त्याची चौकशीची तारीख २१-७-०५ इसवीची नेमिली आहे तरी सदरहु अज्ञानाचें बरें व्हावे अशी ज्यांची इच्छा असेल त्यानी वरील तारखेस ज्यास पालनकर्ता नेमणें इष्ट असेल त्यास घेऊन यावें.

आज तारीख ७ माहे जून सन १९०५ इसवी रोजीं आमचे सहीनिशी व कोर्टाचे शिक्यानिशी दिली असे.

Rustomji Faridoonji
डिस्ट्रिक्ट जड्ज आकोला.

नोटीस

रा. रा. भवानी सदाशिव राहणार चिखली जिल्हा बुलढाणा यांसः-

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, मी तुह्माला ता. ४ माहे मे सन १८९३ रोजीं मुखत्यारपत्र देऊन नोंदून वगैरे दिलें तें आजपासून रद्द केलें आहे त्या मुखत्यारपत्रावरून तुह्मी कोणतेच प्रकारचा व्यवहार करूं नये केल्यास ज्याचा तो जबाबदार धरला जाईल आह्मी व आमची इस्टेट जबाबदार होणार नाहीं. कळावें. ता. १९।६।०५ इ.

सही (मारवाडींत)
रामप्रताप रामनारायण दुकान
चिखली द० खु०

नोटीस

बेशमी तुकाराम वल्लद महादू मापारी राहणार खेर ता. मलकापूर हल्लीं वस्ती हिंगणे मानकराचे ता. मळगांव पोस्ट असलगांव यासः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं, मी तुमची लग्नाची बायको आहे मला संतती होत नसल्यामूळें तुमचे मनांत मला टाकून देऊन दुसरी बायको करण्याचा इरादा आहे. व ह्मणूनच तुह्मी मला नेहमीं मारठोक करता व त्रास देतां मला तुमची जरूर असल्यामुळें सहन करणें भाग पडते, परंतु तीन महिने झाले मला तुह्मी मारठोक करून माझे अंगावरचे डागडागीने काढून घेऊन मला घराचे बाहेर काढून दिलें; यावरून तुमचे मनांत मला वागविणे नाहीं हें उघड आहे. करितां ही नोटीस पावतांच उत्तम प्रकारे वागविण्या विषयीं पंचाची खात्री करून देऊन मला घेऊन जावे मी आपले घरीं नांदण्यास खुष आहे. तुह्माला मला नांदविणे नसल्यास मला फारकत द्यावी, असें नोटीस पावतांच आठ दिवसांत न केल्यास हीच नोटीस फारकत समजून मी दुसरा घरठाव करीन मग तुमचा नवरेपणाचा हक्क मजवर चालणार नाहीं. व खावटीचे तीन माहीचा आकार दरमहा ५ रुपये प्रमाणें १५ रुपये व या नोटिशीचा खर्च असा सर्व खर्च कोर्टांत फिर्याद करून तुमच्यापासून भरून घेतला जाईल कळावें. ता. २४-६-०५ इ.

सही
अजानबाई मर्द तुकाराम मापारी
राहणार खेर ता. मलकापूर
निशाणी खुद्द हातची बांगडी

नोटीस

रा. रा. भवानी सदाशिव राहणार चिखली जिल्हा बुलढाणें यांसः—

खालीं सही करणार याजकडुन नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्माला व पांडुरंग परशाराम रा. चिखली असे दोघाजणाला मुकत्यारपत्र ता. २७ आक्टोबर १९०३ रोजीं लिहून नोंदून वगैरे दिलें ते या नोटिशीचे तारखेपासून तुमचे मुकत्यारपत्र रद्द केलें आहे. त्या मुकत्यारपत्रावरून तुह्मी कोणतेच प्रकारची देव घेव करू नये केल्यास ज्याचा तो जबाबदार होईल. मी व माझा इस्टेट होणार नाहीं. कळावें ता. १९-६-०५ ई

सही.
शीवनारायण रामप्रताप राहणार चिखली दस्तुर खुद.

नोटीस

नोटीस बेशमी दुरवेसखा वल्लद कायमखा शाळामास्तर जात मुसलमान राहणार आकोले ताजनापेठ यांसः-

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, कजबे आकोले येथील ताजनापेठेंतील घर तुह्मी आमचे वडिलास खरेदी करून दिले आहे परंतु सदरहु घर तुह्मी खालीं करून आमचे ताब्यांत दिलें नाहीं करितां या नोटिशीनें कळविले जाते कीं ही नोटीस तुह्मास पावल्यापासून पंधरा दिवसांचे आंत सदरहु घर खालीं करून द्यावे. न दिल्यास तुमचेवर रितीप्रमाणें कारवाई करून घर खालीं करून घेतले जाईल व या नोटिशीचा जो खर्च झाला आहे तो तुह्मास द्यावा लागेल कळावें. तारीख ८-६-०५ इ०

सही [उर्दुत]
हिंमतखा वलद रोशनखा द. खु.

नोटीस

सखाराम वल्लद बाबूजी आनगांवकर राहणार मोख परगणे पातुर ता. बाळापूर यांसः—

खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुह्मी माझे लग्नाचे भ्रतार असून लग्नास अजमास दहा बारा वर्षें होतात तुह्मी एकही वेळा मजला घरीं नेले नाहीं संसाराची कांहींच धंदा तुह्मी करीत नसून खाण्या पिण्याची सोय ठेवत नाहीं सबब नोटिशीनें कळवितें कीं अजन तुह्मी नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांत तुह्मी आपले घरीं नेऊन संसाराची व्यवस्था करावी जर याप्रमाणें न न्याल तर मागील खावटी मजला द्यावी आणि पुढें दरमाल रुपये ७५ पंचाहत्तर प्रमाणें देत जावें नाहींतर सरकारमार्फत व्यवस्था होईल कळावें ता. १७ माहे जून १९०५ इसवी

सही
सारजी मर्द सखाराम निशाणी बांगडी

जाहिरात.

सर्वत्र लोकांस जाहिरातीनें कळविण्यांत येतें कीं ता. २७।१०।०३ रोजीं भवानी सदाशिव रा. चिखली व पांडुरंग परशराम रा. चिखली अशा दोघाना मुकत्यारपत्र दिलें होते पैकीं भवानी सदाशिव रा. चिखली यांचें मुखत्यारपत्र रद्द केलें आहे त्यांच्याशीं कोणीही कोणतेच प्रकारचा आमचे मुकत्यारपत्रावरून व्यवहार करूं नये केल्यास ज्याचा तो जबाबदार होईल मी व माझी इस्टेट जबाबदार होणार नाहीं कोणी फसूं नये ह्मणून आगाऊ कळविलें आहे. कळावें. ता. ९।६।०५

सही
शिवनारायण रामप्रताप राहणार
चिखली दस्तुर खुद

नोटीस

बेशमी महादू वल्लद सेवकदास वैरागी राहणार आकोला ताजनापेठ माळीपूरा यांसः—

खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं, तुझ्याशीं माझी मुलगी नामे राधा इचे लग्न लाविलें असून तुह्मी केवळ दुष्टपणामूळें दुसरी लग्नाची बायको केली लग्नाचे आधी तुह्मी लग्न करूं नये जर करणें असेल तर माझे मुलीची फारकती द्यावी. अशाबद्दल पंचाकडून त्या पंचायतींत तुह्मी असें सांगितले कीं, आमचे लग्नाचा पैसा तुह्मी द्या ह्मणजे आह्मी फारकती देतो असा करार करून लग्न केलें. ह्मणून तुम्हास नोटीस देण्यात येतें कीं, तुमचा लग्नाचा जो पैसा लागला असेल तो घेऊन ही नोटीस पावल्या पासून ८ दिवसांचे आंत फारकती द्यावी. असें न केल्यास लग्नाचा हक्क तोडून घेण्याबद्दल आह्मी दिवाणींत दावा करून तुमचे पासून नोटिशीचा खर्च भरून घेऊं कळावें ता. २२-६-०५ इ.

सही
नारायणदास गरू सेवकदास वैरागी
राहणार आकोला ताजनापेठ
मंगळवारा निशाणी खुद्द.

नोटीस

रा. रा. बळीराम गणेश भट्टजी राहणार नांदुरा खुर्द हल्लीं वस्ती अत्री बोराखडी यासः—

खाली सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी गेल्या कार्तिक वद्य १ ला १५ दिवसांचा करार करून दोन लुगडे व ११॥ तोळे चांदीचें जोडवे गहाण ठेऊन सोळा रुपये व्याजी नेलें पुष्कळ वेळां मागणी केली परंतु आपण पैसे दिले नाहींत. तरी हि नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाच्या आंत व्याजासुद्धां पैशाची आदाई न केल्यास गहाण वस्तु बाजारभावानें विकून राहिलेली रक्कम फिर्यादकरून फिर्याद व नोटिशीच्या खर्चासह भरून घेऊं. मग आपली कोणतेहि प्रकारची तक्रार ऐकली जाणार नाहीं. कळवें. तारिख २२।६।०५

सही
नुथमल नथनसूकदास राठी रा. नांदुरा
दस्तुर खुद०

नोटीस

अंबी मर्द नथमल उभयता राहणार हल्ली आकोला या उभयतास खाली सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं आकोला अक्कलकोट येथील बालाजीचे संस्थान आमचे वहिवाटी व मालकी खाली चालत असतां तुम्ही उभयतां आमचे अपरोक्ष तेथें येऊन राहिलें आहात त्यांजवर तुमचा कांहीं हक्क नसतां तुम्ही येथें आम्हास त्रास द्यावा या हेतुनें राहतां यापूर्वी तुम्ही आपला बाऊ महादेव पुजारी असतांना तुम्ही देवाचे दागिने व इतर सामान घेऊन पळून गेले. यावरून तुमचे वर्तन योग्य नाहीं सबब आम्ही तुम्हाला देवाचे पुजेचें काम देऊं शकत नाहीं आमचे मंदीर ४ दिवसांत खाली करून देणें न केल्यास रितीप्रमाणें खर्च तुम्हास सोसावा लागेल. कळावें

सही (मारवाडींत)
जानकीदास गंगाधर द. खु.

अनमः श्रीगणेशाय.

आर्यवनौषधालय मुर्डी

व्हाईसराय व हिंदुस्थानचे गव्हरनर जनरल यांजकडील आनररी असिस्टंट सर्जन याजी अ० म० डाक्टर विश्राम रामजी घोले यांनी आमची औषधें नारकाईनें तपासून हल्ली वर्तमानपत्रांतून ज्या कांहीं नव्या जुन्या जाहिराती प्रसिद्ध होत आहेत त्याहून आमची औषधें त्या त्या रोगांवर अत्यंत गुणकारी असल्याचें सर्टिफिकेट आम्हांस दिलें आहे हें अवश्य लक्षांत ठेवावें.

आम्ही अत्यंत खात्रीच्या औषधांचा गुण शंभरांतून एक दोन रोग्यांस कदाचित् आला नाहीं तर पैसे परत घेऊनही त्यांचे आरोग्यार्थ आणखी एखादें औषध यांचे कागल्यास तें फुकटही देऊं परंतु रोग्यास पूर्णपणें बरा करूं अशी प्रतिज्ञा आहे.

मदनामृत संजीवनी

धातुवर्धक, अत्यंत कामोत्तेजक, व पौष्टिक, वीर्यस्तंभक.

रक्तशोधक, मनोत्साहकांतिबुद्धिवर्धक; सुवर्ण-

माक्षिक, मौक्तिक, कस्तुरी व अनेक

वनस्पती मिश्र अद्भुत गुटिका.

शरीरांतील मुख्य राजा जी धातु ती शुद्ध असेल तरच शरीर निरोगी राहून सर्व सौख्य प्राप्त होतें, ती दोषी असेल तर शरीरांत नानाप्रकारचे रोगरूपी शत्रू उत्पन्न होऊन शारीरिक सौख्याचा खरा लाभ मुळींच होणार नाहीं करितां धातु शुद्ध व पुष्ट होण्यास या गुटिका प्रत्येक वर्षी पाहिजे त्या दिवसांत एकदां तरी अवश्य सेवन केल्यानें शरीर रोग रहित होऊन सौख्य प्राप्त होतें. हें अवश्य लक्षांत ठेवावें. यांच्या सेवनानें नपुंसकत्व स्वप्नजन्य व इतर धातुपात, उन्हाळे इंद्रिय शिथिलता, कडकी, गर्मी संबंधी पुरलेले विकार, मूत्रसंकोच, धातुचा पातळपणा, डोक्याची घुमणी, छातींतील रोग, हात, पाय, मुत्रमार्ग, व नेत्र यांचा दाह, क्षय पांडुरोग, मुदतीचा ज्वर, जीर्णज्वर, अग्निमांद्य, मस्तकशुळ मुर्छाव्याधी, वातरोग, निद्रानाश पित्तप्रकोप, बालंतरोग, मधुमेह, जुनाट परमा मुष्टिमैथुनानें आलेली कृशता, इत्यादि अनेक विकार खात्रीनें बरे होऊन शरीर निरोगी मजबुत व सतेज बनतें, पचनशक्ति व स्मरणशक्ति भरपूर वाढून धातु व रक्त यांची शुद्धि. वृद्धि, वीर्यस्तंभन व भरपूर कामोद्दीपन होतें, व मनास उत्साह देतात. दुध व अन्नाम भरपूर पचूं लागतें. त्यांत उपयुक्त वनस्पतींचें मिश्रण गुणकारक आहेत. करितां गुणाबद्दल असंख्य सर्टिफिकीटें मिळाल्या व नित्य मिळतात. पथ्य सेवनाची गरज मुळींच नसून स्त्रिया, पुरुष, मुलें व यांस पाहिजे त्या दिवसांत घेण्यास अत्यंत उपयोगी आहेत. गुटिका रुपयाचे आंत मिळणार नाहींत एकदम ४ रुपयांच्यावर कितीहि घेणारांस टपालखर्च माफ आहे चार रुपयाचे आंत वेगळा टपालखर्च ५ आणे पडेल अनुपान खर्ची सोबत किंवा व्ही० पी० नें खालील पत्त्यावर मिळतील.

दरः– एकदम ३५ गो० १ रु०, ७५ गो० २ रु०, ११५ गो० ३ रु०, १६५ गो० ४ रु०, २७५ गो० ६ रु०, ५५० गो० १० रु०.

२ अपूर्व नेत्रांजन—यानें वडस, साहरा, फुल, खुपऱ्या, बिंदु, काच, इत्यादि नेत्रांचे सर्व विकार त्वरीत बरे होऊन दृष्टी तीव्र व थंडगार रहाते. या रोगांस हें अंजन खरें रामबाण आहे. १॥ तोळ्याच्या डबीस १ रु०

३ परम्यावर अपूर्व मिश्रण– कोणत्याही नवा जुना परमा, व तज्जन्य दाह, चिकट मुत्राची लाली, संकोच, पुयस्राव, रक्तस्राव इ. विकार पथ्य नसतां सात दिवसांत जातात. चिकट एका घटकेत जाते. असें रामबाण औषध कोठेंच मिळत नाहीं. बा० किं० १ रु० ११ भार बाटलीस २ रु०

४ दंतबलवर्धक पूड–दंतसंबंधी सर्व विकार उत्तम बरे होतात. ड. ६ आणे.

५ विंचूचें विष— औषध लावितांच उतरतें. मुळी २ तो० ८ आणे.

६ गजकर्ण– खरूज, नायटे वगैरे विकार ३ दिवसांत जातात. ड. ६ आणे.

७ सर्व हिमज्वर–औषध घेतांच कशाही प्रकारचे ज्वर असले तरी तें औषध घेतांच जाऊन पुन्हां उलटत नाहींत. १२ पुड्या १ रु.

८ प्लेगवर रामबाण औषध–आजपर्यंत आमचे औषधानें हजारों लोक बरे झाले आहेत करितां प्लेग सुरू होतांच सर्वांनीं जरूर संग्रह करून तापावर गोळ्या, गांठीस मलम, व गांठ फुटू नये म्हणून गांठीवर मात्रा यांचा एकवार अनुभव पहावाच. गुणाबद्दल खात्री पटलेच. परोपकारार्थ माफक किं. २ रु. अ. ख. सो.

९ सर्व सामानाचा मोठा कॅटलाग मागवा तो फुकट पाठवूं. औषधांत अपायकारक पदार्थ मुळींच नसून पूर्ण खात्रीची असल्याबद्दल असंख्य सर्टिफिकिटें आहेत. याशिवाय मोठमोठे रोगांवर अनेक औषधें, ग्रंथोक्त रसायनें, भस्में, पाक, गुटिका, आसव, तेलें, व मुरंबा अत्तरें वगैरे माफक दरानें मिळतात. अनु० ख० सो० ट० ख० वे० पडेल. रोग्यानें किंवा व्ही. पा. नें पाठवूं. प्रकृति मान कळविल्यास रोग्याचें निदान व चिकित्सा कळवूं.

अत्यंत अगत्याची विशेष सूचना.

हल्ली वर्तमानपत्रांतून औषधांच्या अनेक जाहिराती सुरू असून प्रत्येक जाहिरात निंदक लेखांनीं सुशोभित करून जो तो पुढें येऊं पहात आहे, यामुळें लोक. लेटपणाबद्दल आमचे अनेक ग्राहक साशंक होतात व तसें होणें रास्तही आहे. हा प्रकार केवळ आपला समाज निंदकांनी, आळशी व बेअकली बनल्यामुळें एकानें जो धंदा सुरू करावा त्याचेच अनुकरण हुबेहुब नक्कल करून पाहिजे त्यानें करावें यामुळें अशा जाहिरातीस कोंकण, वऱ्हाड, गुजराथ, महाराष्ट्र इ० प्रांतात ऊत आलेला असून आमच्या आमचे वगैरे गावी तर ते पुणे वस्ती करून आणखी ही नवीन जाहिराती सुरू होत आहेत. अशा जाहिराती किंवा ते लोक यांची आम्हांस निंदा किंवा स्तुती मुळींच करणें नाहीं इंग्रजी राज्यांत आपली धारवी गाण्यास ज्याचा तो स्वतंत्र आहे. आम्हांस ग्राहकांस सुचविणें हेंच कीं ज्यांचा कारखाना आज सतत १५।२० वर्षे अव्याहत सुरू असुन त्याच्या औषधास मोठे डाक्टरांनीं सर्टिफिकीट दिले व ज्यांच्या औषधानें लाखावधी ग्राहक रोगमुक्त झाले व नित्य होत आहेत यांचीच औषध नेहमीं उपयोगांत आणणें अत्यंत हितकारक आहे. यापुढें जरी हजारों जाहिराती प्रसिद्ध झाल्या तरी आमची जाहिरात न बदलतां व कोणाचीही निंदा न करितां असाच कायम राहून हा सार्वजनिक कल्याणकारक करीत असलेला व्यवसाय नवीन नवीन उपयुक्त सुधारणा करून ऊर्जितावस्थेस आणण्याची खटपट करूं. आजपर्यंत आमचे खरे पणानें यशाही बरेंच आलें आहे, करितां सकल आर्यबंधुस व ग्राहकांस हतीच प्रार्थना आहे कीं रोगमुक्त होण्यास आमचीच औषधें अत्यंत गुणकारक आहेत तीच सर्वांनीं वापरावी एकवार अनुभवानेंच खात्री होईल. इतर जाहिरातींशी आमचा बिलकूल संबंध नाहीं हें लक्षांत ठेवून औषधें मागणें तीं खालील बिनचूक सही व पत्त्यावरच मागवावीं म्हणजे खरीं गुणकारक औषधें मिळून हटकून व त्वरित आरोग्य होईल.

कृष्णशास्त्री पेंडसे वैद्य

पत्ताः– मु. मुर्डी, ता. दापोली. जि. रत्नागिरि

ORIENTAL

GOVERNMENT SECURITY

LIFE ASSURANCE COMPANY, LIMITED.

Established 1874,

Head Office—**BOMBAY**

Chief Agency for C. P. Berar & Khandesh

Head—quarters—Nagpur, C. P.

FUNDS EXCEED

TWO CRORES AND FORTY LAKHS

Claims paid for over One Crore and Fifty lakhs.

IMMEDIATE SETTLEMENT OF CLAIMS

IF there be one thing of more importance than another in connection with Life Assurance, it is, when Claims arise, that the amount due under the Policy be paid to the Claimants at the earliest possible date. This the Directors of the "Oriental" keep well before them, and act up to treating their clients with the utmost liberality.

UNQUESTIONABLE SECURITY

IT is not sufficient to read that a Company's Funds amount to a given sum, but it is essential to know how such Funds are invested, if in miscellaneous and risky investments, or how secured.

THE Funds of the "Oriental" are invested in Government Securities, and lodged with the Government Official Trustee of Bombay in terms of the Company's Trust Deed, as Security for Claims arising through decease of assured lives, and endowment policies matured.

GOVERNMENT Officers, Professional men, Tradesmen and others, by employing a portion of their annual income or profits in effecting life policies, at once create a fund equivalent to the savings of many years.

NO man can be sure how long he will live; and although he may save money, yet if he die early, before he has had time to save much, his wife and family may be in distress. Life Assurance, is a means by which this danger is got over. Life being so uncertain, the sooner a man makes up his mind to assure his life the better. Once satisfied of the propriety of the step, do not delay. There are numerous instances in the records of the "Oriental" where the delay of a month or less, has left the family without the intended provision.

INFLUENTIAL AND ENERGETIC AGENTS WANTED. FOR TERMS PLEASE APPLY TO UNDER—SIGNED.

Prospectuses, forms, and any further information, can be obtained on application to—

M. De SOUZA,
Chief Agent
for C. P. Berar and Khandesh

जाहिरात

तमाम लोकांस कळविण्यांत येते कीं,

आमचा विडीचा व्यापार पुष्कळ वर्षांपासून चालू आहे, परंतु आमच्या व्यापारास कमीपणा आणण्याकरितां व माल लोकांस नापसंत होण्याकरितां कांहीं दुष्ट बुद्धीच्या लोकांनीं बऱ्याच खटपटी केल्या त्यापैकीं धनिमाई बेचरदास मुक्काम मलकापूर प्रांत वऱ्हाड यानीं आमच्या नांवाची खोटी लेबलें खोट्या मालावर लावून आमचे नांवानें माल विक्री करून बरेच दिवस आपला उदर निर्वाह केला. परंतु आम्ही त्यास सुमारें सोळा महिन्यापूर्वीं मलकापूर येथें धरून त्याजवर सदर कृत्याबद्दल फौजदारी खटला केला. त्या कामांत त्यास कैद व दंड या प्रमाणें शिक्षा झाली असून त्याच इसमानें पुन्हां तसेंच खोटें काम गेल्या कार्तिक महिन्यापासून सुरुं करून माल विक्री करितां होता. करितां त्यास पुन्हा आम्ही मलकापूर येथें पकडून त्याजवर फौजदारी खटला केला त्यात त्यास तारीख २८ माहे जून सन १९०४ इ० रोजीं सहा महिने सक्तमजुरी व ५०० रुपये दंड याप्रमाणें शिक्षा झाली तरी अशीं खोटीं कामें करून माल विक्री करणारांनीं व आपल्या नांवाचा खोटा माल घेणारानीं सावध रहावें. तरी आमचे नांवाचा माल घेणारे ठोक व्यापारी लोक यानीं व किरकोळ घेणारे इसम यानीं सदर ट्रेडमार्क रजिस्टर नंबर व आमचे नांव पाहून माल घेत जाणें.

सही—बाळाराम पुलया द० ख०

सही— गुंडाप्पा नसाप्पा दस्तुर

येलप्पा नरसाप्प

शुक्रवारपेठ कामाट पुरा,—पुणे सिटी

जाहिरात.

लक्ष लावून एक वेळ वाचा ! वाचा !!

एम. एम्. ॲन्ड सन्स

फोटोग्राफर रबर स्टांप मेकर वॉच रीपेरर आणि स्टेशनरी मरचंट आकोला [वऱ्हाड]

आज पर्यंत कोणत्याही कंपनींनी इमीटेशन रासकोफ अपना या नांवाचे घड्याळ किंमतींत विकली नसेल ती आम्ही रुपये ६ मध्यें ग्यारंटी वर्षें ५ ची देतो आहे. तर त्वरा करावी आणि घड्याळाबरोबर काच, कमान, पेटी आणि याचे बरोबर घड्याळें घेणाराचे नांवाचे रबरी पनरेनसील स्टांप तयार करून पाठवूं आणि तीन घड्याळें घेणारास व्ही. पी. खर्च माफ व एक डझन घेणारास एक घड्याळ बक्षिस देऊं हे घड्याळ एक वेळ घेतले तर पुनः १० वर्षें पर्यंत घ्यावयास नको आणि दुसरे हर एक जातीचे घड्याळ किंवा हर एक जातीचें स्टेशनरी सामान माफक दरानें व सर्फोर्टानें खात्री लायक पाठवूं. या शिवाय रबराचे छाप नांवाचे हर एक जातीचे करून देऊं. आणि रबर स्टांपाच्या नमुन्याकरितां अर्ध्या आण्याचे टिकीट पाठवावें म्हणजे नमुना फुकट पाठवूं. आणि फोटो काढून घ्याची इच्छा असेल त्यांनीं येथें यावें, नाहीं पेक्षां आम्हास बोलावावें. म्हणजे आम्ही येऊं. आणि २५ रुपया पेक्षा जास्त माल घेणारास दर रुपयास ८॥ अर्धा आण्या प्रमाणें कमिशन देऊं आणि या शिवाय कांहीं विचारावयाचें असेल तर पत्र व्यवहार करावा म्हणजे उत्तर देऊं. नाहींपेक्षां समक्ष येऊन भेटावें म्हणजे समजेल. आणि कोणास वायसिकलवर बसायाला शिकणें असेल त्यानीं यावें. शिकाविण्या बद्दल फी रुपये १० पडेल. रबरस्टांप करितां हर एक गांवास एजंट पाहिजेत. कमिशन मनपूर मिळेल या सर्व कामाची व सामानाची मागणी करावी म्हणजे खात्री होईल.

एम. एम्. ॲन्ड सन्स आकोला

जाहिरात

स्टोअर सप्लायर्स

आम्ही गिरण्या, जिनिंग फॅक्टरी, म्युनिसिपालिटी, वाटरवर्क्स, इंजिनिअर्स इरिगेशन लोकल बोर्ड वगैरेना लागणारे व मुंबईतील इतर सर्व प्रकारचे सामान फारच माफक दरानें पुरवितों.

धी ग्लोब स्टोअर्स कंपनी.

जनरल मरचन्टस

काळबा देवी रोड

मुंबई.

मुंबई बॅंकची सेव्हिंग्स बॅंक

या बॅंकेंत खालीं लिहिल्या अटीवर ठेवी ठेवितां येतात.

कोणत्याही वर्षाचे १ ली जानेवारी आणि ३१ डिसेंबर यांच्या दरम्यान एक हजार रुपया पर्यंत पैसा ठेवितां येईल.

ठेवी दोन अथवा अधिक इसमांच्या नावावर ठेवितां येतील. आणि तो पैसा त्या पैकीं एकास अथवा जास्त इसमास अगर त्यापैकीं मयताचे मागें राहील त्यास काढतां येईल.

व्याज दरसाल दर शेंकडा ३ तीन रुपया प्रमाणें दिलें जाईल. व्याजाची आकारणी प्रत्येक महिन्याची जी कनिष्ठ शिल्लक असेल तिजवर केली जाईल परंतु पांच हजारावरील शिल्लक रकमेस व्याज नाहीं.

नियमांच्या प्रती बॅंकेंत अर्ज केला असतां मिळतील.

मुंबई बॅंक आकोला ६।७।०३	J. Kinin[illegible] एजंट

संत रा. सा. मल्लापाअण्णा वारद, सोलापूर—यांनीं अनुभव घेऊन पसंत केलेल्या

वज्रीकृत कफनाशक गोळ्या.

लहान मुलांस कफ दाटून श्वास लागतो, खोकला येतो, कफ थुंकतां येत नाहीं, दूध किंवा अन्न खवेनासें होऊन मुलें वाळू पडतात, ज्याला—

पोटांतलें, डबा, सुकी,

असें म्हणतात, त्यांवर जगदी इजा न होता आतरीनें

दोन तासांत गुण देणाऱ्या

अनेक डॉक्टर, वैद्य यांच्या वीस वर्षांच्या अनुभवानें आबालवृद्धादि सर्वांस सारख्या उपयोगी ठरलेल्या.

अनुपान कागदासह	
१ गोळ्यांचे कुपास	।- रु.
२५ ,, ,,	१ रु.
१०० ,, ,,	३ रु.

रोखीनें अ. व्हा. पे. पार्सलनें मिळतील. ग्राहकांचा पत्ता पोस्टाचे नांवासह सुवाच्य असावा. व्यापाऱ्यांस कमिशन मिळतें त्याचा ठराव समक्ष अगर पत्रद्वारें करावा.

मालक—वि. शि. वझे, सावंतवाडी.

कापडाचें दुकान

(एक भाव व माफक दर)

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी व सुती माल विक्रीस आहे आमच्या कापडाचे भाव फारच थोडा नफा घेऊन आकारलेले आहेत. बाहेर गांवीं व्हाल्यु-पेबलनें माल पाठविण्याची सोय केली आहे. एकवेळ आमच्या दुकानचा माल पडताळून दुकानाच्या सचोटीचा अनुभव अवश्य घ्यावा.

शा० नागसी भाई लध्धा

ठिकाणा— कॉटन मार्केटा समोर कच्छी बाजार, आकोला.

कापडाचें दुकान

किंमत रोख किंमत रास्त

आमच्या दुकानीं सर्व प्रकारचा रेशमी सुती माल विक्रीस तयार आहे. व्यापारी लोकांकरितां खालीं लिहिल्या प्रमाणें नफा ठेविला आहे.

मुंबईचे मालास अर्धा आणा

देशावरील मालास एक आणा

एकदां आमच्या दुकानचा माल घेऊन अनुभव घ्यावा म्हणजे सचोटीची खात्री होईल.

शा० हरगोवनदास विठ्ठलदास

ठिकाणा:— ग्रेन मार्केट समोर हाशम शटच्या तीन मजल मकानांत आकोला

(ताजनपेठ)

इकडे लक्ष द्या !

सय्यद बद्रुद्दीन यांचें बुक बाईंडिंगचें दुकान.

[आकोला अगरवेस]

आमचे दुकानी खालीं लिहिल्याप्रमाणें हरएक प्रकारचे बुकबाईंडींगचें काम मुंबई, कलकत्ता, अलहाबाद, मद्रास येथील नमुन्या प्रमाणें तयार केले जातील.

बुक बाईंडिगचे दर

अर्ध्या कापडाचे बाईंडिंग २ ते ८ आणे पावेतो.

सबंध कापडाची बाईंडिंग आठ आण्या पासून एक रुपया पर्यंत

चामड्याचे बाईंडिंग—एक रुपया पासून अडीच रुपया पर्यंत.

फाइल बोर्ड— ४॥ रु. डझन. आमचे येथें तयार मिळतील.

सदरहू कामें उत्तम प्रकारची केलीं जातील.

पत्ता—सय्यद बद्रुद्दीन दुकानदार आकोला अगरवेस

जाहिरात

अगत्य वाचा ! अगत्य वाचा !

वैद्यराज पी. सी. जोगळेकर यांचा दवाखाना।

आमच्या दवाखान्यांत अनेक प्रकारची रसायनें, काढे व चूर्ण अर्क वगैरे औषधें तयार करण्यासाठीं लागणारें सामान हे सर्व माफक दरानें विकत मिळण्याची अगदी उत्तम सोय केली आहे. तसेच येथें कोणत्याही रोगाचा चांगल्या प्रकारें नाडी परीक्षा करून त्या रोगावर औषध देऊन उत्तम रीतीनें केलें जातें. बाहेर गावचे लोकांनीं प्रकृतीचे मान वगैरे खुलासेवार लिहून कळविल्यास त्यावरून अशी चांगली खात्रीचीं औषधें व्ही. पी. नें पाठवूं. रोग परीक्षे बद्दल एक रुपया फी पाठवावी. आमचे येथें खालीं लिहिलेल्या रोगावर आमची रामबाण औषधें आहेत. एक वेळ अनुभविक करून पहावा.

रोगांचीं नांवें

तापावर, पाथरीवर, पोटदुखीवर, खोकल्यावर उबळावर, वगैरे, जुलाब बंद होण्यावर, कपाळदुखीवर, परम्यावर. वगैरे

वरील रोग कितीही जुनाट व कोणत्याही कारणानें झालेले असतात फक्त सात दिवसांत चांगला आराम वाटेल. ज्यास्त हकीगत समक्ष भेटल्यास कळेल.

पी. सी. जोगळेकर

वैद्यराज

आकोला.

हें पत्र आकोले येथें वैजनाथस्वामी यांनीं संस्थान बाळापूर यांचे वऱ्हाड समाचार छापखान्यांत नारायण यांनीं फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.